

Pol Deltour
Charlotte Michils
Ivan Declercq

VADE MIE CUM

MEI 2023

voor zelfstandige
journalisten

 Vlaamse Vereniging
van Journalisten

[Journalistenloket.be](https://www.journalistenloket.be)

Colofon

Dit is een uitgave van de
Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) /
Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België (AVBB)

Auteurs:

Pol Deltour, algemeen secretaris VVJ / AVBB
pol.deltour@journalist.be

Charlotte Michils, juridisch adviseur VVJ / AVBB
charlotte.michils@journalist.be

Ivan Declercq, gewezen adviseur freelancers VVJ

VVJ / AVBB

Huis van de Journalist

Zennestraat 21, 1000 Brussel

Tel. 02 777 08 40

E-mail: info@journalist.be

Web: www.journalist.be en www.journalistenloket.be

Vormgeving: Revista

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Journalistenloket.be

MEI 2023

VADEMECUM

VOOR ZELFSTANDIGE
JOURNALISTEN

Pol Deltour
Charlotte Michils
Ivan Declercq

Inhoud

WOORD VOORAF	p. 5
---------------------	------

ENKELE ALGEMEENHEDEN p. 9

1. JOURNALIST ÉN ONDERNEMER	p. 10
1.1 Journalist	
1.2 Ondernemer	
2. ECHTE EN SCHIJNZELFSTANDIGEN	p. 13
2.1 Schijnzelfstandigheid	
2.2 Journalisten als uitzendkracht	

DE START p. 18

3. DE MARKT	p. 20
3.1 Eerste stappen	
3.2 De Verhalenmarkt	
3.3 (Stagiair-)beroepsjournalist	
4. ONDERNEMINGS- EN FINANCIËEL PLAN	p. 22
4.1 Ondernemingsplan	
4.2 Financieel plan	
5. INVESTEREN	p. 28
6. FACILITEITEN VOOR STARTERS	p. 29
6.1 Gunstige sociale regelingen	
6.2 Financiële tegemoetkomingen	
6.3 Fiscale stimuli voor starters	
6.4 Boekhoudkundige bijstand	
7. ENKELE ADMINISTRATIEVE ONGEMAKKEN	p. 35
7.1 Ondernemingsnummer	
7.2 Sociaal verzekeringsfonds en ziekenfonds	
7.3 BTW-verplichtingen	
7.4 Andere	
8. HET STATUUT: BEROEPSJOURNALIST OF JOURNALIST VAN BEROEP	p. 37
8.1 Beroepsjournalist	
8.2 Beroepsjournalist bij de vakpers	
8.3 Journalist in bijberoep	

AAN HET WERK: LEVERING EN BETALING p. 40

9. DE JOURNALIST EN ZIJN OVEREENKOMST p. 42

- 9.1 Vanaf wanneer is er een 'overeenkomst' tussen een mediabedrijf en een journalist?
- 9.2 Moet de overeenkomst geschreven zijn?
- 9.3 Wie bepaalt de inhoud van de overeenkomst?
- 9.4 Wanneer heeft de zelfstandige recht op vergoeding?
- 9.5 Kan een samenwerking zomaar worden beëindigd?

10. HOEVEEL VERDIENT DAT HIER? p. 44

- 10.1 de betalingstermijn: wanneer word je betaald?
- 10.2 En wat als een klant niet betaalt?
- 10.3 Schadevergoeding bij ongeoorloofd gebruik van je werk

11. TOUWTREKKEN OVER AUTEURSRECHTEN p. 46

Journalisten Auteurs Maatschappij (JAM)

MORELE AUTEURSRECHTEN, AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING p. 48

12. MORELE AUTEURSRECHTEN p. 50

13. DE BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID p. 51

Getrapte aansprakelijkheid

14. VERZEKERING VOOR BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID p. 53

SOCIAAL STATUUT

p. 54

15. SOCIALE BIJDRAGEN VOOR SOCIALE BESCHERMING

p. 56

- 15.1 Aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds
- 15.2 Sociale bijdragen betalen

16. HOE STERK IS HET VANGNET?

p. 61

- 16.1 Ziekteverzekering
- 16.2 Gezinsbijslag
- 16.3 Pensioen
- 16.4 Mantelzorg
- 16.5 Overbruggingsrecht

17. APPELTJES VOOR DE DORST

p. 67

- 17.1 Arbeidsongeschiktheid
- 17.2 Pensioen
- 17.3 Schade aan have en goed
- 17.4 Beroepsaansprakelijkheid en aansprakelijkheid uitbating

FISCAAL STATUUT

p. 70

18. AUTEURS IN PRINCIPE VRIJGESTELD VAN BTW

p. 72

- 18.1 Principe: vrijstelling van btw indien voldaan aan voorwaarden
- 18.2 Geen vrijstelling want niet voldaan aan voorwaarden
- 18.3 Vrijgesteld en toch onderwerpen
- 18.4 Tarief van 6 of 21%
- 18.5 Btw-verplichtingen
- 18.6 Vrijstelling voor kleineondernemingen

19. INKOMSTENBELASTING

p. 76

- 19.1 Inkomsten
- 19.2 Beroepskosten
- 19.3 Tariefbelastingen
- 19.4 Voorafbetalingen

20. FISCALITEIT EN AUTEURSRECHTEN

p. 80

JOURNALISTIEK ALS BIJVERDIENSTE _____ p. 82

21. HOE EEN ANDER STATUUT COMBINEREN MET FREELANCEJOURNALISTIEK? _____ p. 84

- 21.1 Student-ondernemer
- 21.2 Ander werk en occasionele inkomsten uit journalistiek
- 21.3 Werknemer en zelfstandige journalist in bijberoep
- 21.3 Twee zelfstandige beroepen tegelijk
- 21.4 Werkzoekend en freelancejournalistiek
- 21.5 Bruggensioen (swt) en zelfstandige
- 21.6 Gepensioneerd en zelfstandige

ALLEEN OF IN GROEP _____ p. 90

22. DE HELPER VAN DE ZELFSTANDIGE _____ p. 92

- 22.1 Helpende echtgeno(o)t(e)
- 22.2 Helpende kinderen
- 22.3 Ander: werkzoekend en helper

23. EENMANSZAAK OF VENNOOTSCHAP? _____ p. 94

- 23.1 Eenmanszaak
- 23.2 Vennootschap
- 23.3 Vennootschappen: fiscale behandeling
- 23.4 Vennootschap: doen?
- 23.5 Vennootschapsvormen

BIJLAGEN _____ p. 98

24. TIPS VOOR BEGINNENDE FREELANCERS _____ p. 100

25. MODEL VAN KADEROVEREENKOMST TUSSEN OPDRACHTGEVER EN JOURNALIST VOOR ZELFSTANDIGE SAMENWERKING EN LICENTIE VAN AUTEURSRECHTEN _____ p. 101

26. EISENPLATFORM VVJ _____ p. 104

EPILOOG _____ p. 109

De actualisering van dit handboek werd afgesloten in mei 2023. Toch blijft een publicatie als deze per definitie een momentopname, want wetgeving verandert voortdurend. Wees daarom voorzichtig met bijvoorbeeld het cijfermateriaal, doe navraag naar de recentste gegevens of consulteer de vermelde internetsites.

WOORD VOORAF

Pol Deltour

Algemeen secretaris VVJ / AVBB

Charlotte Michils

Juridisch adviseur VVJ / AVBB

Zelfstandige journalisten vormen een belangrijke groep binnen het vak: een kwart van de professionele journalisten in Vlaanderen is freelancer (23,4%). In april 2023 zijn er 629 zelfstandige (stagiair-)beroepsjournalisten en journalisten van beroep, tegenover 1865 loontrekkenden. Daarnaast zijn 119 zelfstandige journalisten in bijberoep lid van de VVJ.

Freelancejournalistiek is van alle tijden. Veel zelfstandige journalisten zouden geen ander statuut willen. Freelancers hebben overigens de meest schitterende journalistieke producten geleverd. Precies een gevolg, zeggen zij, van hun ongebondenheid.

Het neemt niet weg dat freelancejournalistiek ook heel wat schaduwzijden heeft. Zo voelen bijvoorbeeld nogal wat collega's zich in het statuut van zelfstandige 'gedwongen', terwijl ze eigenlijk liever een (eventueel deeltijdse) arbeidsovereenkomst zouden hebben en daar door hun manier van werken eigenlijk ook recht op hebben. Maar voor mediahuizen is het kostenplaatje van zo'n 'valse zelfstandige' een stuk voordeliger. En vooral: hij kan makkelijker worden in- en uitgeschakeld door de redactiechefs.

Los hiervan hebben veel freelancers niet bepaald een statuut om over naar huis te schrijven. Doorgaans liggen de honoraria voor zowel redactioneel werk als beeldmateriaal aan de lage kant, en dat terwijl de investeringen en kosten vrij hoog uitvallen. Niet zelden worden zelfstandigen ook opgezadeld met een te zware werkdruk en ondankbare werkomstandigheden. Over de behandeling van het geproduceerde werk door eindredacties – en de daarmee samenhangende eindaansprakelijkheid voor eventuele fouten – bestaan eveneens nogal wat klachten.

Journalistiek is – nog altijd – hét beroep bij uitstek dat jonge mensen aantrekt, maar het is evenzeer een vak dat hen ook weer kan uitspuwen. Voor zelfstandige journalisten geldt die vaststelling nog meer dan voor loontrekkenden. Het verloop in de sector is dan ook groot.

Met dit handboek wil de VVJ/AVBB in de eerste plaats tegemoetkomen aan de informatiebehoefte over freelancen die bij velen – vooral jongeren – bestaat. We wijzen op de valkuilen van het vak en geven praktische tips. Tegelijk willen we redactieverantwoordelijken en directies inspireren. Hen zou het sieren de freelancejournalist met meer respect te behandelen dan ze vandaag soms doen.

We hopen dat deze publicatie ook de politieke verantwoordelijken niet zal ontgaan. Als de mediahuizen niet bereid zijn tot serieuze engagementen, dan kunnen de politici ervoor zorgen dat de situatie van de freelancejournalist verbetert. Dat komt niet alleen die journalist, maar ook de kwaliteit van het nieuwsaanbod – en bij uitbreiding de democratie – ten goede.

Tot slot nog dit: als in de tekst sprake is van 'de journalist', dan wordt het persoonlijk voornaamwoord 'hij' gebruikt. Vanzelfsprekend geldt alles wat gezegd wordt ook voor 'x'.

ENKELE ALGEMEEN- HEDEN

vtm

1

Journalist én ondernemer

Wanneer ga je aan de slag als zelfstandig journalist? Als je daar zin in hebt natuurlijk. Kennelijk ontbreekt het veel jonge mensen daar niet aan. Nogal wat onderwijsinstellingen bieden dan ook een opleiding in de journalistiek aan. Voor een overzicht van opleidingen journalistiek, check journalist.be.

JOURNALIST

Maar aan welke objectieve voorwaarden moet je nu voldoen vooraleer je in dit vak te storten? In de eerste plaats heb je een minimum aan kennis nodig: een brede algemene kennis (over veel minstens een beetje weten) en – zo mogelijk – een diepgaande kennis van een of ander thema. Zeker voor freelancers is dat laatste een pluspunt, om niet te zeggen dat het vaak een *conditio sine qua non* is voor werk.

Van journalisten mag uiteraard worden verwacht dat ze een goed taalgevoel hebben en kunnen schrijven, of meer algemeen, dat ze verbaal sterk staan. En fotografen of cameramensen (de zogenaamde beeldjournalisten) hebben vanzelfsprekend een goed oog voor beeld nodig. Journalisten zijn eerder extravert, want mensen contacteren en (soms indringend) ondervragen behoort tot de essentie van het vak.

Hou er verder rekening mee dat je als zelfstandig journalist doorgaans niet alleen verslaggever bent, maar ook je eigen eindredacteur, researcher en documentalist. En ook dat vergt bijzondere vaardigheden.

ONDERNEMER

Voor zelfstandige journalisten komt daar iets belangrijks bij. Je moet behalve een goede journalist,

ook een goede ondernemer zijn. Als freelancer ben je nu eenmaal minder omringd door anderen, sta je meer alleen.

Je moet je eigen materiaal en infrastructuur verzamelen, zelf investeringen doen. Je moet je eigen marktsituatie kennen en bijhouden, altijd opnieuw zelf cliëntèle zoeken. Een minimum aan zelfdiscipline en moed is echt nodig. Je moet ook je eigen sociale bescherming organiseren: wie bijvoorbeeld een pensioen wil genieten dat gelijkloopt met dat van een werknemer, begint daar maar beter al meteen voor te sparen. Ook een behoorlijke dosis flexibiliteit dringt zich op, want hoewel je in principe vrij bent je eigen arbeidstijd te regelen, moet er toch vaak op de meest onregelmatige uren worden gewerkt.

Vergeet tot slot niet dat het starten van een zelfstandige journalistieke zaak geld kost. Een goede smartphone / tablet / laptop / desktop – met randapparatuur zoals printer of scanner – zijn wel het minimum. Reken daarbij documentatie en archiefmateriaal. En voorts de middelen om je te verplaatsen. Het opstellen van een ondernemingsplan – met een realistisch overzicht van investeringen, uitgaven en (verwachte) inkomsten – is bij dat alles een must.. ■

2

Echte en schijnzelfstandigen

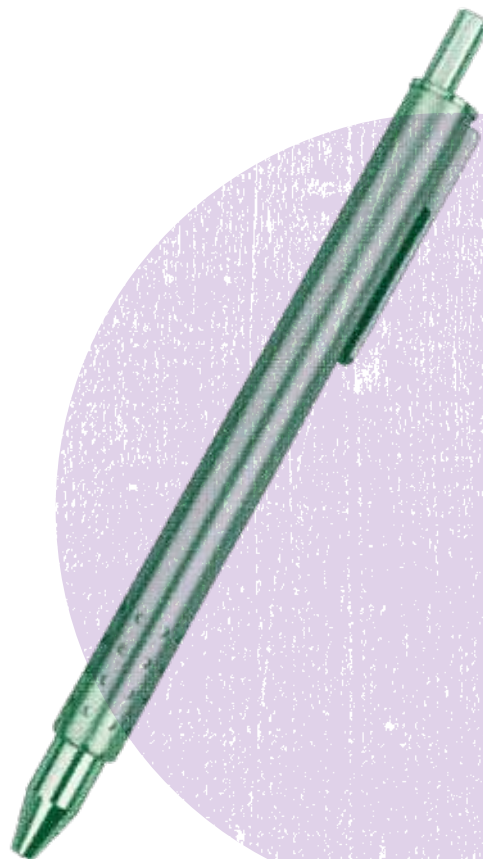
Juridisch gezien is een zelfstandige iemand die zijn beroepsbezigheid uitoefent zonder enige gezagsrelatie of ondergeschiktheid. Daarmee onderscheidt de zelfstandige samenwerking zich fundamenteel van een arbeidsovereenkomst en het ambtenarenstatuut, die wél een band van ondergeschiktheid veronderstellen.

Een contract van zelfstandige samenwerking wordt ook wel *aannemingscontract* genoemd. Terwijl een arbeidsovereenkomst tussen een werkgever en een werknemer wordt afgesloten, is bij een *aannemingscontract* sprake van een *opdrachtgever* en een *aannemer*.

Diversiteit troef

Concreet komt het erop neer dat de zelfstandige voor een opdrachtgever contractueel overeengekomen opdrachten vervult, of op eigen initiatief gerealiseerd werk aanbiedt, veeleer dan dat hij arbeidstijd ter beschikking stelt van een werkgever. Die nuance komt tot uiting in de term 'freelance', die teruggaat op de middeleeuwse strijders ('lansiers') die hun vechtkunsten ten dienste stelden van de vorsten die daar het royaalst voor betaalden. Zelfstandige journalisten worden in het Frans trouwens vaak 'pigistes' genoemd, in de zin van journalisten die 'à la pige' (of 'per stuk') werken en worden vergoed.

Wat de zaken enigszins compliceert, is dat dé zelfstandige journalist eigenlijk niet bestaat. Sommige freelancers werken louter per opdracht, denk aan een reportage of een interview. Anderen beschikken over een kaderovereenkomst met een (of meer) opdrachtgever(s), en vervullen in het raam daarvan regelmatige opdrachten. Vaak is zelfs sprake van

exclusieve samenwerking tussen de zelfstandige en diens opdrachtgever – wat het werken voor andere media dus uitsluit.

Tussen vaste contracten en zelfstandige samenwerking bevindt zich bovendien een schemerzone, waarin twee fenomenen opduiken. Het eerste is dat van schijnzelfstandigheid, van recentere datum is de uitzendarbeid die momenteel hoge toppen scheert in de mediasector.

SCHIJNZELFSTANDIGHEID

Wat niét kan – omdat de wet het nu eenmaal verbiedt – is dat een opdrachtgever met iemand op zelfstandige basis wil samenwerken, terwijl er feitelijk sprake is van ondergeschiktheid. Anders verwoord: de betrokkene krijgt geen arbeidsovereenkomst, terwijl zijn werksituatie feitelijk gezien helemaal aan de wettelijke omschrijving daarvan beantwoordt.

Om het onderscheid tussen een arbeidscontract en een zelfstandige samenwerking te maken, hanteert de Arbeidsrelatieswet van 2006 vier criteria: de wil van de partijen zoals uitgedrukt in de overeenkomst, maar ook de vrijheid van organisatie van de werktijd, de vrijheid van organisatie van het werk en de mogelijkheid van een hiërarchische controle. Deze vier criteria bepalen dus ook of er sprake is van schijnzelfstandigheid.

Jammer genoeg komt het fenomeen van schijnzelfstandigheid in de mediasector – zoals in nog andere sectoren – nog altijd voor. Neem het geval van een freelancejournalist die gedwongen wordt op welbepaalde momenten te presteren, en dus niet vrij is zijn arbeidstijd zélf te regelen. Van zelfstandige journalisten wordt soms vereist dat ze werken op de redactie, of dat ze tijdens afgesproken perioden stand-by en oproepbaar zijn. Soms laat het contract quasi niet toe dat er nog wordt gewerkt voor een andere opdrachtgever. Sommige ‘freelancers’ worden onderworpen aan interne controle- en sanctiemogelijkheden in het bedrijf.

Met schijnzelfstandigen slaan werkgevers een dubbele slag. Mensen met een zelfstandig statuut kosten hen doorgaans een stuk minder dan journalisten op de payroll. Bovendien kunnen ze freelancers van de ene op de andere dag aan de kant schuiven, zonder daarbij gebonden te zijn door vervelende opzeggingstermijnen of dure opzeggingsvergoedingen.

In de jaren '90 woekerde het fenomeen van de schijnzelfstandigheid volop. Via diverse gerechtelijke procedures werden mediabedrijven toen ook gewezen op hun verantwoordelijkheid. Als we nu, bijna 30 jaar later, de balans opmaken, moeten we echter spijtig genoeg vaststellen dat het verschijnsel niet bepaald uitgeroeid is. Meer dan ooit is het statuut van de journalist precair te noemen, meer dan ooit grijpt schijnzelfstandigheid om zich heen. Niet alleen bij media die het minder breed hebben, zoals onafhankelijke internetmedia, maar even goed bij grotere spelers.

Onvrijwillig zelfstandig

Steekproeven tonen aan dat voor de helft van de freelancejournalisten in Vlaanderen het statuut van zelfstandige geen vrije keuze is. Het inschakelen van journalisten als freelancer gebeurt tegen de achtergrond van managementprocessen als ‘outsourcing’ en ‘flexibilisering’ van het werk. Nu is het geen geheim dat de traditionele nieuwsmedia al een paar decennia door zwaar crisisweer gaan. Dat heeft vaste banen in de journalistiek tot een almaar schaarser goed gemaakt.

Met schijnzelfstandigheid is de betrokken journalist absoluut niet gebaat. Hij kan niet voluit genieten van de voordelen van het zelfstandigenbestaan, en tegelijk mist hij de voordelen van een arbeidsovereenkomst. Laatstgenoemde voordelen situeren zich zowel op het niveau van de arbeidsvoorwaarden (loonregeling, ontslagbescherming, recht op vakantie) als op het vlak van de sociale zekerheid (hoger beschermingsniveau op het vlak van werkloosheid, arbeidsongevallen, beroepsziekten). Maar ook de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), die op die manier een hoop sociale bijdragen misloopt, is gedupeerde partij. Dat is meteen ook de reden waarom schijnzelfstandigheid, als een vorm van sociale fraude, de aandacht trekt van de RSZ.

Herkwalificering

De opdrachtgever heeft in principe niet het laatste woord wanneer hij een samenwerkingsverband als 'zelfstandige arbeid' kwalificeert. Een forse stem in het kapittel heeft de RSZ, die de sociale bijdragen ontvangt die gerelateerd zijn aan arbeidscontracten. Maar het laatste woord is uiteindelijk voorbehouden aan de arbeidsrechtbanken. Zij beslissen, bij een conflict dat aan hen wordt voorgelegd, definitief of een werkverhouding als arbeidsovereenkomst dan wel als samenwerking op zelfstandige basis of aanneming moet worden beschouwd. Daarvoor baseren de arbeidsrechtbanken zich op de eerder vermelde wettelijke criteria van contractuele afspraken, de feitelijke arbeidstijdregeling, onderworpenheid aan gezag en beschikbaarheid.

Om in concrete gevallen tot meer rechtszekerheid te komen, is in de schoot van de FOD Sociale Zekerheid een Administratieve Commissie ter regeling van de arbeidsrelatie ingericht. Een partij dan wel beide partijen in de arbeidsverhouding kunnen de Commissie verzoeken om een correcte kwalificatie van hun relatie. Dat moet wel gebeuren uiterlijk één jaar na de aanvang ervan. De Administratieve Commissie is geen rechtbank, maar neemt een zagezegde rullingbeslissing. Bij een herkwalificatie moeten de partijen zelf het nodige doen om hun situatie te regulariseren. Wordt een aannemingsovereenkomst dus geherkwalificeerd als een arbeidscontract, dan komt het de werkgever toe de werknemer aan te sluiten bij de RSZ en voor hem arbeidsprestaties en lonen aan te geven. Wie het niet eens is met de beslissing van de Commissie, kan binnen de maand beroep aantekenen er tegen bij de arbeidsrechtbank. Sinds 1 januari 2023 kan de Commissie, naast haar bevoegdheid om beslissingen te nemen, ook adviezen verstrekken. Zo'n advies kan door één partij worden aangevraagd. De adviezen zijn niet bindend. Een partij die op basis van een advies tot een herkwalificatie van de arbeidsrelatie wil

komen, moet dit zelf aankaarten bij de tegenpartij. Komen partijen niet tot een minnelijke uitweg, dan zijn de arbeidsrechtbanken bevoegd om de knoop door te hakken.

Regularisering

Eén ding is zeker: (bewezen) schijnzelfstandigheid is onwettig. De zelfstandige samenwerking zal dan ook worden geherkwalificeerd als een arbeidsovereenkomst. Dat heeft diverse gevolgen.

De (nieuwe) werknemer kan aanspraak maken op respect voor de arbeidswetgeving. Dat betekent respect voor arbeidstijdregelingen en collectief afgesproken lonen, inclusief eindejaarspremies en vakantiegeld. Kwam het intussen tot een ontslag, dan kan ook een opzeggingsvergoeding worden geclaimd. Dat alles kan ook retroactief tot vijf jaar terug in het verleden.

De RSZ kan sociale bijdragen vorderen (zowel de werkgevers- als werknemersbijdrage), met mogelijkheid om 3 jaar terug te gaan in de tijd. De fiscus kan van de werkgever (ook achterstallige) bedrijfsvoorheffing vorderen.

Voor erkende beroepsjournalisten is nog relevant dat bij een omzetting van het zelfstandigen- naar het loontrekkendenstatuut de werkgever (ook retroactief) de aanvullende sociale bijdragen zal moeten betalen die verschuldigd zijn voor de financiering van het aanvullende journalistenpensioen voor loontrekkende beroepsjournalisten.

We moeten natuurlijk realistisch blijven: voor een journalist die zich in een situatie van schijnzelfstandigheid bevindt, is het niet vanzelfsprekend om die situatie fel aan te klagen bij zijn uitgever. Het risico dat de hakbijl valt is dan meer dan denkbeeldig. Het belet niet dat ook na het beëindigen van de samenwerking nog een regularisatie kan worden gevraagd.

JOURNALISTEN-KUNSTENAARS, ÉÉN FRONT?

Een interessant model bestaat momenteel voor kunstenaars. De wet zegt dat kunstenaars voor de toepassing van de sociale zekerheid (bijdragen en rechten) vermoed worden werknemer te zijn, ook al oefenen ze een beroepsactiviteit uit buiten een arbeidsovereenkomst. Zo vallen ze onder de werkloosheidsregeling. Kunstenaars kunnen aldus op dagen van inactiviteit een werkloosheidsuitkering opnemen (als ze aan enkele voorwaarden voldoen).

Alleen wanneer de artiest het zelf wil, kan hij aantonen dat hij wel degelijk als zelfstandige actief is, en dan komt hij toch in het sociaal statuut van de zelfstandige terecht. In dat geval schrijft hij zich ook in bij een sociaalverzekeringsfonds. Een speciale commissie, de Commissie Kunstenaars, voorgezeten door een magistraat en verder bestaande uit vertegenwoordigers van de RSZ (werknemers) en de RSVZ (zelfstandigen), de RVA, syndicale en werkgeversorganisaties en de artistieke sector, kan een zelfstandigheidsverklaring uitreiken wanneer de artiest daarom vraagt.

Sinds 1 oktober 2022 zijn de voordeelregels in de werkloosheid voor kunstenaars en technici gewijzigd. Vanaf 1 oktober spreken we van een kunstwerkuitkering. De kunstwerkuitkering situeert zich in een hervorming van de sociale zekerheidsregels voor kunstwerkers.

Info Cultuurloket: <https://www.cultuurloket.be> en
[https://www.artistatwork.be/nl/commissie-kunstenaars/
samenstelling](https://www.artistatwork.be/nl/commissie-kunstenaars/samenstelling)

JOURNALISTEN ALS UITZENDKRACHT

Intussen heeft in de schemerzone tussen 'vast' en 'los' een nieuwe arbeidsvorm volop haar intrede gedaan, ook in de journalistiek: uitzendarbeit. Talloze beginnende journalisten krijgen vandaag te horen dat ze kunnen starten, maar dan met een interimcontract.

Uitzendarbeit is mogelijk in enkele welbepaalde gevallen: om een vaste werknemer te vervangen, in geval van tijdelijke vermeerdering van werk, om een uitzonderlijk werk uit te voeren, of met het motief instroom. Onder dat laatste verstaat men een terbeschikkingstelling van de uitzendkracht aan een gebruiker voor de invulling van een vacante betrekking, met het oog op een indienstneming bij gunstige evaluatie.

Nogal wat actoren in de nieuwsmediasector blijken vandaag voor interimcontracten te kiezen bij de aanwerving van nieuwe journalisten. Ongetwijfeld charmeert hen daarbij de grote flexibiliteit van deze tewerkstelling. In tegenstelling tot een gewone arbeidsovereenkomst kunnen uitzendcontracten bijvoorbeeld onbepikt op elkaar volgen. Voor de kostprijs daarentegen moeten de werkgevers het niet meteen doen: uitzendcontracten zijn door de band genomen even duur als een gewoon arbeidscontract.

Bij een uitzendcontract zijn, naast de journalist, twee partijen betrokken. Met de uitgever of omroep moet men een akkoord bereiken over het uit te voeren werk, de duur van de opdracht, honoraria, onkostenvergoedingen enzovoort. Voor de duur van het project treedt men dan officieel in loondienst bij een uitzendkantoor, dat voor de administratieve en financiële afwikkeling als schakel optreedt tussen opdrachtgever en journalist. Het uitzendkantoor berekent op basis van het tussen opdrachtgever en journalist afgesproken factuurbedrag een brutoloon, waarvan ook nog sociale bijdragen (zowel de patronale als die van de werknemer), bedrijfsvoorheffing en een vergoeding voor het uitzendkantoor worden afgetrokken. Het

uitzendkantoor kwijt zich van de betaling van alle sociale en fiscale bijdragen, en betaalt vervolgens het netto als loon uit aan de journalist.

Voordelen maar ook misbruik

De voordelen voor de journalist zijn dat hij zelf vrij blijft in het kiezen van opdrachten, zonder dat hij de gebruikelijke administratieve, sociale en fiscale papierwinkel van de zelfstandige moet doorworstelen. Bovendien heeft hij officieel het statuut van werknemer, met de belangrijke voordelen op het vlak van sociale zekerheid (denk aan ziekte, arbeidsongevallen en werkloosheid). Houd er wel rekening mee dat, na alle afhoudingen, wellicht niet veel meer dan ongeveer 40% overblijft van wat aan de opdrachtgever is gefactureerd.

Wie via een uitzendkantoor aan het werk gaat, moet wettelijk minstens evenveel verdienen als een journalist in loondienst. En voor de erkende beroepsjournalist moeten ook de bijkomende inhoudingen worden verricht voor het extra journalistenpensioen (zie verder).

Een probleem met uitzendarbeid is dat er soms misbruik van wordt gemaakt. Sommige mediahuizen dwingen journalisten te vaak en te lang in uitzendcontracten, in plaats van ze een volwaardige arbeidsovereenkomst te geven. De wet is nochtans duidelijk: uitzendarbeid is enkel mogelijk om een vaste werknemer te vervangen, in geval van tijdelijke vermeerdering van werk, om een uitzonderlijk werk uit te voeren, of met het motief instroom. Voorts zal het gebruik van opeenvolgende dagcontracten alleen nog kunnen als een bedrijf de behoefte aan flexibiliteit kan bewijzen. Ook moeten dagcontracten worden getekend vóór aanvang van het contract. ■

DE START

3

De markt

Het aanbod van freelancewerk is traditioneel veel hoger dan de vraag ernaar. Dat geldt overigens voor het metier in het algemeen: zij die solliciteren naar een job in de journalistiek, vormen een veelvoud van degenen die uiteindelijk aan een arbeidsovereenkomst geraken.

Dat overaanbod verzwakt uiteraard je onderhandelingspositie op de markt. Al te vaak blijken collega's bereid te werken tegen nog lagere tarieven en moeilijker werkomstandigheden dan jij. Mopperen helpt niet echt: uitgevers gooien je voor de voeten dat er een heleboel anderen staan te trappelen om je plaats in te nemen. Het resultaat is dat vooral beginners zich (te) snel plooiën naar de tarieven die hun worden voorgelegd en dat nogal wat zelfstandige journalisten – zeker in het begin van de carrière – zwarte sneeuw zien. Er zijn voldoende studies die bevestigen dat zelfstandigen in het algemeen het vandaag moeilijk hebben. Journalisten vormen daarop zeker geen uitzondering. De enige uitweg is collectief weerwerk bieden. Wat syndicale steun of politieke druk kan ook altijd helpen.

EERSTE STAPPEN

Hoe zet je je eerste stappen in de mediawereld als zelfstandig journalist? Tenzij je het geluk hebt op zekere dag 'gevraagd' te worden om iets voor een blad of omroep te doen, zul je zelf met concrete voorstellen naar een redactie moeten stappen. Misschien heb je wel persoonlijke connecties in de sector en dan moet je daar absoluut gebruik van maken. In de ene redactie moet je uiteindelijk bij de hoofdredacteur of nieuwsmanager zijn, in de andere bij een rubriekverantwoordelijke. Nog

elders houdt iemand zich specifiek bezig met alle zelfstandige medewerkers.

Omschrijf in dit soort contacten duidelijk het opzet en de inhoud van je project, plus de wijze waarop je het wil uitwerken. Laat zien dat je een zaak hebt. Leg desgevallend een panklare bijdrage voor. Heb ook geen schrik om je werk meermaals te laten renderen. Op de VVJ-website¹ lees je hoe je met hetzelfde opzoekingswerk toch meerdere bijdrages kan maken voor verschillende opdrachtgevers.

Soms word je lelijk in de luren gelegd. Je hebt een schitterend idee, een redactiechef zegt 'nee', maar laat het idee vervolgens uitwerken door iemand anders. Hiertegen kan je je voorzorgen nemen. Voor je het idee ergens presenteert, schrijf je het gedetailleerd uit, zodat het een echt *format* wordt, en stuur je het aangetekend aan jezelf op. Als de aangetekende zending arriveert, laat je de enveloppe ongeopend. Je hebt daarmee een gedagtekend bewijsstuk dat die format op een bepaalde datum van jou was.

Verwacht als nieuwkomer alleszins niet dat men automatisch zal publiceren wat je hebt aangeboden. Bovendien zul je je vaak moeten plooiën naar de tarieven die in het betrokken medium gelden (*meer hierover in hoofdstuk 10*). Hou er ook rekening mee dat je bijdrage wel eens duchtig kan worden herwerkt (*meer hierover in hoofdstuk 12*).

We raden je aan, zeker in de beginfase, voor verscheidene media te werken. Op die manier zul je uiteindelijk zelf kunnen uitmaken waar je je het best thuis voelt en ook het eerlijkst wordt vergoed. Uit onderzoek is ook gebleken dat je het efficiëntst werkt als je iets graag doet.

¹ <https://journalist.be/2018/10/efficiënt-verdienen-met-hetzelfde-opzoekingswerk-commerciële-tips-voor-freelancejournalisten>

(STAGIAIR-) BEROEPSJOURNALIST

Nog een laatste beginnerssuggestie: probeer zo snel mogelijk het statuut van stagiair-beroepsjournalist te verwerven (dat kan al na drie maanden), en later dat van beroepsjournalist (na twee jaar). Zo'n erkenning geeft je weliswaar geen garantie op werk, maar het doet toch altijd deuren opengaan.

Hou er wel rekening mee dat het statuut van beroepsjournalist niet verenigbaar is met 'commerciële nevenactiviteiten'. Dat stelt journalisten voor een principiële keuze:

- » ofwel erkend worden als beroepsjournalist met de daarbij horende faciliteiten, maar dan wel afzien van structurele commerciële bijverdiensten;
- » ofwel (voorlopig) afzien van het statuut van beroepsjournalist en zo de mogelijkheid behouden om commerciële nevenactiviteiten te ontplooiën. ■

Meer hierover in hoofdstuk 8.

**Zeker in de
beginfase is het
interessant voor
verscheidene
nieuwsmedia
te werken.**

4

Ondernemings- en financieel plan

Als zelfstandig journalist moet je je financiële situatie nauwgezet opvolgen en alle stukken bijhouden. Ook al zie je daar mogelijk enorm tegen op en ook al verplicht de wet je daar eigenlijk niet toe.²

Toch functioneert ook een freelancer als een kleine onderneming en dus sluit je financiële avonturen best zoveel mogelijk uit. Dat impliceert diverse uitdagingen: vooraf een ondernemingsplan opmaken, dat concretiseren in een begroting, onderweg goed alle facturen en rekeningen bijhouden en na afloop van elk werkjaar secuur een financieel overzicht opmaken.

ONDERNEMINGSPLAN

Bij het van start gaan verdient het absoluut aanbeveling om zoiets als een ondernemings- en financieel plan op te stellen. Als zelfstandig journalist ben je niet alleen reporter, maar draai je ook op voor je eigen huisvesting, infrastructuur, vervoermiddelen, informatica, documentatie, boekhouding, enzovoort. Dat kost allemaal geld en veronderstelt dus een vooruitkijken, in de vorm van een ondernemingsplan.

In een ondernemingsplan leg je vast welke activiteiten je gaat uitoefenen, wie je klanten zullen zijn, waar je met je onderneming naartoe wil, wat je doelstellingen zijn op de korte en op lange termijn.

Omschrijf je product en geef ook voor jezelf aan wat er vernieuwend aan is. Bepaal bijvoorbeeld of je algemene of gespecialiseerde reportages wil maken. Misschien ben je uitermate goed in interviewen, of maak je bevlogen reisreportages. Voor welke media wil je dat doen: dagblad, weekblad, maandblad, radio, tv, internet? En ga je lokaal, regionaal, nationaal of internationaal nieuws brengen?

Hou er ook rekening mee dat er in Vlaanderen niet zoveel mediagroepen meer overblijven. In de dagbladsector zijn dat er nog twee grote, DPG Media en Mediahuis, of drie als je er Roularta (met *De Tijd*) bijtelt.

Niets belet je natuurlijk om de landsgrens over te steken: Nederland heeft een bevolking van 2,5 keer die van Vlaanderen, met een grotere leescultuur bovendien. Dat belet niet dat die cultuur ook wel verschilt: zie <https://journalist.be/publicaties/de-journalist/de-journalist-214>. Bovendien zijn DPG Media en Mediahuis ook actief in Nederland, wat de Nederlandse afzetmarkt voor een Vlaamse journalist die al werkt voor beide bedrijven weer wat kleiner maakt. Nog een optie is dat je vanuit Brussel bijdragen in het Engels of Frans levert voor buitenlandse media. Ook voor beeldjournalisten liggen hier interessante mogelijkheden.

Vergeet zeker ook niet om je concurrentie in beeld te brengen. Hoe onderscheid jij je van je concurrenten? Wat is jouw specifieke meerwaarde? Maak een SWOT-analyse (*strengths, weaknesses, opportunities, threats*) van je onderneming: waar ben je sterk in, wat kan er beter of waarvoor doe je best een beroep op externe hulp? Hoe zal jouw markt zich ontwikkelen? En wat zijn voor jou daarin de kansen en de bedreigingen? Denk aan ontwikkelingen op vlak van technologie, die het werk in de mediasector sterk zullen blijven beïnvloeden.

Nog een belangrijke vraag tot slot: ga je alleen werken of met collega's in een of ander samenwerkingsverband (vennootschap)? In dat laatste geval: zorg ervoor dat jullie vaardigheden of talenten complementair zijn. Misschien is het wel handig als de ene een goede nieuwsjager is, de andere een taalvirtuoos en een derde over enige commerciële flair beschikt. *Meer hierover in hoofdstukken 22 en 23.*

² Artikel 1 van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen legt enkel boekhoudkundige verplichtingen op aan 'kooplieden en ondernemingen'.

FINANCIEEL PLAN

De volgende stap is dat je een inschatting maakt op jaarbasis van de inkomsten en uitgaven die je verwacht. Koester bij het opmaken van zo'n begroting geen al te hooggespannen verwachtingen en houd rekening met alle financiële aspecten van je werk.

Maak een realistische schatting van je inkomsten en je uitgaven. De prijs die je voor je product – tekst, beeld, klank – kunt vragen, hangt voor een groot deel – om niet te zeggen vaak uitsluitend – af van wat de opdrachtgever ervoor wenst te betalen. Voor een stuk is dat logisch, maar toch zal die prijs in een goede verhouding moeten staan tot jouw totale kostprijs. Als je tot de vaststelling komt dat je kost- of vraagprijs niet overeenkomt met wat een redactie kan of wil betalen voor je werk, kijk je best uit naar een andere opdrachtgever of overweeg je misschien beter een carrièreswitch.

Als je rekening houdt met al je kosten als freelancer – en je even goed verzekerd wil zijn en voor je oude dag wil kunnen zorgen als iemand in loondienst – dan mag je ervan uitgaan dat je prijs die je je klant factureert, het drievoud moet zijn van het bedrag dat je uiteindelijk wil overhouden. Want vergeet ook niet: een loontrekkende krijgt ongeveer 14 maandlonen (eindejaarspremie en vakantiegeld inbegrepen), terwijl een zelfstandige meestal zijn jaarinkomsten in 11 maanden moet vergaren.

Anderzijds kun je als freelancer met je uitgever(s) een contract opmaken, dat bepaalt dat de helft van je inkomsten bestaat uit een vergoeding voor het werk dat je hebt verricht ('baten') en voor de andere helft uit een vergoeding voor de overdracht van je auteursrechten op je product (artikel, foto, video...). Inkomsten uit auteursrechten worden namelijk veel lager belast dan beroepsinkomsten. Hierover lees je meer verderop in dit Vademecum.

Vergeet zeker niet om je concurrentie in beeld te brengen. Wat is jouw specifieke meerwaarde?

Hou er van in het begin rekening mee dat een begroting (zoals een financieel verslag, zie verder) niet alleen reële uitgaven moet omvatten, maar dat er voor eigen bezittingen ook 'afschrijvingen' in vermeld worden. Dat zijn geraamde jaarlijkse waardeverminderingen op bijvoorbeeld je eigen kantoorruimte, meubilair, computer en auto. De jaarlijkse afschrijvingsbedragen hangen af van de aard van het goed. Terwijl je een computer bijvoorbeeld gerust op drie jaar kunt afschrijven, zal die termijn voor een pand natuurlijk heel wat langer zijn.

Eens je aan het werk bent, kun je overgaan tot het opstellen van een concrete resultatenrekening (een overzicht van de opbrengsten en kosten van een onderneming gedurende een bepaalde periode). Een volgende stap is dat je ook een balans opmaakt. De balans geeft de waarde van de activa en de passiva van een onderneming op een bepaald moment weer.

BEGROTING - MODEL

INKOMSTEN

Honoraria

- opdrachtgever X
- opdrachtgever Y
- opdrachtgever Z

Auteursrechten

- uitgever X
- uitgever Y
- uitgever Z
- JAM
- boek
- andere

Andere

- lesgeven
- lezingen

Onkostenvergoedingen

UITGAVEN

Huisvesting

- huur of afschrijving deel van eigen woning
- energie (verwarming, elektriciteit)
- onderhoud

Kantoorbenodigdheden

- informatica: abonnement internetbeveiliging, internetabonnement, software ...
- allerlei kantoor materiaal
- post
- telefoon (vast en mobiel)

Documentatie & vorming

- abonnementen op bladen
- cursussen

Verplaatsing

- afschrijving auto
- brandstof, onderhoud
- abonnement openbaar vervoer
- lidmaatschap pechhulpdienst
- afschrijving gps

Terugbetaling lening

Afschrijvingen

- foto- of cameramateriaal
- dvd-recorder
- televisietoestel
- kantoormeubilair
- pc, printer, fax, scanner
- smartphone, tablet

Sociale bijdragen

Verzekeringen

RESULTATENREKENING - MODEL

	Jaar 1	Jaar 2
BEDRIJFSINKOMSTEN		
1. inkomsten	€ 00,00	€ 00,00
2. aankopen (die niet onder 'bedrijfslasten' vallen)	€ 00,00	€ 00,00
3. bruto bedrijfswinst (1-2)	€ 00,00	€ 00,00
BEDRIJFSLASTEN		
4. huur - onroerende voorheffing	€ 00,00	€ 00,00
5. water, gas, elektriciteit, verwarming	€ 00,00	€ 00,00
6. kosten auto (verzekeringen, brandstof, onderhoud)	€ 00,00	€ 00,00
7. bureaunkosten (telefoon, abonnementen, telecom, post, onderhoud ...)	€ 00,00	€ 00,00
8. lonen en bijhorende sociale lasten (indien met personeel werkend)	€ 00,00	€ 00,00
9. verzekeringen (brand, beroepsaansprakelijkheid, gewaarborgd inkomen, arbeidsongevallen voor personeel)	€ 00,00	€ 00,00
10. sociale verzekeringen als zelfstandige zaakvoerder	€ 00,00	€ 00,00
11. afschrijvingen	€ 00,00	€ 00,00
12. diverse kosten	€ 00,00	€ 00,00
13. totaal van bedrijfslasten (4 tot en met 12)	€ 00,00	€ 00,00
14. netto bedrijfswinst (3 - 13)	€ 00,00	€ 00,00
15. financiële lasten, intresten op leningen	€ 00,00	€ 00,00
16. lopende winst vóór belastingen (14 - 15)	€ 00,00	€ 00,00
17. belastingen	€ 00,00	€ 00,00
18. winst van het boekjaar (16 - 17)	€ 00,00	€ 00,00

BOEKHOUDING

Van bij de start is het belangrijk dat je goed bijhoudt wat binnenkomt en buitengaat. Maak daarom een opsplitsing tussen je zakelijke kas en rekening enerzijds en je private kas en rekening anderzijds.

Een goed uitgangspunt is dat je alle courante boekhoudkundige werkzaamheden zelf verricht, terwijl je de niet-courante werkzaamheden (zoals de jaarlijkse belastingaangifte en de kwartaalaangifte voor de btw indien btw-plichtig) overlaat aan een gespecialiseerde boekhouder. Tegenwoordig zijn er overigens gebruiksvriendelijke boekhoudpakketten beschikbaar, die haast iedereen toelaten een degelijke boekhouding te voeren.

Zoiets bevordert niet alleen het inzicht in de eigen situatie, het is ook fiscaal gezien een must. Alleen wie correct zijn inkomsten en uitgaven – en de verantwoordingsstukken daarvoor – bijhoudt, kan aanspraak maken op een juiste belastingheffing. Toch is, formeel gezien, een financieel dagboek naar het model van de vrije beroepen niet verplicht.

Bank- en kasboek

Het meest praktische is te werken met een bank- en een kasboek. In het bankboek vertrek je van de rekeninguittreksels die je van je bankinstelling ontvangt. Voor elke bankverrichting verwijst je naar de inkomende of uitgaande factuur. Die facturen hou je genummerd in twee verschillende verzamel-mappen bij.

Voor cashverrichtingen let je erop systematisch ontvangst- of betalingsbewijzen bij te houden, die je opnieuw nummert en in één of twee bijkomende mappen verzamelt. Als je opziet tegen de papierwinkel, kan het een uitweg zijn om zoveel mogelijk ergens ‘vaste klant’ te zijn. Dan vraag je de winkelier om eenmaal per jaar een totale factuur op te maken. Cashverrichtingen worden in het kasboek bijgehouden.

Een praktische manier van werken is om in je begroting van meet af aan de diverse posten een nummer te geven en die nummering direct ook

weer te geven op de facturen en kasstukken die je bijhoudt. Dat vergemakkelijkt de verwerking en het inzicht aanzienlijk.

Een boekhouder?

Overigens kan een goede boekhouder, die wat vertrouwd is met de specificiteit van freelance-journalistiek, ook goede diensten bewijzen. Zeker voor de jaarlijkse belastingaangifte kan een boekhouder nuttig zijn, en nog meer wanneer je met de fiscus in gesprek moet gaan. Daarnaast kan een boekhouder je ook adviseren over je financiële planning voor de toekomst.

De diensten van een boekhouder zijn natuurlijk niet gratis. Maar zelfs een goede boekhouder hoeft niet altijd duur te zijn. Voor het boeken van facturen en het opstellen en indienen van belastingaangiften en eventueel aangiften voor btw, kun je werken met een vooraf afgesproken forfait. Voor persoonlijk advies wordt vaak een uurloon afgesproken. Je kunt overigens het werk van je boekhouder al wat beperken door hem of haar je papieren niet rommelig in een schoendoos aan te bieden, maar op een systematische en ordelijke manier.

Het spreekt vanzelf dat de boekhouding van een vennootschap doorgaans meer zal kosten dan die van een eenmanszaak. Er is gewoon meer werk aan. En wie geen btw-administratie heeft, zal ook wel goedkoper af zijn.

Vergeet ook niet dat je uitgaven voor boekhouding zelf als beroepskosten aftrekbaar zijn.

Een klassiek gezegde is dat een goede boekhouder zichzelf al snel terugverdient, door de belasting- en besparingstips die hij voor jou in petto heeft. ■

MEER INFO

- » Op internet zijn allerlei handige boekhoudprogramma's te vinden.
- » In elke Vlaamse provinciehoofdstad is een afdeling van het **Agentschap Innoveren & Ondernemen** (VLAIO) gevestigd, een overheidsinstelling die (potentiële) ondernemers met raad en daad bijstaat. De hoofdzetel is gevestigd aan de Koning Albert II-laan 35, bus 12, 1030 Brussel. Je kan VLAIO bellen of whatsappen op het gratis nummer 0800 20 555, <https://www.vlaio.be/nl>

5

Investeren

Een groot verschil met de loontrekkende collega's is dat je als freelancejournalist zo goed als altijd verplicht bent om te investeren in werkmiddelen. Alleen wie voor een permanente afnemer werkt, slaagt er wel eens in hier en daar wat materiaal 'van de firma' te pakken te krijgen.

- » Freelancers zullen om te beginnen moeten instaan voor eigen **kantoorruimte** en **mobiliteit**. Doorgaans zullen ze ook in eigen werkmateriaal moeten investeren. Deze handleiding is uiteraard geen aankoopgids voor zelfstandige journalisten, maar misschien kan het nuttig zijn even te wijzen op het materiaal waaraan een zelfstandig journalist vandaag behoefte heeft.
- » **Smartphone**. Meer dan voor gelijk wie, vormt een smartphone vandaag het bijna onlosmakelijke uiteinde van de arm van een journalist. Een krachtig, polyvalent model is aangewezen, ook al kost dat net dat ietsje meer. Almaar meer journalisten worden verondersteld ook beelden te maken of interviews af te nemen met hun smartphone, en dat alles razendsnel door te sturen naar de redactie of op te laden online.
- » **Desktop en/of laptop en/of tablet**. Zorg ervoor dat je een voldoende krachtige computer hebt. Eigen aan journalistiek is dat men teksten of beelden zo snel mogelijk moet doorspelen, en daarin speelt de capaciteit van je pc een belangrijke rol. Bij de aankoop van een laptop zijn ook het gewicht van het toestel en de autonomie van de batterij belangrijke aspecten.
- » **Beeldscherm**. Investeer van meet af aan in een goed en dus oogvriendelijk beeldscherm (goede resolutie, stabiel beeld zonder flikkering ...).
- » **Veiligheid**. Als zelfstandige moet je ook zelf instaan voor de beveiliging van je hardware en software. Investeer daarom voldoende in materiaal om back-ups te maken, in antivirus- en anti-inbraakprogramma's – en gebruik die ook!
- » **Tafel en stoel**. Plaats dat allemaal op een degelijke bureautafel en zorg voor een goede bureaustoel, waarop je vervolgens een goede zithouding aanneemt. Je zult vaak langer dan je lief is voor je pc zitten. Investeer ook in een ergonomisch toetsenbord. Corona heeft het belang van een fijne telewerkruimte alleen maar meer in de verf gezet.

EVEN OP VERPLAATSING?

Journalisten die voor een opdracht in Brussel moeten zijn, kunnen terecht in het IPC, waar goed uitgeruste werkstations beschikbaar zijn voor correspondenten.

Internationaal Pers Centrum (IPC)
Residence Palace, blok C, 1ste verdieping
Wetstraat 155, 1040 Brussel
Tel. 02 235 22 11 - Fax 02 235 21 10
www.presscenter.org

Brussels Press Club
Froissartstraat 95,
1040 Brussel
Tel. 02 201 37 05
<http://pressclub.be/>

DE COÖPERATIE EN REPORTERS ONLINE

Maak kennis met **De Coöperatie** (<https://decooperatie.org/>), een Nederlands media-bedrijf van en voor freelancejournalisten. Leden krijgen faciliteiten zoals een werkplek, technologie, een collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekering, een eigen website, training en cursussen, netwerking, verkoop, crowdfunding, een eigen financieel fonds en meer. De Coöperatie is ook mede-eigenaar van Reporters Online (<https://reportersonline.nl/>).

6

Faciliteiten voor starters

Voor startende zelfstandigen zijn er tegemoetkomingen uitgewerkt op diverse niveaus. Soms kunnen ze terugvallen op een gunstige sociale regeling (1), in bepaalde gevallen zijn er financiële (2) of fiscale (3) duwtjes in de rug, en ook boekhoudkundige bijstand (4) is mogelijk.

GUNSTIGE SOCIALE REGELINGEN

Werkloosheidsuitkering voor een werkzoekende of werknemer die zelfstandig wordt

Werkzoekenden of werknemers die aan de slag willen gaan als zelfstandige, kunnen gedurende vijftien jaar aanspraak blijven maken op werkloosheidsuitkeringen, als het fout zou lopen.

Van werkzoekende naar zelfstandige

Als je werkzoekend bent en op zelfstandige basis aan de slag gaat, dan kun je gedurende maximaal 15 jaar je recht op werkloosheidsuitkering behouden.

Je moet het wel minstens zes maanden hebben 'geprobeerd' als zelfstandige. Wie minder dan zes maanden als zelfstandige aan de slag is geweest, heeft recht op een werkloosheidsuitkering nadat hij eerst een wachttijd heeft doorlopen.

Breng de RVA schriftelijk op de hoogte van je start als zelfstandige en krijg vervolgens een schriftelijke bevestiging dat je je werkloosheidsrechten behoudt.

Ben je werkloos en wil je je voorbereiden op een zelfstandige beroepsactiviteit, dan kun je onder bepaalde voorwaarden al enkele handelingen verrichten zonder je recht op uitkering te verliezen.

Denk aan het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie, het leggen van contacten, het inrichten van ruimten of het installeren van materiaal. Dat mag wel niet langer duren dan zes maanden. En ook hier weer: vergeet niet de RVA vooraf op de hoogte te brengen.

VLAAMSE TRANSITIEPREMIE

Sedert 15 maart 2018 krijgen werkzoekende 45-plussers een premie als ze beslissen een eigen zaak te starten. Deze Transitiepremie wil de inkomensonzekerheid opvangen door het wegvallen van de werkloosheidsuitkering vanaf dag één. De premie wordt betaald zodra de uitkeringsgerechtigde werkzoekende zich inschrijft als zelfstandige in hoofdberoep. Het eerste kwartaal bedraagt de premie € 563,08 per maand en daarna daalt het bedrag elke drie maanden met +/- € 56,31. Na twee jaar ontvang je geen premie meer. Naast werkzoekend zijn en minimum 45 jaar, moet je eerst een ondernemerschapstraject ('prestartertraject') doorlopen, om in aanmerking te komen voor de premie. Meer info vind je op <https://www.vlaanderen.be/transitiepremie/transitiepremie-bedrag-duur-en-cumulaties>. Ook wie niet uitkeringsgerechtigd is (en ingeschreven als werkzoekende) ontvangt een premie. Die ligt wel een pak lager dan voor wie in bovenstaand geval verkeert. De bedragen kunnen gecheckt via bovenstaande link.

SCHOOLVERLATERS

Voor schoolverlaters die als zelfstandige in hoofdberoep aan de slag gaan, nog dit. Zij kunnen de periode als zelfstandige ook als beroepsinschakelingstijd (de vroegere 'wachttijd') laten meetellen. Wie jonger is dan 25 jaar op het moment van de uitkeringsaanvraag, stopt met zijn zelfstandige activiteit en nog niet in aanmerking komt voor een werkloosheidsuitkering, kan de inschakelingsuitkering (vroeger: wachuitkering) ontvangen na stopzetting van de zelfstandige activiteit. Een werkloosheidsuitkering krijg je pas wanneer je voldoende arbeidsdagen hebt gepresteerd.

Van werknemer naar zelfstandige

Ook als je als werknemer ontslag neemt of ontslagen wordt en je vervolgens een zelfstandige activiteit begint, kun je gedurende 15 jaar aanspraak blijven maken op een werkloosheidsuitkering voor het geval je de zelfstandige beroepsactiviteit weer zou opgeven. Essentieel is dat je bij de RVA een dossier indient om je rechten op werkloosheid te vrijwaren.

Gedurende de eerste zes maanden kun je weliswaar geen aanspraak maken op werkloosheidsvergoeding (zelfde systeem als bij een werkzoekende die een zelfstandige activiteit begint: eerst zes maanden proberen). Maak je na je zelfstandige activiteit aanspraak op een uitkering, dan moet je eerst bewijzen dat je vroegere werkgever niet meer bereid is je in dienst te nemen.

Indien je na je zelfstandig beroep een uitkeringsaanvraag indient, zal het bedrag van je uitkering berekend worden op basis van je vorige loon.

MEER INFO

www.belgium.be/nl/economie/onderneming

<http://www.rva.be/>

Aangepaste sociale bijdragen

Sociale bijdragen worden berekend op je (geschat) inkomen van het jaar zelf, maar omdat het om een geschat inkomen gaat, zijn die bijdragen dus 'voorlopig'. Om in te schatten hoeveel je voorlopig moet betalen, krijg je per kwartaal een bedrag voorgelegd, gebaseerd op het inkomen van drie jaar geleden. Dat kun je laten aanpassen (verhogen of verlagen, naargelang je inschatting van je inkomen dit jaar). In 2023 betaal je dus sociale bijdragen op basis van het netto belastbare jaarinkomen van 2020.

Als je pas start (je bent starter de eerste drie volledige jaren als zelfstandige), heb je geen referentieperiode. Je betaalt dan ofwel sociale bijdragen op het inkomen dat je denkt te hebben in het betreffende jaar, ofwel de wettelijke minimumbijdrage. Die bijdrage wordt in 2023 berekend op een jaarinkomen van € 16.409,20. De voorlopige minimumbijdrage bedraagt dan € 840,97. Start je voor het eerst in hoofdberoep dan kan je een starterskorting aanvragen. Dan betaal je de eerste vier kwartalen verminderde sociale bijdragen. Die starterskorting krijg je niet automatisch, die moet je aanvragen bij je sociaal verzekeringsfonds. Opgelet, het betreft hier een voorlopige bijdrage. Eenmaal de echte inkomsten gekend zijn (één of twee jaar later), worden de definitieve bijdragen berekend. Er volgt dan een regularisatie.

Start je in het tweede, derde of vierde kwartaal van een jaar, dan betaal je sociale bijdragen op basis van het aantal gewerkte kwartalen.

Toch moet je blijven opletten. De eerste drie jaar betaal je dus voorlopige sociale bijdragen. Houd er dan ook rekening mee dat als je inkomsten hoger

liggen dan het drempelbedrag, je nog bijdragen zult moeten betalen op het bedrag boven het drempelbedrag. Dat wordt – zo leert de praktijk – al te vaak vergeten, waardoor de bijkomende sociale bijdragen vaak een strop rond de nek worden. Zet dus wat geld opzij voor als je nog een restsaldo moet betalen!

**De eerste drie jaar
betaal je voorlopige
sociale bijdragen.
Houd er ook
rekening mee dat
als je inkomsten
hoger liggen dan
het drempelbedrag,
je nog bijdragen zult
moeten betalen op
het bedrag daarboven.**

MEER INFO

<http://www.rsvz.be/nl>

de websites van de sociaalverzekeringsfondsen
voor zelfstandigen

FINANCIËLE TEGEMOETKOMINGEN

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) heeft een reeks van subsidies waar je een beroep kan op doen.

- » **kmo-portefeuille**
Zo is er de kmo-portefeuille, waardoor je financiële steun krijgt als je investeert in diensten die de kwaliteit van je onderneming verbeteren. Nieuw sinds 1 januari 2023 is dat je de kmo-portefeuille enkel nog kan gebruiken voor specifieke thema's: bedrijfsstrategie, beroepsspecifieke competenties, digitalisering, duurzaamheid, financiële geletterdheid, innovatie, internationalisering, personeelsmanagement. Als kleine onderneming krijg je 30% steun, middelgrote ondernemingen 20%. Tot maximaal € 7.500 per jaar. Meer info op <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/kmo-portefeuille>
- » **kmo-groeisubsidie**
Daarnaast is er de kmo-groeisubsidie voor kmo's op zoek naar strategisch advies. Het groeitraject moet betrekking hebben op digitalisering, internationalisering, duurzaam en circulair ondernemen of innovatie. Het maximumbedrag per groeitraject bedraagt € 50.000 subsidie. Meer info op <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/kmo-groeisubsidie>
- » **Steun voor ontwikkelingsprojecten**
VLAIO geeft financiële steun en advies aan ondernemingen met vernieuwende ideeën. Meer info op <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/ontwikkelingsproject>
- » Naast dit alles biedt ook de **Vlaamse overheid** financiële steun. Deze financiële steun omvat leningen en waarborgen die voornamelijk maar niet uitsluitend door PMV/z (een oplossing van ParticipatieMaatschappij Vlaanderen om starters en KMO's te financieren) aangeboden worden. De doelgroep van deze financiële steunmaatregelen zijn starters en groeiers die wegens allerlei redenen moeilijker bij een bank

terecht kunnen met hun financieringsvraag. Meer bepaald gaat het om...

- **De startlening**

Een maximumlening van € 100.000 aan een vaste rentevoet van 3% voor ondernemers die nog moeten starten of die minder dan vier jaar bezig zijn. Meer info op <https://www.pmvz.eu/startlening>

- **De Cofinanciering**

Een lening van maximum € 350.000 aan 3% (vaste rentevoet) voor starters en bestaande ondernemingen. Meer info op <https://www.pmvz.eu/cofinanciering>

- **Waarborgen**

Heb je wel een sterk businessplan maar nog onvoldoende waarborgen om de bank te overtuigen? Via PMV kan je een waarborg krijgen tot en met 1,5 miljoen euro, die maximaal 75% van het bedrag van je krediet dekt. Meer info op <https://www.pmv.eu/product/waarborgen/>

- **De winwinlening**

Een lening van een familielid of een vriend aan een ondernemer ten bedrage van maximaal € 300.000. In ruil voor het feit dat het familielid of de vriend zijn eigen geld leent aan de ondernemer, krijgt hij een fiscaal voordeel van 2,5%. Meer info op <https://www.pmvz.eu/winwinlening>

MEER INFO

- » ParticipatieMaatschappij Vlaanderen: <https://www.pmv.eu>
- » Agentschap Innoveren en Ondernemen: <https://www.vlaio.be/nl>
- » Federale Overheidsdienst Economie: <http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen>
- » Europees Investeringsfonds: <http://www.eif.org>

FISCALE STIMULI VOOR STARTERS

De wetgever bepaalt dat je als zelfstandige voorafbetalingen op de personenbelasting moet doen. Als je dat niet doet, riskeer je een belastingvermeerdering. De fiscus verwacht vier voorafbetalingen: voor 10 april, 10 juli, 10 oktober en 20 december. In principe ben je telkens $\frac{1}{4}$ van de personenbelasting verschuldigd. Wanneer je echter voor de eerste maal als zelfstandige in hoofdberoep een onderneming opricht, ben je voor drie jaar vrijgesteld van voorafbetalingen. Gedurende die periode past de fiscus geen belastingvermeerdering toe. Dit geldt ook voor vennootschappen, maar niet allemaal. Zo moet het gaan om nieuwe en kleine vennootschappen. Raadpleeg je boekhouder of fiscalist en trek na of jouw vennootschap in aanmerking komt. Opgelet, starters die vrijwillig beslissen tot voorafbetalingen, komen in aanmerking voor belastingvermindering (bonificatie).

Ga ook na of je mogelijk recht hebt op een **belastingkrediet**.

Ondernemers met een eenmanszaak die hun eigen vermogen verhogen, kunnen hiervoor een belastingkrediet krijgen. Dit belastingkrediet wordt verrekend met de verschuldigde personenbelasting en het eventuele saldo is terugbetaalbaar. Het wordt berekend op de aangroei van het eigen vermogen in vergelijking met het hoogste bedrag op het einde van één van de drie voorgaande belastbare tijdperken.

Het tarief van het belastingkrediet bedraagt 10%, met een maximum van € 3.750.

Wie een vennootschap heeft, kan genieten van een belastingaftrek voor risicokapitaal. Dat is de zogenaamde **notionele intrestaftrek**. Een vennootschap kan steeds een lening aangaan en de

daarop betaalde intresten fiscaal aftrekken. Wie voorheen financierde met eigen middelen, kon niets aftrekken. Met de invoering van de notionele intrestaftrek wordt die discriminatie tussen vreemd en eigen kapitaal weggewerkt. Vennootschappen kunnen nu dus een bepaald percentage van het eigen vermogen aftrekken van de belastbare winst.

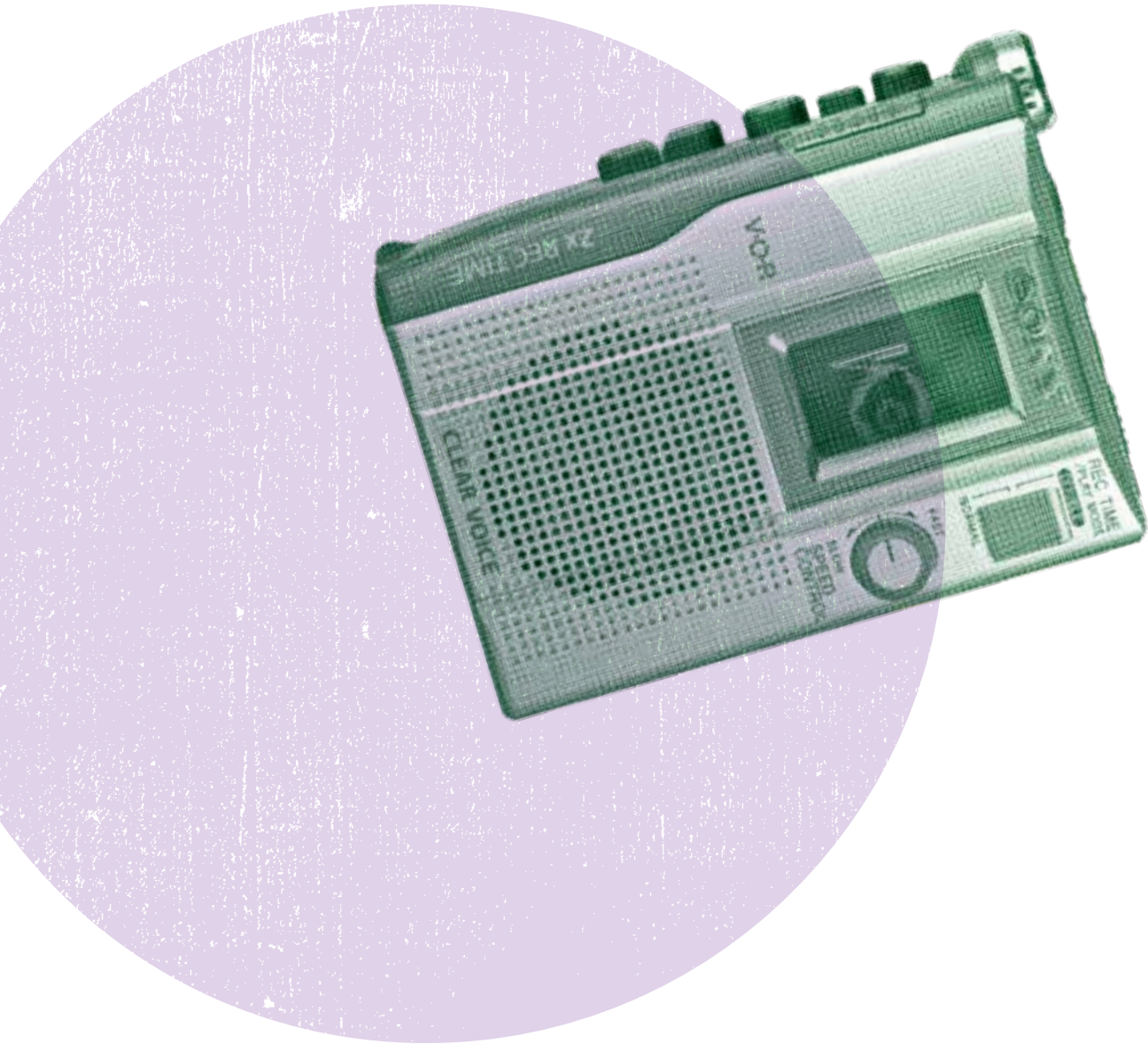
Voor kleine vennootschappen bedraagt het percentage 0,443 %. Onder 'kleine vennootschap' wordt verstaan: vennootschap met maximaal 40 personeelsleden (bekeken op jaarbasis), jaaromzet exclusief btw niet groter dan 9 miljoen euro, balanstotaal van maximaal € 4,5 miljoen.

MEER INFO

Starters kunnen meer info verkrijgen bij hun sociaalverzekeringsfonds. De meeste van die fondsen publiceren ook startersinfo op hun websites. *Zie de lijst van sociaalverzekeringsfondsen in hoofdstuk 15.*

http://financien.belgium.be/nl/zelfstandigen_vrije_beroeppen/voorafbetalingen

7

Enkele administratieve ongemakken

Om te werken als journalist is een **erkenning als journalist** of het bezit van officiële persdocumenten niet vereist (ook al kan dit het werk wel aanzienlijk vergemakkelijken – zie hoofdstuk 8). Andere administratieve verplichtingen zijn er wel.

ONDERNEMINGSNUMMER

Wie een zelfstandige activiteit uitoefent, moet zich laten registreren bij de **Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO)** en krijgt een **ondernemingsnummer**. Sinds 1 juli 2009 geldt dat ook voor vrije, intellectuele en dienstverlenende beroepen, zoals freelancejournalistiek.

Zij worden beschouwd als inschrijvingsplichtige onderneming (vroeger: *'niet-handelsondernemingen naar privaat recht'*). Dat geldt ook – in tegenstelling tot wat soms wordt beweerd door bepaalde ondernemingsloketten – voor wie zelfstandig journalist in beroep is. De zogenaamde **Nacebel-code** voor zelfstandige journalisten is **90.031 (scheppende kunsten, m.u.v. ondersteunende diensten)**.

Wie zijn ondernemingsnummer is vergeten, kan dat altijd opnieuw opzoeken op de site van de Kruispuntbank van Ondernemingen: <https://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoeknummerform.html>.

Voor het aanvragen van een ondernemingsnummer wordt een onderscheid gemaakt tussen natuurlijke personen en rechtspersonen. Een **natuurlijke persoon** wendt zich tot een **ondernemingsloket**, waar de volledige inschrijving kan gebeuren. Het ondernemingsloket kan

meteen ook de inschrijving bij een sociaal-verzekeringsfonds regelen (althans voor zelfstandige journalisten in hoofdberoep is dit relevant, zie verder). Voor de lijst van erkende ondernemingsloketten: <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/te-ondernemen-stappen-bij-een/de-erkende>.

Wil je een **vennootschap** – een onderneming met rechtspersoonlijkheid dus – oprichten, dan is de eerste verplichting het opstellen van een schriftelijke oprichtingsakte. Die bevat de statuten van de vennootschap, met al haar kenmerken (naam, maatschappelijke zetel, maatschappelijk doel, kapitaal...) en haar werkingsregels. Naargelang de vennootschapsvorm is de akte een authentieke (of notariële) akte of een onderhandse akte. In de andere gevallen volstaat een onderhandse akte. Voor meer info zie de website van de FOD Economie.³

De oprichtingsakte moet vervolgens binnen de 15 dagen worden ingediend op de griffie van de ondernemingsrechtbank van het gebied van de maatschappelijke zetel van je vennootschap. Vervolgens voert de griffier de identificatiegegevens van de onderneming in de Kruispuntbank van Ondernemingen in. Hierdoor krijgt de vennootschap een ondernemingsnummer.

Tot slot moet de oprichtingsakte worden geregistreerd bij een registratiekantoor van de FOD Financiën – Administratie van het Kadaster, Registratie en Domeinen. Daarvoor moet je registratierechten betalen.

Elke wijziging (zoals nieuw adres van de onderneming, andere of bijkomende activiteit) moet worden gemeld bij het ondernemingsloket.

³ <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/een-vennootschap-oprichten>

Vergeet nooit je sociaalverzekeringsfonds onmiddellijk op de hoogte te brengen van wijzigingen in de gezins- of beroepssituatie.

SOCIAAL VERZEKERINGSFONDS EN ZIEKENFONDS

Een andere belangrijke formaliteit die je als startende zelfstandige journalist moet vervullen, is de **aansluiting bij een sociaalverzekeringsfonds en bij een ziekenfonds** – althans indien je zelfstandig in hoofdberoep wordt.

Wat het **sociaalverzekeringsfonds** betreft, heb je de keuze tussen een erkende vrije instelling en de Nationale Hulpkas voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (zie hoofdstuk 15).

Vergeet nooit je sociaalverzekeringsfonds onmiddellijk op de hoogte te brengen van wijzigingen in de gezins- of beroepssituatie. Dergelijke wijzigingen kunnen immers een invloed hebben op je recht op uitkeringen, zoals de gezinsbijslag of het pensioen.

Als je je niet inschrijft bij een sociaalverzekeringsfonds, riskeer je een fikse boete.

Wat het **ziekenfonds** betreft, kun je eveneens kiezen tussen een erkende instelling en een gewestelijke dienst van de Hulpkas voor de Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

BTW-VERPLICHTINGEN

Als freelancejournalist ben je wettelijk vrijgesteld van **btw-verplichtingen** als je werkt met een *contract voor uitgave* met je uitgever. Dat belet niet dat je er in bepaalde situaties wel financiële voordelen bij kunt hebben om toch met btw te werken (zie hoofdstuk 18). De vrijstelling van btw impliceert dat je je uitgever gewone ereloonnota's kunt voorleggen in plaats van facturen. Op die nota vermeld je dan wel dat de prestatie is 'vrijgesteld van btw krachtens artikel 44, §3, 3° van het btw-wetboek'.

ANDERE

Alle ondernemingen die over een KBO-nummer moeten beschikken, moeten een zichtrekening hebben. Bij gebrek aan een zichtrekening zal de betrokken onderneming niet worden ingeschreven in de KBO. Alle akten, facturen, aankondigingen, bekendmakingen, brieven, orders en andere stukken moeten het rekeningnummer ook vermelden.

Het spreekt vanzelf dat de administratieve plichtplegingen toenemen als je ervoor kiest om je activiteit in het kader van een **vennootschap** te ontplooiën (zie hoofdstuk 23). ■

8

Het statuut: beroepsjournalist of journalist van beroep

'Journalist' is geen beschermde titel, zodat om het even wie zich journalist kan noemen.

Toch heeft de wet voor journalisten die professioneel actief zijn twee beroepsstatuten uitgewerkt: dat van 'beroepsjournalist' voor wie actief is in de algemene informatiemedia en dat van 'journalist van beroep' voor wie werkt voor gespecialiseerde media.

BEROEPSJOURNALIST

Wie in hoofdberoep journalistiek actief is in een medium dat algemene berichtgeving verstrekt, kan aanspraak maken op de titel van beroepsjournalist. Een bijkomende voorwaarde tot erkenning is dat je je journalistieke activiteit niet combineert met een 'commerciële nevenactiviteit'. Je moet minstens twee jaar actief zijn als journalist voordat je kunt worden erkend, maar van zodra je al drie maanden bezig bent, kun je de titel van stagiair-beroepsjournalist voeren.

De titel van *beroepsjournalist* wordt toegekend door een officiële Erkenningscommissie (<http://www.cej.be/>) die paritair is samengesteld uit beroepsjournalisten en mediadirecteurs. De titel van *stagiair* kun je verkrijgen bij de beroepsvereniging VVJ.

Van de freelancers eist de Erkenningscommissie dat ze een inkomen kunnen bewijzen dat beantwoordt aan het minimumloon voor werknemers. Het verbod van combinatie met een commerciële nevenactiviteit stelt velen vaak voor de keuze: ofwel het statuut van beroepsjournalist aanhouden en dus niet combineren met commerciële nevenopdrachten, ofwel toch commerciële neven-

activiteiten ontplooiën en bijgevolg afstand doen van de erkenning als beroepsjournalist. De VVJ pleit overigens voor een versoepeling op dat vlak: combineren met een commerciële nevenactiviteit zou moeten kunnen, voor zover dat de 'onafhankelijkheid' van de journalist niet in het gedrang brengt.

Om toe te zien op de naleving van de erkenningsvoorwaarden, eist de Erkenningscommissie dat freelancejournalisten enkele documenten voorleggen: een kopie van de belastingaanslag van de jongste twee jaar en een overzichtsstaat van de uitgever(s) voor diezelfde periode. Als dat overzicht niet voorhanden is, kan het worden vervangen door een kopie van de fiscale fiches (281.50 of 281.45), of door kopieën van alle uitgaande facturen van de jongste twee jaar.

Voor sommige freelancers is die controle een doorn in het oog. Ze hebben het over schending van de privacy en bedrijfsgeheimen en over een ongelijke behandeling, vergeleken met loontrekkende journalisten.

Zelfstandige journalisten vormen een belangrijke groep binnen het vak: een kwart van de professionele journalisten in Vlaanderen is freelancer (23,4%). In april 2023 zijn er 629 zelfstandige (stagiair-)beroepsjournalisten en journalisten van beroep, tegenover 1865 loontrekkenden. Daarnaast zijn 119 zelfstandige journalisten in bijberoep lid van de VVJ.

Als je wordt erkend als beroepsjournalist, krijg je van de FOD Binnenlandse Zaken officiële persdocumenten. Als stagiair krijg je van de VVJ een stageperskaart die ongeveer dezelfde waarde heeft als de officiële perskaart. Die documenten verlenen vaak exclusieve toegang tot evenementen (bijvoorbeeld

⁴ Het statuut van *beroepsjournalist* is geregeld door een wet van 30 december 1963.

bij de parlementen, politie en justitie, het vorstenhuis) of zijn soms een voorwaarde voor het verkrijgen van specifieke accreditaties (bijvoorbeeld in de sportwereld of in de culturele sector).

Een erkenning levert daarnaast ook voordelen op het vlak van mobiliteit, telefonie, aankopen bij uitgeverijen of afsluiten van beroepsgerelateerde verzekeringen.

Als beroepsjournalist kun je bovendien **lid worden van de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) / Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België (AVBB)**. Het lidgeld voor het jaar 2023 bedraagt € 140. Stagiairs betalen (in de eerste twee jaar van hun carrière dus) € 100. Leden die hun werkelijke beroepskosten fiscaal aftrekken (in plaats van het wettelijke kostenforfait), kunnen dat lidgeld volledig als beroepskost inbrengen.

BEROEPSJOURNALIST BIJ DE VAKPERS

Voor journalisten die professioneel actief zijn in de 'gespecialiseerde media', of de vakpers, geldt tot nu een ander wettelijk statuut: dat van 'journalist van beroep'. Die groep – traditioneel journalisten van de 'periodieke pers' genoemd – telt momenteel in Vlaanderen ongeveer 248 journalisten (cijfers van maart 2022). Ook zij hebben officiële persdocumenten, die zeer gelijklopend zijn met die van de beroepsjournalisten. Sinds 2017 kunnen ook deze vakpersjournalisten lid worden bij de VVJ, dit na een fusie met de VJPP, vroegere beroepsunie van de journalisten van de periodieke pers.

JOURNALIST IN BIJBEROEP

Ook journalisten in bijberoep kunnen als 'persmedewerker' lid worden van de VVJ. Niet zelden gaat het daarbij om correspondenten die in bijberoep lokale verslaggeving doen, maar ook andere profielen zijn denkbaar. Als persmedewerker krijg je geen officiële erkenning

zoals die van de beroepsjournalisten, maar voor een lidgeld van € 85 kun je wel een beroep doen op de informatieverstrekking en service van het VVJ-secretariaat, met name voor vragen van administratieve, sociale, juridische of deontologische aard. En net als de beroepsjournalisten ontvang je het maandblad *De Journalist* en het jaarlijkse Journalistenzakboekje, en krijg je online toegang tot onze volledig website, inclusief voorliggend *Vademecum voor freelancers*. Meer info: www.journalist.be.

Zie ook hoofdstuk 21: Journalistiek als bijverdienste. ■

⁵ Hun statuut is geregeld bij Koninklijk Besluit van 12 april 1965.

OVER DE VVJ/AVBB

De beroepsunie VVJ/AVBB, ook wel bekend als 'de journalistenbond', behartigt de belangen van (beroeps)journalisten op drie vlakken:

- » **Hun wettelijk beroepsstatuut:** uitvoering van de erkenningsbelissingen van de Erkenningscommissie, toesturen van de persdocumenten en opkomen voor de daarmee samenhangende faciliteiten. De VVJ/AVBB levert de helft van de mandatarissen van de Erkenningscommissie en staat ook in voor de administratieve ondersteuning van die commissie.
- » **Hun arbeidsstatuut:** als vakvereniging bekommert de VVJ/AVBB zich maximaal om de loon- en arbeidsvoorwaarden van de journalist. In tegenstelling tot de 'klassieke' vakbonden gaat het niet alleen om de loontrekkende journalisten, maar vanzelfsprekend ook om de freelancers.
- » **Hun intellectueel statuut:** de VVJ/AVBB heeft steeds gepleit voor een zo groot mogelijke persvrijheid, zij het met verantwoordelijkheid. Dat laatste houdt onder meer een performante zelfregulering in. Ten behoeve van dat doel werd de Raad voor de Journalistiek opgericht door de VVJ en de Vlaamse mediahuizen.

Op die manier houdt de VVJ het midden tussen een overheidsdienst, een vakbond en een beroepsorde. Op elk van die drie terreinen wordt in de mate van het mogelijke gewerkt aan zowel individuele dienstverlening als aan structurele belangenbehartiging.

De VVJ treedt op als Vlaamse beroepsunie wanneer gewestelijke Vlaamse beleidsthema's aan de orde zijn, zoals het omroepbeleid, steun aan de pers of zelfregulering via de Raad voor de Journalistiek. De AVBB is aan zet wanneer er federale materies in het geding zijn: het wettelijk beroepsstatuut, het sociaal statuut, auteursrechten, de persvrijheid ...

Van het totaal aantal beroepsjournalisten is de overgrote meerderheid lid van de AVBB/VVJ. Dat maakt de organisatie tot een zeer representatieve beroepsunie.

Het bestuur van de VVJ/AVBB is in handen van een raad van bestuur, die verkozen wordt door de algemene ledenvergadering en representatief is samengesteld.

Het dagelijks beheer is in handen van het nationaal secretariaat van de vereniging.

MEER INFO

VVJ/AVBB
 Zennestraat 21 - 1000 Brussel
 Tel. 02 777 08 40
www.journalist.be
 e-mail: info@journalist.be

AAN HET
WERK:
LEVERING
EN
BETALING

9

De journalist en zijn overeenkomst

Ook al hebben zelfstandige journalisten geen arbeidsovereenkomst zoals hun loontrekkende collega's, toch zijn ook zij gebonden door afspraken met het mediabedrijf waarvoor ze werken. Juridisch wordt de samenwerking tussen een freelancer en een opdrachtgever gekwalificeerd als een aannemingsovereenkomst.

Door een precieze omschrijving van de prestatie, de leveringsvoorwaarden, de vergoeding, de auteursrechten en dergelijke meer kunnen beide partijen de overeenkomst maximaal naar hun hand zetten. Dat kan gebeuren in de overeenkomst zelf, of anders in zogenaamde 'algemene leveringsvoorwaarden' waarnaar wordt verwezen in het contract.

Voor alles wat niet contractueel is ingevuld, bepalen de wettelijke regels inzake 'aanneming' het doen en laten van de zelfstandige journalist en diens uitgever.

Via enkele FAQ's zetten we de belangrijkste principes op een rij.

► VANAF WANNEER IS ER EEN 'OVEREENKOMST' TUSSEN EEN MEDIABEDRIJF EN EEN JOURNALIST?

Dat is het geval van zodra er sprake is van een aanbod (met betrekking tot de journalistieke bijdrage en de prijs) enerzijds en de aanvaarding daarvan anderzijds. Concreet: een journalist biedt een stuk aan en de betrokken uitgeverij aanvaardt dat voor publicatie. Of een hoofdredacteur vraagt een opdracht te vervullen, en de journalist engageert zich hiertoe.

Een overeenkomst kan betrekking hebben op een eenmalige levering, maar even goed kan ze vormgeven aan een meer duurzame samenwerking. De overeenkomst kan dan een bepaalde of zelfs een onbepaalde duur hebben, al dan niet gekoppeld aan

een opzeggingstermijn en/of opzeggingsvergoeding. Opgelet: die duurzame samenwerking mag niet leiden tot een gezagsrelatie waarin er sprake is van ondergeschiktheid en waarin de uitgever ook de modaliteiten van uitvoering gaat dicteren. In dat geval spreken de RSZ en de arbeidsrechtbanken van 'schijnzelfstandigheid' (zie hoofdstuk 2).

► MOET DE OVEREENKOMST GESCHREVEN ZIJN?

Neen. Veel opdrachten van freelancejournalisten worden in de praktijk ook niet geformaliseerd. Op zich levert dat geen probleem op voor de rechtsgeldigheid van de overeenkomst; anderzijds spreekt het voor zich dat de afspraken dan natuurlijk moeilijker te bewijzen zijn.

Als zelfstandig journalist heb je dus belang bij een document – een mailtje bijvoorbeeld – waarin duidelijk wordt afgesproken wat er van je verwacht wordt en welke vergoeding daartegenover staat. Ook andere elementen kunnen aan bod komen, bijvoorbeeld de eindredactionele behandeling van je werk.

De Vlaamse pershuizen leggen bijna systematisch uitgeschreven kaderovereenkomsten voor aan hun vaste zelfstandige medewerkers. Ze doen dat meer bepaald om afspraken te maken over auteursrechten (zie hoofdstuk 11).

► WIE BEPAALT DE INHOUD VAN DE OVEREENKOMST?

In principe, volgens de klassieke liberale filosofie van de 'vrije burger' waarop ons Burgerlijk Wetboek is gebaseerd, zijn dat beide partijen samen. Toch moeten we ons niet te veel illusies maken: ook in de mediasector is het doorgaans de sterkere partij – de uitgever of de omroep dus – die de modaliteiten van de samenwerking oplegt. Dat

verklaart onder meer de vaak lage vergoedingen voor freelancejournalistiek (zie hoofdstuk 10).

▸ WANNEER HEEFT DE ZELFSTANDIGE RECHT OP VERGOEDING?

Hier maken we een onderscheid tussen twee situaties.

Kreeg de zelfstandige een opdracht en werd die goed uitgevoerd, dan moet die levering worden betaald. Het maakt niet uit of het artikel of het beeldmateriaal ook echt is gebruikt: het zal je maar overkomen dat je bijdrage louter door plaats- of tijdsgebrek geen plaats krijgt in de krant of het radiojournaal, of dat ze stevig blijkt ingekort.

Wat wel mogelijk is, is dat de opdrachtgever je vergoeding niet betaalt als je werk niet voldoet: inhoudelijk loopt het mank, de deadline werd niet gehaald... Bij conflicten hierover nemen de rechtbanken 'een normaal zorgvuldig en omzichtig persoon' (in deze: journalist) als referentie.

Mogelijkheid twee: je stapt op eigen initiatief met een werkstuk naar een hoofdredactie of uitgever. Maken die er gebruik van, dan ligt het voor de hand dat er een vergoeding wordt betaald.

▸ KAN EEN SAMENWERKING ZOMAAR WORDEN BEËINDIGD?

Een groot verschil tussen het werknemers- en zelfstandigenstatuut is dat het eerste dwingende opzeggingstermijnen inhoudt voor het geval één van beide partijen de samenwerkingsovereenkomst beëindigt.

Ook al bepaalt de wet iets soortgelijks niet voor aannemingsovereenkomsten, toch lassen diverse uitgevers die langlopende overeenkomsten sluiten met freelancers, ook opzeggingstermijnen in. De VVJ acht, van zodra een samenwerking zes

maanden duurt, een termijn van minstens twee maanden gepast.

Overigens is er ook rechtspraak die een uitgever verplicht tot het in acht nemen van een minimale opzeggingstermijn wanneer de samenwerking wordt beëindigd.

Hieronder volgen enkele hoopgevende 'precedenten', die (veelal met VVJ-steun) zijn gerealiseerd. ■

De Antwerpse rechtbank van eerste aanleg veroordeelde op 11 februari 2005 de uitgever van een weekblad tot het betalen van een schadevergoeding van één maand gemiddeld honorarium aan een freelancer, die plotseling was bedankt voor bewezen diensten na een jaar regelmatige samenwerking. De uitgever ging tegen dat vonnis in beroep, maar op 22 mei 2006 veroordeelde het hof van beroep in Antwerpen de uitgever tot het betalen van het dubbele: twee maanden honorarium.

Een dagblad dat een zelfstandige sportmedewerker na negen jaar samenwerking in 2007 plotseling bedankte, heeft de freelancer uiteindelijk twee maanden honorarium uitbetaald.

In 2011 kwam het tot een dading toen een zelfstandige persfotograaf na 24 jaar aan de kant werd gezet bij een weekblad. De fotograaf kreeg een vergoeding uitgekeerd ten bedrage van zes keer het gemiddelde maandhonorarium.

In 2018 veroordeelde de rechtbank van eerste aanleg in Brussel een uitgever die een journalist na een samenwerking van 25 jaar van de ene op de andere dag opzijschoof. De journalist kreeg als schadevergoeding negen keer het gemiddeld ontvangen maandinkomen gedurende de 25-jarige samenwerking. De rechter baseerde zich voor deze uitspraak op onder meer de duur en de intensiteit van de samenwerking.

10

Hoeveel verdient dat hier?

Het meest penibele aspect van het zelfstandigenstatuut is ongetwijfeld de honorering. Als freelancejournalist moet je niet snel aan sparen denken. Integendeel, meer dan eens blijken de rekeningen rood te kleuren. De verleiding, vooral bij jongere journalisten, om tegen veel te lage tarieven te werken is groot, met alle nefaste gevolgen voor de algemene marktsituatie van dien (zie hoofdstuk 3).

De VVJ actualiseert momenteel de gids met praktijktarieven voor freelancers in de Vlaamse nieuwsmidia. In afwachting kan je nog de gids van 2022 raadplegen. Mail ons op info@journalist.be.

DE BETALINGSTERMIJN: WANNEER WORD JE BETAALD?

Indien er in de overeenkomst geen datum of termijn voor betaling is bepaald, dient de betaling te gebeuren binnen een termijn van 30 kalenderdagen vanaf de dag volgend op de dag waarop de factuur (voor een btw-plichtige zelfstandige) of een ander verzoek tot betaling werd ontvangen.

Handiger is om je algemene voorwaarden (de betaaltermijn inbegrepen) op voorhand kenbaar te maken aan je opdrachtgever en die nog eens te vermelden op de ommezijde van de factuur of ereloonnota (en ernaar te verwijzen op de voorkant). De VVJ maakte een model van algemene voorwaarden dat je kan downloaden op journalistenloket.be.

In de praktijk worden de facturen voor een reguliere opdrachtgever gebundeld op maandbasis.

Waak erover dat de betalingstermijn wordt gerespecteerd, want dit wordt met allerlei trucs al eens verlengd. Zo koppelen uitgevers de wettelijke of afgesproken betalingstermijn aan een vaste betaaldatum per maand, waardoor de deadline nodeloos wordt opgeschoven. Andere media vragen dan weer te wachten met factureren totdat je kopij effectief wordt gepubliceerd.

Ook in de mediasector zijn er stipte en minder stipte betalingsvoorwaarden. Probeer via collega's of de VVJ uit te vinden wie tot welke categorie behoort. Weet dat er intussen incassotools bestaan zoals *Mail to Pay*, die mee dankzij algoritmen wanbetalers persoonlijk achter de veren kunnen zitten. Een omweg langs een deurwaarder is zo niet meteen nodig. Zie <https://www.mailtopay.be>

EN WAT ALS EEN KLANT NIET BETAALT?

Op basis van de (gewijzigde) Wet Betalingsachterstand worden openstaande saldi automatisch verhoogd (er is dus geen ingebrekestelling nodig) met nalatigheidsinteressen en een forfaitair bedrag van € 40 (verschuldigd vanaf de dag volgend op het verstrijken van de termijn). Voor het eerste semester 2023 bedraagt de toepasselijke wettelijke rentevoet voor betalingsachterstand bij handelstransacties 10,5%. Zie ook: Wettelijke rentevoet van toepassing ingeval van betalingsachterstand bij handelstransacties | FOD Financiën (belgium.be)

De betalingstermijn gaat in op de dag volgend op (bijvoorbeeld) ontvangst van de factuur.

Blijft de klant weigeren, dan kun je de VVJ inschakelen. Als beroepsunie kunnen we extra druk op de ketel zetten of – desgewenst – als bemiddelaar

optreden. De tussenkomst van de VVJ is al meermaals succesvol gebleken.

Als ook dan de klant nog Oost-Indisch doof blijft, dan kun je – al dan niet via de VVJ – de gerechtelijke weg bewandelen (indien het openstaande saldo voldoende hoog is).

SCHADEVERGOEDING BIJ ONGEOORLOOFD GEBRUIK VAN JE WERK

Meer dan eens komt het voor – zeker online – dat je werk zonder je toestemming en eventuele vergoeding wordt gereproduceerd. In al die gevallen is er sprake van een inbreuk op het auteursrecht. Nog erger wordt het wanneer je tekst zonder je medeweten werd gewijzigd of wanneer er een andere naam vermeld staat bij jouw werk.

In al die gevallen kun je om te beginnen eisen dat je werk onmiddellijk offline wordt gehaald. Daarnaast kun je ook een factuur of ereloonnota opstellen waarin je een vergoeding eist voor de reproductie van je werk alsook een schadevergoeding. Die kan bijvoorbeeld nog eens het dubbele bedragen van de basisvergoeding. Tegenwoordig bestaan er diverse tools waarmee je het internet kunt afzoeken naar ongeoorloofde reproducties van je werk. Als je vragen hebt hierover kun je terecht bij de VVJ. Fotografen kunnen ook bijvoorbeeld Visual Rights Group (het vroegere Permission Machine) inschakelen: <https://visualrightsgroup.com/nl/>.

INDEXERING?

Een groot pijnpunt bij de vergoedingen die freelancejournalisten krijgen, blijft de indexering daarvan. Traditioneel wordt dit door geen enkel Vlaams nieuwsmediabedrijf geregeld. In het beste geval wordt een indexering eens toegekend wanneer de freelancejournalist daar met aandrang om verzoekt, en dan nog.

Zeker het voorbije maar ook dit jaar is de kwestie – gezien de stijgende levensduurte en energiecrisis – acuut. De VVJ drong dan ook bij alle Vlaamse mediahuizen aan op een structurele ingreep. Niet zonder succes: Mediahuis indexeerde als eerste collectief, Belga, VRT, DPG Media, BRUZZ, Apache, enkele regionale omroepen en nog anderen volgden. Op naar een structurele indexering! ■

11

Touwtrekken over auteursrechten

Auteursrechten ontstaan automatisch in hoofde van de auteur die het werk heeft gecreëerd. Het is een exclusief recht: exploitatie van het werk kan enkel en alleen mits toestemming van de auteur. “Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren”, aldus artikel 1 van de Belgische auteurswet van 30 juni 1994.

Een zelfstandig journalist die voldoende sterk in zijn schoenen staat, probeert zijn auteursrechten het best maximaal aan zijn kant te houden. Voor hergebruik of doorverkoop kun je dan geval per geval een vergoeding afspreken.

Het belet niet dat de auteur zijn **vermogensrechten**⁶ steeds kan **overdragen (afstand of licentie)**: aan zijn werkgever of uitgever(s), maar ook aan een auteursmaatschappij. Weliswaar wordt die overdracht van rechten door de auteurswet – zeker wat contracten tussen een *zelfstandig* auteur en exploitant betreft – vrij strak geregeld. Hoewel het opstellen van een geschrift geen geldigheidsvereiste is, gaat het wel om een essentieel middel voor bewijsvoering. Bovendien legt de wet voor de overdracht van auteursrechten een specificeringsplicht op. Zo moeten alle exploitatiewijzen nauwkeurig worden beschreven. Daarnaast moet voor elke exploitatiewijze worden bepaald of het gaat om een overdracht of licentie, moet de vergoeding gestipuleerd, alsook de duur en de geografische reikwijdte van de overdracht. Wat niet of niet duidelijk beschreven staat, wordt geïnterpreteerd in het voordeel van de auteur.

De regels voor de overdracht van auteursrechtelijk beschermde werken in het kader van een *arbeids-overeenkomst*, zijn merkelijk soepeler, al dient ook hier uitdrukkelijk overeengekomen dat er sprake is van overdracht.

Bijna alle uitgevers in België leggen hun zelfstandige journalisten overeenkomsten voor waarin volledige afstand van auteursrechten wordt gevraagd. Dat heeft te maken met de multimediale uitbouw van mediabedrijven, waardoor uitgevers journalistieke bijdragen ook op allerlei nieuwe platformen kunnen en willen aanbieden. In hun contracten voldoen de uitgevers weliswaar niet altijd aan de wettelijke specificeringsplicht. Sommige uitgevers stellen dan wel een min of meer redelijke vergoeding tegenover de overdracht van auteursrechten, anderen doen dat niet, of betalen hooguit wat *peanuts* voor de mogelijkheid om het

⁶In dit hoofdstuk hebben we het uitsluitend over de materiële auteursrechten of de vermogensrechten van de auteur. Daarnaast regelt de wet van 1994 ook morele auteursrechten. Die geven de auteur het recht het werk bekend te maken, het vaderschap ervan op te eisen en er de gepaste eerbied voor te vragen. Hierover hebben we het in hoofdstuk 12.

journalistieke werk van hun medewerkers oneindig te reproduceren in een digitale context.

De overeenkomsten die de mediabedrijven opstellen zijn bijna altijd te nemen of te laten. Een zelfstandig journalist die voldoende sterk in zijn schoenen staat, probeert zijn auteursrechten het best maximaal aan zijn kant te houden. Voor hergebruik of doorverkoop kun je dan geval per geval een vergoeding afspreken.

JOURNALISTEN AUTEURS MAATSCHAPPIJ (JAM)

Een alternatief is de aansluiting bij een auteursmaatschappij, waaraan je het beheer van je vermogensrechten overdraagt. Specifiek voor journalisten is de JAM (Journalisten Auteurs Maatschappij, <http://www.jam.be/>) opgericht. Lid worden kan door eenmalig een aandeel te kopen van € 50. Voor visuele kunstenaars – en daar vallen in zekere zin ook beeldjournalisten onder – is er ook nog SOFAM (<https://www.sofam.be/>). In geval van schending van auteursrechten van een lid – door een mediahuis of door een derde – eisen JAM en SOFAM in zijn/haar naam een schadevergoeding.

Lidmaatschap van de JAM is voor journalisten hoe dan ook aangewezen in het licht van de 'collectieve' auteursrechten waarop ze ook nog aanspraak kunnen maken. ■

REPROBEL / AUVIBEL

De wet maakt een belangrijk onderscheid tussen 'primaire' en 'collectieve' auteursrechten.

- » **Individuele auteursrechten** (ook wel primaire of exclusieve auteursrechten) zijn de rechten op hergebruik en doorverkoop. Die behoren in eerste instantie de auteur zelf toe, maar kunnen worden overgedragen aan een auteursmaatschappij (zoals de JAM) of aan een uitgever.
- » **Collectieve auteursrechten** zijn de rechten die voortvloeien uit kopiëring of openbare uitlening van je werk. De wet heeft hiervoor een 'collectieve' licentie gegeven aan het publiek – iemand mág dus je krantenartikel kopiëren of in een bibliotheek het magazine lenen waarin je schreef, en dit zonder eerst je toestemming te moeten vragen. Auteurs worden hiervoor wel collectief vergoed via een wettelijk innings- en repartitiesysteem. De fabrikanten en bezitters van kopieermachines bijvoorbeeld betalen aan **Reprobel** bepaalde bijdragen. Voor de audiovisuele sector is dat aan **Auvibel**. Die beheersmaatschappijen keren de ontvangen reprografierechten dan uit aan alle betrokken auteurs, via de diverse auteursverenigingen. Specifiek voor journalisten kan die betaling heel soepel gebeuren via de **JAM**. Bij de JAM aangesloten journalisten kunnen ook makkelijk hun individuele fiscale fiche downloaden op <http://www.jam.be/>. Essentieel is dat deze 'collectieve' auteursrechten nooit kunnen worden overgedragen aan de werkgever of uitgever, enkel aan een auteursrechtenmaatschappij. Alleen al hierom is voor journalisten lidmaatschap bij de JAM – zij het dan enkel voor deze reprografierechten – pure winst.

MORELE AUTEURS- RECHTEN, AANSPRAKE- LIJKHEID EN VERZE- KERING

12

Morele auteursrechten

Ook als freelancejournalist werk je doorgaans aan een collectief product in het kader van een redactie. Een vraag die dan snel opduikt, is of – en in hoeverre – een eindredacteur je teksten zomaar kan aanpassen, of je beeldmateriaal mag bijknippen.

De wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten regelt naast de vermogensrechten (zie hoofdstuk 11) ook de **morele rechten** van de auteur op zijn werk. Morele rechten dienen om de persoonlijke band tussen het werk en de auteur in zijn hoedanigheid als maker veilig te stellen. De auteur legt immers een stukje van zijn persoonlijkheid in zijn werk.

Morele auteursrechten omvatten het divulgatierecht, het recht op vaderschap en het recht op integriteit.

- » **Divulgiatierecht** houdt het recht op bekendmaking van het werk in: de auteur beslist wanneer zijn werk voltooid is en hoe het kenbaar wordt gemaakt aan het publiek.
- » Het **recht op vaderschap** omvat de vrijheid om het werk te publiceren onder zijn eigen naam, een pseudoniem of anoniem.
- » Het **recht op integriteit** beschermt de integriteit van het werk, wat impliceert dat de auteur zich kan verzetten tegen 'elke vervorming, omvorming, wijziging of elke andere aantasting' ervan.

Deze morele auteursrechten zijn in principe **onvervreemdbaar**, wat niet belet dat de praktijk er soms anders uit ziet.

Zo betwist niemand dat een hoofd- of eindredacteur de mogelijkheid moet hebben om je bijdrage

op maat te snijden of ze grammaticaal of stilistisch te verbeteren. Meer dan eens gebeurt het evenwel dat er zodanig aan een tekst of beeld wordt gesleuteld, dat de benadering of de toon heel anders wordt. Een voortdurende bron van spanning tussen (zelfstandige) journalisten en eindredacties zijn voorts de koppen en bovenkoppen bij een stuk, en de quotes en onderschriften bij beeldmateriaal. Als er achteraf problemen komen – iemand dient een klacht of schadeclaim in omdat hij zich benadeeld voelt – heeft dat meer dan eens met dergelijke ingrepen te maken. Maar het kan toch niet de bedoeling zijn dat jij opdraait voor fouten die anderen hebben gemaakt?

Freelancers moeten daarom maximaal blijven aandringen op respect voor hun morele auteursrechten. Volgens de wet van 30 juni 1994 heeft de zelfstandige journalist in principe het recht om zijn werkstuk gepubliceerd te zien zoals hij het heeft geleverd (het recht op integriteit). Hij kan ook aanspraak maken op vermelding van zijn naam of minstens initialen onder een bijdrage (het vaderschapsrecht).

Eis concreet het recht op om overleg te plegen over tekstaanpassingen, koppen en illustratiemateriaal. Alleen in geval van uiterste tijdsnood kan men zich voorstellen dat de freelancer niet wordt giconsulteed hierover. Gebeuren er toch tekstwijzigingen of toevoegingen zonder dat je het weet, dan is het aan de uitgever of hoofd- dan wel eindredacteur om hiervoor verantwoordelijkheid op te nemen.

Niets belet om een en ander uitdrukkelijk te regelen in de aannemingsovereenkomst of in de algemene leveringsvoorwaarden. Eigenlijk is de uitgever hier zelfs toe verplicht, als hij wil afwijken van de morele auteursrechten die je ingevolge de wet principieel hebt. ■

13

De beroepsaansprakelijkheid

Een journalist die foutieve informatie verspreidt of iemands privacy schendt, riskeert hiervoor een schadeclaim en eventueel een veroordeling.

Op **strafrechtelijk** vlak kunnen journalisten voor hun 'opiniedelicten', die dan onder de noemer 'persdelict' vallen, alleen door het hof van assisen worden berecht.⁷ In de praktijk komen assisenzaken tegen de pers niet voor. Men spreekt in dit verband van een zekere 'strafrechtelijke immuniteit' van de pers.

Opgelet: persmisdrijven ingegeven door racisme en xenofobie werden gecorrectionaliseerd, waardoor zij niet voor het hof van assisen komen en dus ook niet de feitelijke immuniteit genieten die daaruit volgt.

Ook belangrijk is dat een persmisdrijf een opiniedelict is (het uitdrukken van een strafbare opinie), waardoor 'technische' misdrijven, die niet neerkomen op het formuleren van een opinie, niet komen voor het hof van assisen maar voor de correctionele rechter. Denk aan het gebruik van een scanner, het vrijgeven van de identiteit van een minderjarige

verdachte of het slachtoffer van zedencriminaliteit, het misbruik maken van inzagerecht in gerechtsdossiers, en dergelijke meer. In de praktijk worden dergelijke wanbedrijven meer dan eens correctioneel vervolgd en ook bestraft. Alle journalisten moeten zich dan ook goed bewust zijn van deze wettelijke beperkingen op hun journalistieke vrijheid.

Bovendien speelt voor journalisten die in de fout gaan volop de **burgerrechtelijke** aansprakelijkheid. Volgens artikel 1382 Burgerlijk Wetboek moet iedereen die door een fout schade veroorzaakt voor iemand anders, die schade vergoeden. Potje breken, potje betalen. Ook een journalist die foutieve informatie verspreidt of iemands privacy schendt, riskeert een schadeclaim en eventueel een veroordeling. In de praktijk komen zo'n burgerrechtelijke claims tegen journalisten meer dan eens voor, al dan niet met een veroordeling tot gevolg.

⁷Artikel 150 Grondwet. De enige uitzondering zijn racistische persdelicten, die door de 'gewone' correctionele rechtbanken beoordeeld worden.

GETRAPTE AANSPRAKELIJKHEID

Wettelijk (zelfs grondwettelijk) gezien is de journalist de eerste die aansprakelijk is als zijn werkstuk niet blijkt te voldoen en de benadeelde daartegen in het verweer gaat. Dat is een verschil met andere arbeidssectoren, waar – kort samengevat – de werkgever aansprakelijk is voor beroepsfouten van zijn personeel die schade toebrengen aan derden. Alleen als de auteur niet bekend is of niet in België woont, kan de uitgever aansprakelijk worden gesteld. Is ook die laatste onbekend of woonachtig in het buitenland, dan zal de drukker aansprakelijk zijn, en uiteindelijk eventueel nog de verspreider van de informatie. Dit is de zogezegde **getrapte aansprakelijkheid** in persangelegenheden.⁸ Die in de praktijk dus veelal zal neerkomen op een **persoonlijke aansprakelijkheid van de journalist**. Die vorm van beroepsaansprakelijkheid speelt overigens zowel op strafrechtelijk als op burgerrechtelijk vlak.

Dat creëert vooral voor freelancejournalisten het risico dat ze moederziel alleen soms lastige

processen moeten verwerken en zware schadeclaims moeten torsen. Collega's in loondienst kunnen vaak een beroep doen op een advocaat 'van het bedrijf', terwijl dat voor freelancers meestal niet het geval is. En draait de rechtszaak uit op een veroordeling, dan moet soms een flinke schadevergoeding worden betaald.

Je kunt je de vraag stellen in hoeverre het principe van de getrapte aansprakelijkheid nog hout snijdt, zeker als je vaststelt hoe zwaar hoofd- en eindredacties wegen op inhoud en vorm van journalistieke bijdragen. Sommige rechtbanken zien dat trouwens ook goed in, en betrekken, bij een veroordeling, ook eindredactie, hoofdredactie en zelfs uitgever in de zaak. Dat verzacht de soms zware financiële gevolgen voor de journalist.

Hoe dan ook is de principiële persoonlijke aansprakelijkheid van de journalist een krachtig argument om aanspraak te blijven maken op je morele auteursrechten (zie hoofdstuk 12). ■

⁸Artikel 25 van de Grondwet zegt letterlijk: "De drukpers is vrij. (...) Wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft, kan de uitgever, de drukker of de verspreider niet worden vervolgd."

14 Verzekering voor beroepsaansprakelijkheid

Gelet op het voorgaande is een goede verzekering voor beroepsaansprakelijkheid geen overbodige luxe. Alle journalisten, zowel loontrekkenden als zelfstandigen, hebben daar baat bij. Loontrekkenden, omdat ze soms toch afwijkende belangen hebben ten overstaan van hun uitgever of collega's op de redactie. Maar vooral freelancers, die meer dan eens niet worden bijgestaan door het mediabedrijf waarvoor ze werken, moeten er goed op letten dat ze individueel gedekt zijn voor gerechtsprocedures, beroepsfouten en de daaruit voortvloeiende schadeclaims.

De VVJ biedt haar leden een groepsverzekering BA beroep en uitbating aan. De jaarpremie per journalist bedraagt € 350. Meer info vind je op <https://journalist.be/verzekeringen/beroepsaansprakelijkheid> ■

MEER INFO

Op het VVJ-secretariaat en op www.journalist.be.

SOCIAAL STATUUT

15

Sociale bijdragen voor sociale bescherming

Zelfstandigen moeten hun sociaal statuut helemaal zelf financieren, wat een groot verschil is met loontrekkenden, voor wie de sociale zekerheid door de werkgever mee wordt gefinancierd. Bovendien waarborgt het sociaal statuut van zelfstandigen op het vlak van sociale zekerheid een minder grote bescherming dan dat van werknemers (zie hoofdstuk 16).

AANSLUITEN BIJ EEN SOCIAALVERZEKERINGSFONDS

Het eerste wat je als zelfstandige moet doen om in orde te zijn met je sociaal statuut, is aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds.

Je moet dit onmiddellijk doen bij aanvraag van je ondernemingsnummer. Wie dit niet doet, riskeert een flinke boete.

Je bent vrij om te kiezen bij welk fonds je aansluit. In de praktijk valt die keuze samen met je keuze voor een ondernemersloket.

Je kunt veranderen van sociaalverzekeringsfonds, zij het onder bepaalde voorwaarden. Zo mag je geen schulden meer hebben bij je huidige fonds, en moet je voor de feitelijke overgang telkens wachten tot 1 januari. Tot slot moet je, als je wil veranderen, een bepaalde termijn uitdoen.

LIJST VAN SOCIAALVERZEKERINGSFONDSEN

Liantis

45 kantoren, je vindt ze op www.liantis.be/nl

Acerta

SOCIAAL VERZEKERINGSFONDS

25 kantoren, je vindt ze op www.acerta.be

Groep S

SOCIALE VERZEKERINGSKAS VOOR ZELFSTANDIGEN

22 kantoren, je vindt ze op www.groeps.be

Xerius

Op www.xerius.be vind je bij wie je waarvoor terecht kunt.

Securex

VRIJ SOCIAAL VERZEKERINGSFONDS VOOR ZELFSTANDIGEN

www.securex.be

Partena
SOCIALE VERZEKERINGEN
VOOR ZELFSTANDIGEN
www.partena.be

Attentia
Vind de kantoren op
<https://www.attentia.be/nl/contact/kantoorzoeker>

Avixi
Vind de kantoren op
<https://avixi.be/contact>

Easypay Group
Vind de kantoren op
https://www.easypay-group.com/nl_BE

Nationale Hulpkas
VOOR DE SOCIALE VERZEKERINGEN
DER ZELFSTANDIGEN, VERBONDEN AAN
HET RSVZ
www.rsvz.be/nl

SOCIALE BIJDRAGEN BETALEN

Aan het sociaalverzekeringsfonds moet je om de drie maanden kwartaalbijdragen betalen. Het sociaalverzekeringsfonds rekent ook beheerskosten aan, afhankelijk van het fonds zo'n 4% van de bijdrage.

De sociale bijdragen worden berekend op het beroepsinkomen van het jaar zelf. Maar zolang dat beroepsinkomen niet bekend is, betaal je een voorlopige bijdrage, die berekend is op je inkomsten van drie jaar eerder. Dit bedrag is niet bindend, je kunt het laten aanpassen.

Het beroepsinkomen van een onvolledig jaar telt mee voor de berekening van de sociale bijdragen. Wie in het tweede, derde of vierde kwartaal start, zal sociale bijdragen betalen op het beroepsinkomen dat hij in dat jaar heeft verdiend, omgerekend op jaarbasis. Voor zelfstandigen in hoofdberoep wordt de minimumbijdrage berekend op een jaarinkomen van € 16.409,20 en bedraagt ze in 2023 € 840,97.

Voor een beginnende zelfstandige kan dat een aanzienlijk bedrag zijn. Daarom kan een startende zelfstandige sinds 1 april 2018 een korting op de sociale bijdragen van de eerste vier kwartalen aanvragen. De beperkende voorwaarde is wel dat je in de 20 kwartalen voorafgaand aan de starterskorting geen enkel kwartaal als zelfstandige in hoofdberoep hebt gewerkt. Opgelet, het betreft hier telkens een voorlopige bijdrage. Eenmaal de echte inkomsten gekend zijn (1 of 2 jaar later), worden de definitieve bijdragen berekend. Er volgt dan een regularisatie.

VOORLOPIGE KWARTAAL-BIJDRAGEN VOOR STARTERS (2023)

Hoofdberoep	Bijdrage
Eerste drie kalenderjaren	€ 840,97

Wie als freelancejournalist **auteursrechtelijke vergoedingen** ontvangt, betaalt daarop geen sociale bijdragen, want het gaat om roerend inkomen. Hij betaalt dus alleen op het deel van de inkomsten dat beroepsinkomen is. Dat betekent ook dat je geen sociale rechten opbouwt met het deel van de inkomsten dat wordt beschouwd als vergoeding in auteursrechten.

Een **vennootschap** betaalt in 2023 een *vennootschapsbijdrage* van € 384,44. Is het balans-totaal van de vennootschap groter dan € 825.750,09, dan is de vennootschapsbijdrage € 960,26. De bijdrage moet worden betaald vóór 1 juli van elk bijdragejaar (of binnen drie maanden na oprichting). Bij laattijdige betaling wordt een verhoging van 1% per maand aangerekend, behalve – onder meer – in geval van overmacht. Alvorens tot gerechtelijke invordering te kunnen overgaan, moeten de sociale verzekeringsfondsen per aangekende brief een herinnering tot betaling sturen, met vermelding van het bedrag. Alle kosten vallen ten laste van de vennootschap.

VRIJSTELLING

Voor veel zelfstandigen is het driemaandelijke ophoesten van de sociale bijdragen niet makkelijk. Daarom kunnen zelfstandigen die zich 'in staat van behoefte' bevinden, volledige of gedeeltelijke vrijstelling aanvragen van sociale bijdragen. De Commissie voor Vrijstelling van Bijdragen gaat na, op basis van de concrete situatie, of de zelfstandige hiervoor in aanmerking komt. Opgelet: alleen wie maar met moeite in zijn normale levensbehoeften kan voorzien, kan een vrijstelling verkrijgen. Het loutere feit dat je denkt dat je veel lasten betaalt of dat je inkomsten lager uitvallen dan je had gehoopt, volstaat dus niet.

Voor deze aanvraag wendt de zelfstandige zich tot zijn sociaal verzekeringsfonds, nooit rechtstreeks tot de Commissie. Je sociaalverzekeringsfonds zal je dossier naar de Commissie doorsturen.

Voor de Commissie moet je rekening houden met een beslissingstermijn van zes tot negen maanden. Je moet ook telkens opnieuw een aanvraag indienen voor bijkomende kwartalen.

De kwartalen waarvoor je vrijstelling hebt verkregen, leveren geen pensioenrechten op. Vrijgestelde kwartalen tellen wel mee voor je ziekteverzekering.

Een vrijstelling krijg je ook voor kwartalen waarin je niet actief was wegens ziekte of ongeval, op voorwaarde dat die erkend zijn als perioden van arbeidsongeschiktheid, dat je geen enkele activiteit meer uitoefende en een aanvraag hebt ingediend bij het sociaalverzekeringsfonds, die door het RSVZ wordt goedgekeurd. Hier behoud je wel je pensioenrechten.

NOG GOED OM WETEN...

De betaalde bijdragen zijn **fiscaal aftrekbaar** (zie hoofdstuk 19).

Een zelfstandige die zijn activiteit **stopzet**, kan in afwachting van een andere beroepsactiviteit aanspraak maken op een voortgezette verzekering. Dat veronderstelt dat je de sociale bijdragen blijft betalen. In ruil daarvoor behoud je dan ook je rechten in het sociaal statuut der zelfstandigen. Om in aanmerking te komen moet je wel minstens een jaar als zelfstandige hebben gewerkt en je activiteit volledig stopzetten.

De voortgezette verzekering kan maximaal twee jaar duren. Die termijn kan worden verlengd tot zeven jaar als de zelfstandige op die manier de wettelijke pensioenleeftijd bereikt. Aanvragen kan bij het sociaalverzekeringsfonds, binnen de drie kwartalen nadat je je zelfstandige activiteit hebt stopgezet. ■

EEN VRIJSTELLING VOOR FREELANCE-JOURNALISTEN IN BIJBEROEP

Wie journalistiek actief is als **zelfstandige in bijberoep**, kan zich voor zijn sociale zekerheid beroepen op een belangrijke vrijstelling. De wet bepaalt dat journalisten, perscorrespondenten en iedereen die auteursrechten geniet, niet zijn onderworpen aan het sociaal statuut van de zelfstandige wanneer ze dat werk verrichten in bijberoep (*artikel 5 van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967*). Dat betekent dat ze voor die activiteit geen sociale bijdragen moeten betalen. De keerzijde is dat je ook geen sociale rechten opbouwt.

Het moet wel gaan om *journalistiek* werk. Daaronder valt ook het werk als regionaal correspondent, recensent, columnschrijver enzovoort. De rechtbank van Antwerpen heeft geoordeeld dat *occasioneel* lesgeven aan een journalistenschool hiermee kan worden gelijkgesteld. Dat geldt ook voor het modereren van een debat of het interviewen voor een publiek, als dat een afgeleide is van een journalistiek hoofdberoep. *Structureel* lesgeven (een in het leerplan opgenomen cursus) wordt door het RSVZ evenwel niet erkend als een journalistiek bijberoep. De arbeidsrechtbank van Luik heeft de vrijstelling ook geweigerd aan iemand die af en toe wat redactiewerk verrichtte voor uitgeverij CED Samson, wegens geen journalistiek karakter. Voor dit soort van bijklussen ben je dus wél verzekeringsplichtig, in dat geval wordt de hoogte van de bijdragen bepaald op basis van de verzekeringsplichtige activiteiten.

De tweede voorwaarde is dat je al een ander hoofdberoep uitoefent. Concreet moet je als werknemer al minstens een halftijdse job hebben, of als statutair docent minstens 60% van een voltijds uurrooster. De vrijstelling geldt ook voor wie al een andere zelfstandige activiteit uitoefent als hoofdberoep, bijvoorbeeld als advocaat, manager of cafébaas. Ook wie een hiermee gelijkstaand sociaal statuut heeft - met name als loopbaanonderbreker, werkzoekende of (brug)gepensioneerde (zie verder) - kan zich op de vrijstelling beroepen.

De freelancejournalist die nog geen sociaal statuut heeft dat minstens gelijk is aan dat van de zelfstandigen, is wel verzekeringsplichtig.

Meer over het statuut van de zelfstandige in bijberoep: zie hoofdstuk 21.

HET KUNSTENAARSSTATUUT: (NOG) NIET VOOR FREELANCE- JOURNALISTEN

Voor kunstenaars bestaat een interessant 'statuut', waar ook freelancejournalisten baat bij zouden kunnen hebben. 'Statuut' is een groot woord, omdat het eigenlijk geen apart sociaal statuut is. Kunstenaars zijn immers gewoon werknemer of zelfstandige. Wel worden kunstenaars voor de toepassing van de sociale zekerheid (bijdragen en rechten) vermoed werknemer te zijn. De artiest kan daarbij wel uitdrukkelijk kiezen om onder het sociaal statuut van zelfstandige te vallen, indien hij aan welbepaalde voorwaarden voldoet.

Met 'kunstenaars' worden personen bedoeld die zich wijden aan "de creatie en/of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en de beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie". Freelancejournalisten worden daar **niét** onder verstaan.

Een speciale commissie, de Commissie Kunstenaars, voorgezeten door een magistraat en verder bestaande uit ambtenaren van de RSZ (werknemers) en de RSVZ (zelfstandigen), kan een 'verklaring van zelfstandige activiteiten' uitreiken wanneer de artiest daarom vraagt.

Info www.cultuurloket.be

Voor alle 'bijzondere gevallen' verwijzen we naar verderop in deze handleiding:

- » Freelancen als bijverdienste: zie hoofdstuk 21
- » Helpers: zie hoofdstuk 22
- » Vennootschappen: zie hoofdstuk 23

MEER INFO

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen (RSVZ)

Willebroekkaai 35- 1000 BRUSSEL

Tel: 02 546 40 10

E-mail: info@rsvz-inasti.fgov.be

Website: www.rsvz.be/nl

Je sociaal verzekeringsfonds

(lijst zie hoger)

De sociaal verzekeringsfondsen hebben een wettelijke informatie- en begeleidingsplicht.

16

Hoe sterk is het vangnet?

Met je sociale bijdragen bouw je sociale rechten op. Het sociale vangnet voor zelfstandigen is sedert 2018 almaar versterkt. Zo hebben arbeidsongeschikte zelfstandigen sinds 1 juli 2019 vanaf de eerste ziekte dag recht op een uitkering, wanneer ze langer dan een week arbeidsongeschikt zijn. Ook de bedragen zijn hoger geworden (zie verder). Daarnaast werd ook de faillissementsverzekering uitgebreid.

Niettemin blijven er blinde vlekken. Zo kan een zelfstandige in periodes dat er geen opdrachten zijn geen beroep doen op een werkloosheidsuitkering.

Dat wordt verklaard doordat een zelfstandige maar ongeveer 20% van zijn inkomen aan sociale bijdragen besteedt, terwijl dat bij werknemers een kleine 40% is (de werknemer betaalt 13,07% en de werkgever doet daar nog eens ongeveer 25% bovenop). Hoe dan ook toont dit voor freelancers de noodzaak aan van aanvullende verzekeringen tegen inkomensverlies, voor aanvullende pensioenrechten enzovoort (zie hoofdstuk 17).

1. ZIEKTEVERZEKERING

De ziekteverzekering dekt twee sociale risico's: gezondheidszorgen die ziektekosten met zich brengen en inkomstenderving bij arbeidsongeschiktheid en bij moederschap.

Ziektekostenverzekering

Zelfstandigen hebben een eigen socialezekerheidsstelsel. Ze betalen bijdragen aan een sociaal verzekeringsfonds en hebben daardoor recht op dezelfde terugbetaling van ziektekosten als werknemers. De hoogte van de bijdrage aan het sociaal verzekeringsfonds wordt bepaald door het niveau van de inkomsten van de zelfstandige.

Arbeidsongeschiktheidsverzekering

In het verlengde van de verzekering voor geneeskundige zorgen omvat het sociaal statuut van zelfstandigen een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid.

Bijzondere voorwaarden om hiervan te kunnen genieten, zijn dat je je wachttijd van zes maanden hebt vervuld (en dus al twee kwartalen sociale bijdragen betaalde) en dat je je arbeidsongeschiktheid laat erkennen door een adviserende arts van het ziekenfonds.

Tot voor kort kregen zelfstandigen tijdens de eerste maand van arbeidsongeschiktheid helemaal geen uitkering. Dat is gelukkig veranderd. Intussen krijgen arbeidsongeschikte zelfstandigen sinds 1 juli 2019 vanaf de eerste ziekte dag een uitkering, wanneer ze langer dan een week arbeidsongeschikt zijn. Sedert juli 2021 hebben arbeidsongeschikte zelfstandigen ook meer tijd om attesten aan hun ziekenfonds te bezorgen, zodat ze niet naast hun ziekte-uitkering grijpen. Ook de bedragen, die de vorm hebben van een dagvergoeding, zijn hoger geworden (zie verder). Ze worden toegekend voor elke dag van het jaar, behalve de zondagen. De bedragen verschillen naargelang de gezinssamenstelling en de duur van de arbeidsongeschiktheid (korter of langer dan één jaar).

DAGVERGOEDINGEN VOOR ARBEIDSONGESCHIKTHEID

(sinds 2023) (uitgaande van 26 werkdagen per maand)

	Primaire ongeschiktheid	Invaliditeit (na 12 maanden)
Met gezinslast	€ 73,10	Met of zonder toekenning van de gelijkstelling wegens ziekte: € 73,10
Alleenstaand	€ 58,21	Met of zonder toekenning van de gelijkstelling wegens ziekte: € 58,21
Samenwonend	€ 44,64	Zonder toekenning van de gelijkstelling wegens ziekte: € 44,64; met toekenning van de gelijkstelling wegens ziekte: € 49,91

Bij hulp van derden heb je recht op een forfaitaire tegemoetkoming van € 27,55.

Periodes van ziekte en invaliditeit kun je kosteloos laten gelijkstellen met periodes van activiteit. Voorwaarde is dat je je zelfstandige beroepsbezigheid volledig stopzet en dat je als arbeidsongeschikt bent verklaard door de arts van je ziekenfonds. Dit heeft gevolgen voor de berekening van je pensioen, dat dan hoger kan zijn. Je blijft dan tijdens je inactiviteit ook in regel met de ziekteverzekering, hoewel je geen bijdragen meer betaalt.

De uitkering is in principe niet cumuleerbaar met een (andere) beroepsbezigheid, maar met de toelating van de adviserende arts kun je in de overgang naar een nieuwe job wel een aangepaste werkzaamheid uitoefenen.

Zelfstandigen die als arbeidsongeschikt zijn erkend en die een invaliditeitsuitkering ontvangen, hebben bovendien recht op een verhoogde tegemoetkoming voor wat betreft de terugbetaling van de ziektekosten.

Jaarlijks wordt ook nog een **inhaalpremie** betaald aan invalide zelfstandigen die op 31 december van het jaar dat voorafgaat aan dat van de toekenning, minstens 1 jaar arbeidsongeschikt waren. Die bedraagt € 322,94. Je hoeft hiervoor niks te ondernemen, je krijgt dit automatisch gestort als je aan de voorwaarden voldoet.

Nut van een privé-verzekering

Omdat de uitkeringen van overheidswege uiteindelijk vrij beperkt zijn, kun je aanvullend een privé-verzekering sluiten die je een extra geeft bij arbeidsongeschiktheid.

Omdat de meeste privé-verzekeringen oorlogsgebieden uitsluiten, heeft de **Internationale Federatie van Journalisten (IFJ)** ook een verzekering in de aanbieding die wereldwijd geldt, dus ook voor risicogebieden. Een aanrader voor freelancers die werkzaam zijn in conflictregio's.

Moederschaps- en vaderschapsuitkering

Sinds 1 januari 2017 bedraagt de duur van het **moederschapsverlof** voor een zelfstandige of meewerkende echtgenote twaalf weken, waarvan drie weken verplicht zijn op te nemen en negen facultatief. Voordien was dat acht weken. De zelfstandige moeder kan het verlof voltijds of halftijds opnemen. Ze moet dat doen binnen de termijn van 38 weken na de verplichte bevallingsrust. Daarnaast heeft elke zelfstandige moeder sinds 2018 automatisch recht op 105 dienstencheques om de combinatie werk en privé mogelijk te maken. Een zelfstandige moeder kan haar moederschapsverlof met maximaal 24 weken verlengen als kort na de geboorte blijkt dat haar kind gedurende een langere tijd in het ziekenhuis moet verblijven.

Daarnaast krijgen zelfstandige papa's voor kinderen die geboren worden vanaf 1 mei 2019 voortaan tien dagen vaderschapsverlof (of 20 halve dagen). Dat geldt ook voor een zelfstandige die de niet-biologische mee-ouder wordt van het kind van zijn of haar partner. Zelfstandige vaders en mee-ouders die maximaal acht dagen verlof opnemen, krijgen behalve hun uitkering ook vijftien gratis dienstencheques ter waarde van € 9.

De moederschapsuitkering bedraagt de eerste vier weken € 830,67 per week. Vanaf de vijfde week krijgt men € 759,76. Wie halftijdse moederschapsrust opneemt, mag rekenen op de helft van deze bedragen.

Zelfstandigen die adoptieverlof nemen krijgen hetzelfde bedrag. Een ander voordeel is dat zelfstandige moeders geen sociale bijdragen betalen in het kwartaal volgend op de bevalling.

Vaders krijgen tijdens hun vaderschapsverlof dan weer € 96,60 per dag (of € 48,30 per halve verlofdag). Dat geldt ook voor een zelfstandige die de niet-biologische mee-ouder wordt van het kind van zijn of haar partner.

GEZINSBIJSLAG

Groeipakket

Zelfstandigen en gelijkgestelden (gefaillieerden, arbeidsongeschikten, gepensioneerde zelfstandigen, voortgezet verzekerden) hebben recht op kinderbijslag voor

- » de eigen kinderen (alsook die van de echtgenoot), geadopteerde kinderen, kinderen onder voogdij, de inwonende kinderen van de partner, inwonende klein- en achterkleinkinderen en neven en nichten;
- » tot aan de leeftijd van 18 jaar. Kinderen tussen 18 en 25 jaar (dat wil zeggen vanaf 1 september van het jaar waarin het kind 18 wordt tot en met de maand waarin het 25 wordt) geven onder bepaalde voorwaarden nog verder recht op kinderbijslag.

2018 was een sleuteljaar voor het beheer van de kinderbijslag: dit werd overgedragen van het federale niveau naar de deelstaten, en sindsdien ontwikkelden onder meer de Vlaamse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in Brussel hun eigen kinderbijslagsysteem. In Vlaanderen spreekt men voortaan van een groeipakket.

De kinderbijslag omvat een basisuitkering, verhoogd met toeslagen op basis van de leeftijd van het kind, toeslagen aan bepaalde categorieën personen (bijvoorbeeld kinderen van werklozen, invaliden, gepensioneerden...) en voorwaardelijke toeslagen aan gehandicapte kinderen tot de leeftijd van 21 jaar.

Gezinsbijslagen voor kinderen geboren na 1 januari 2019

Basisbedrag (maandelijks) bedraagt € 173,20.

Daarbovenop komt ook nog een jaarlijkse schooltoeslag voor het kleuter-, lager- en secundair onderwijs.

Daarnaast zijn er ook allerlei toeslagen te sprokkelen zoals sociale en zorgtoeslagen voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte alsook een wezentoeslag als een pleegzorgtoeslag. Tot slot zijn er ook 'participatietoeslagen' die kinderopvangtoeslagen, kleutertoeslagen en schooltoeslagen omvatten. Check www.groeipakket.be voor de recentste bedragen.

Startbedrag bij geboorte van een kind en adoptiepremie

Voorts heeft de zelfstandige recht op een startbedrag bij geboorte of adoptie. In Vlaanderen bedraagt dit € 1.190,68.

PENSIOEN

Wanneer?

Zelfstandigen kunnen aanspraak maken op een rustpensioen mits ze de pensioenleeftijd bereiken of/en een minimumloopbaan kunnen voorleggen.

- » De *normale* pensioenleeftijd is 65 jaar. Sinds 1 januari 2009 geldt dit ook voor vrouwen. Vanaf 2025 is de leeftijd 66 jaar en vanaf 2030 wordt het 67 jaar.
- » Wie *vervroegd* met pensioen wil gaan, moet aan bepaalde voorwaarden voldoen. Voor 2018 is de minimumleeftijd hiervoor bepaald op 63 jaar en is er een loopbaanvoorwaarde van 41 jaar. Wie een langere loopbaan achter de kiezen heeft, geniet extra mogelijkheden. Wie 42 jaar heeft gewerkt kan op 61 jaar met vervroegd pensioen, wie 43 jaar heeft gewerkt kan dat al op 60 jaar.

De beroepsloopbaan kan worden bewezen aan de hand van de sociale bijdragebetalingen aan het sociaalverzekeringfonds.

Periodes van ziekte, zwangerschap of invaliditeit kunnen kosteloos worden gelijkgesteld met activiteit, net zoals studieperiodes vóór 1957 en periodes van militaire dienst. Voor andere gelijkstellingen moet je betalen, met name voor studieperiodes na 1956 en voor periodes van voortgezette verzekering (en de vrijwillige bijdragebetaling in het kader hiervan).

Hoeveel?

De berekening van het pensioen is een behoorlijk ingewikkelde materie. Factoren die een rol spelen zijn

- » de beroepsloopbaan;
- » de beroepsinkomsten;

- » of je alleenstaande bent, dan wel gehuwd met iemand die zelf geen inkomsten heeft (in het laatste geval krijg je een gezinspensioen).

Bij een gemengde loopbaan – je hebt ook nog gewerkt als loontrekkende of als ambtenaar – worden de diverse pensioenregelingen gecombineerd.

Freelancejournalisten genieten niet het aanvullende pensioen dat wettelijk is geregeld voor erkende beroepsjournalisten in loondienst. Weliswaar is dat een zelffinancierend pensioensysteem, dat door de loontrekkende beroepsjournalist zelf en diens werkgever wordt betaald.

Wie nog?

De uit de echt gescheiden echtgenoot van de zelfstandige kan aanspraak maken op een eigen rustpensioen, mits de pensioenleeftijd wordt bereikt en de beroepsloopbaan van de ex-echtgenoot als zelfstandige wordt bewezen. De feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de zelfstandige kan een deel opeisen van het pensioen dat aan de partner wordt toegekend.

Voor de weduwe of weduwnaar van een zelfstandige is het overlevingspensioen weggelegd.

Hoe?

Je moet je pensioen aanvragen bij je gemeentebestuur of bij de RSVZ.

De RSVZ beslist over de toekenning, inclusief het pensioenbedrag.

De betaling gebeurt door de Rijksdienst voor Pensioenen.

MINIMUMPENSIOENEN ZELFSTANDIGEN

	Minimumpensioen (bij volledige loopbaan) <i>(bedragen met ingang van 1 januari 2023)</i>
Rustpensioen - gezin	€ 24.547,20
Rustpensioen - alleenstaande	€ 19.643,95
Overlevingspensioen	€ 19.381,42

MANTELZORG

Als een zelfstandige een terminaal zieke partner of kind wil bijstaan, krijgt hij een uitkering voor mantelzorg. Die bedraagt € 1.513,57 per maand indien de zelfstandige activiteit volledig wordt onderbroken. Onderbreek je je zelfstandige activiteit voor minstens 50%, dan krijg je € 756,79 per maand. Deze bedragen gelden sinds 2022.

Tijdens de mantelzorgperiode moet je je sociale bijdragen blijven betalen, tenzij je je zelfstandige activiteit volledig hebt onderbroken en voor drie opeenvolgende maanden de mantelzorguitkering hebt ontvangen. Dan kun je eventueel voor een kwartaal een vrijstelling van bijdrage verkrijgen en toch je socialezekerheidsrechten behouden. Die vrijstelling kun je maximaal vier keer in je loopbaan verkrijgen.

OVERBRUGGINGSRECHT

Wanneer je gedwongen wordt om je activiteiten te onderbreken of wanneer je door economische moeilijkheden je zelfstandige activiteit stopzet, kan je aanspraak maken op het overbruggingsrecht. Vanaf 1 januari 2023 geldt de volgende regeling.

Een zelfstandige in hoofdberoep kan een beroep doen op het overbruggingsrecht, wanneer hij zijn activiteit tijdelijk of definitief moet stopzetten. Dat kan wegens een gedwongen onderbreking of stopzetting (denk aan een faillissement, natuurramp en zo meer) of door economische moeilijkheden. Het overbruggingsrecht valt uiteen in twee luiken: (1) behoud van je recht op geneeskundige verzorging en arbeidsongeschiktheids-, invaliditeits-, en moederschapsuitkeringen zonder dat je je bijdragen moet betalen en (2) een uitkering.

Je krijgt een basispakket van maximaal twaalf maanden uitkering en maximaal vier kwartalen behoud van bepaalde sociale rechten. Je kan dit in verschillende keren tijdens je loopbaan opnemen. Mogelijk kan het basispakket nog aangevuld worden met bijkomende maanden / kwartalen overbruggingsrecht.

Om het overbruggingsrecht te krijgen moet je wel aan een waslijst van voorwaarden voldoen. Check www.rsvz.be voor meer info. ■

**MAANDBEDRAGEN OVERBRUGGINGSRECHT
ZELFSTANDIGEN** *(bedragen van toepassing in 2023)*

Ik onderbreek mijn activiteit	Zonder gezinslast	Met gezinslast
28 dagen of meer	€ 1.513,57	€ 1.891,36
21 – 27 dagen	€ 1.135,18	€ 1.418,52
14 – 20 dagen	€ 756,79	€ 945,68
7 – 13 dagen	€ 378,39	€ 472,84
minder dan 7 dagen	€ 0	€ 0

Vraag het overbruggingsrecht aan bij je socialeverzekeringsfonds.

MEER INFO

- » Sociale Zekerheid Zelfstandige Ondernemers:
<https://www.rsvz.be/nl>
- » <http://dyzo.be>
- » En verder de websites van de sociaalverzekeringsfondsen *(lijst in hoofdstuk 15)*

17

Appeltjes voor de dorst

Het sociaal statuut van de zelfstandige biedt geen royale bescherming voor gevallen van rampspoed, dat is duidelijk. Het stelt freelancers voor de uitdaging op zoek te gaan naar aanvullende verzekeringen die hen in geval van ziekte, ongeval en ouderdom bijkomend beschermen. De verzekeringsmarkt (zoals overheids- als private initiatieven) biedt nogal wat mogelijkheden aan. We zetten er enkele op een rij.

ARBEIDSONGESCHIKTHEID

De sociale zekerheid biedt zelfstandigen slechts een beperkte bescherming tegen inkomensverlies door arbeidsongeschiktheid (zie hoger). Gelukkig is het sociale vangnet voor zelfstandigen sedert 2018 almaar verstevigd. Zo hebben arbeidsongeschikte zelfstandigen sinds 1 juli 2019 vanaf de eerste ziekte dag recht op een uitkering, wanneer ze langer dan een week arbeidsongeschikt zijn. Ook de bedragen zijn hoger geworden (zie verder).

Men kan zich beschermen tegen inkomensderving en olopende ziektekosten met een *verzekering gewaarborgd inkomen* en een *hospitalisatieverzekering*. Zowel ziekenfondsen als privé-maatschappijen bieden diverse mogelijkheden.

De **Internationale Federatie van Journalisten** (IFJ) heeft een verzekering in de aanbieding die wereldwijd geldt, dus ook voor *risicogebieden*. Ze heeft die recentelijk geactualiseerd.

PENSIOEN

Vrij Aanvullend Pensioen (VAPZ)

De interessantste manier waarop zelfstandigen hun karige pensioentje kunnen aandikken, is het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ).

Hiervoor komen zelfstandigen in hoofdberoep in aanmerking, en dit voor zover ze hun gewone sociale bijdragen betalen.

Let wel: een zelfstandige in bijberoep kan geen VAPZ afsluiten zolang hij nog voorlopige bijdragen als starter betaalt. Als zelfstandige in bijberoep kun je alleen een VAPZ afsluiten als je inkomen van drie jaar geleden even hoog was als de drempel voor een hoofdberoep.

De VAPZ-premies moeten, net als de sociale bijdragen, gestort worden aan het sociaalverzekeringsfonds. Het systeem is soepel: je kunt zelf beslissen hoeveel je stort, al zit er wel een limiet op. Het maximumbedrag is wettelijk beperkt tot 8,17% van je netto belastbaar inkomen, met voor 2023 een maximum van € 3.859,40. De betaalde bedragen zijn fiscaal aftrekbaar: je kunt ze inbrengen als beroepskosten, waardoor je minder belastingen en sociale bijdragen betaalt.

Er bestaat ook een **sociaal VAPZ**: dat is een VAPZ uitgebreid met een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en invaliditeit. De maximumbijdrage voor een sociaal VAPZ is 9% van het netto-jaarinkomen, met voor 2022 als maximum € 4.440,43. Vanaf de zevende maand arbeidsongeschiktheid wordt de VAPZ-premie verder door de verzekeringsmaatschappij betaald, en vanaf de dertiende maand ontvang je een maandelijke

rente. Sinds 1 januari 2018 geniet je ook van een aanvullende vergoeding bij wettelijke moederschapsrust. De maximumbijdrage voor de sociale pensioenovereenkomst ligt 15% hoger dan voor het gewone VAPZ. Je kunt dus méér pensioenkapitaal opbouwen. Je fiscaal en sociaal voordeel ligt ook hoger dan bij een gewone VAPZ.

Pensioenovereenkomst voor Zelfstandigen (POZ)

Met een VAPZ alleen spring je nog altijd niet zo ver. Nieuw sinds 1 juli 2018 is dan ook de Pensioenovereenkomst voor Zelfstandigen (POZ). Dankzij deze nieuwe pensioenspaarformule kunnen nu ook zelfstandigen met een eenmanszaak en vrije beroepsers een grote pensioenpot opbouwen. Hiermee wordt er een einde gemaakt aan het feit dat alleen zelfstandigen met een vennootschap een extra pensioenpot kunnen aanleggen.

Opgelet, de POZ wordt best pas gevuld nadat alle andere pensioenpotjes zijn gevuld. Je gaat best te werk in deze volgorde: VAPZ, pensioensparen en langetermijnsparen. Bij de POZ zullen premies worden gestort in een tak21-spaarverzekering of tak23-beleggingsverzekering, om zo een extra pensioenpot aan te leggen.

SCHADE AAN HAVE EN GOED

Dat je je goed verzekert voor schade aan woning of voertuig, ligt voor de hand. Let er als freelance-journalist wel best op dat je ook je werkmateriaal verzekert tegen beschadiging, verlies of diefstal. De meeste verzekeringsmaatschappijen komen hiervoor in aanmerking.

BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID EN AANSPRAKELIJKHEID UITBATING

Je klassieke burgerlijke aansprakelijkheid (voor schade die je zelf veroorzaakt) kun je indekken met een gezinsverzekering. Maar journalisten lopen ook het risico in hun beroepsleven fouten te begaan met schade voor een ander tot gevolg. Denk aan een onterechte naamsvermelding, een onbewezen beschuldiging, een beledigend beeld, schade die je per ongeluk berokkent aan de apparatuur van een collega ...

Een goede verzekering BA beroep en uitbating (met inbegrip van rechtsbijstand) is daarom geen overbodige luxe, zeker voor freelancers.

De VVJ biedt haar leden een groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid en de bijhorende rechtsbijstand aan. Voor een jaarpremie van € 350 ben je royaal gedekt voor advocatenbijstand bij eventuele schadeclaims of klachten én voor een eventuele schadevergoeding die je zou moeten betalen. Ga naar onze website (<https://journalist.be/verzekeringen/beroepsaansprakelijkheid>) of contacteer het VVJ-secretariaat (info@journalist.be) voor meer informatie. ■

MEER INFO

- » www.rsvz.be/nl
- » De websites van de sociale verzekeringsfondsen (zie lijst hoofdstuk 15)

FISCAAL STATUUT

18

Auteurs in principe vrijgesteld van btw

PRINCIPE: VRIJSTELLING VAN BTW INDIEN VOLDAAN AAN VOORWAARDEN

De algemene regel is dat iedereen die zelfstandig een economische activiteit uitoefent btw-plichtig is. Het gaat om een belasting op de verkoop van goederen of diensten, die je doorrekent aan de cliënt.

Sommige handelingen zijn evenwel **vrijgesteld** van btw-heffing. Een van die vrijstellingen is voor journalisten relevant. Artikel 44, §3, 3° van het btw-wetboek heeft het over een door een auteur gesloten ‘contract voor uitgave van letterkundige werken of kunstwerken’. Daarmee worden werken bedoeld – zowel tekst als foto’s – die een persoonlijk en origineel karakter hebben en als dusdanig beschermd worden door het auteursrecht.

Een administratieve circulaire nr. 11 van 18 januari 1971 heeft geëxpliciteerd dat ook persartikelen die verslag uitbrengen over politiek, economie, wetenschap of sport onder de vrijstelling vallen. In een circulaire nr. 8 van 10 maart 1993 heeft de btw-administratie dat nog eens bevestigd.

Intussen is de btw-vrijstelling ook uitgebreid tot **audiovisuele werken** en **journalistieke websites**. Uit een antwoord van voormalig minister van Financiën Didier Reynders op een parlementaire vraag blijkt dat “geen enkel onderscheid dient te worden gemaakt voor wat de wijze van terbeschikkingstelling aan het publiek betreft, evenals voor wat de drager betreft. Alle technieken komen in aanmerking, zowel papier als digitaal als internetsites.”

Reynders heeft ook de definitie van ‘letterkundige werken of kunstwerken’ uitgeklaard:

*“De termen ‘letterkundige werken of kunstwerken’ omvatten alle voortbrengselen op het gebied der letterkunde, wetenschap en kunst, zoals boeken ongeacht het genre (romans, technische werken, stripverhalen, boeken binnen dewelke illustraties een essentiële plaats innemen, ...), brochures, **teksten van persartikels**, voordrachten, toespraken, preken en andere geschriften van die aard, teksten van sketches, scenario’s en dialogen van theaterstukken en films, romanaanpassingen voor het toneel en voor het scherm; muzikale composities met of zonder woorden; de weergave van choreografische werken en de beschrijving van pantomimes; dramatische toneelwerken en dramatisch-muzikale werken; cinematografische en **televisuele werken en, meer algemeen, audiovisuele werken (hierin begrepen rechtstreekse radio- en televisie-uitzendingen**, interviews, reclamespots, muziekclips, videospelletjes, diavoorstellingen); stripverhalen en werken van teken-, schilder-, bouw-, beeldhouw-, graveer- en lithografeerkunst; fotografische werken; werken van toegepaste kunsten; tekeningen, schetsen, kaarten en plastische werken met betrekking tot aardrijkskunde, topografie, geschiedenis, bouwkunde, wetenschappen, enzovoort.”*

Een formele voorwaarde voor de btw-vrijstelling is dat er een **‘contract van uitgave’** is. Van zo’n contract is sprake als de contractant aan wie de werken worden aangeboden zich ertoe verplicht ze te publiceren. Een persfotograaf bijvoorbeeld, die foto’s zou aanbieden aan een krant of magazine zonder dat de uitgever van dat medium zich ertoe engageert die te publiceren, heeft nog geen contract voor uitgave en valt dus wél onder de btw-plicht.

De administratie vereist anderzijds niet dat telkens een 'contract voor uitgave' wordt voorgelegd. Volgens de circulaire van 1993 "getuigen opgestelde krantenartikelen gewoonlijk van een persoonlijk en origineel werk en wordt er normaal in hun publicatie voorzien."

Journalisten die onder de btw-vrijstelling vallen, kunnen voor de betaling eenvoudige **ereloonnota's** bezorgen aan die uitgevers. Die zijn niet onderworpen aan bijzondere formaliteiten, wel vermelden ze best uitdrukkelijk: *'vrijgesteld van btw krachtens artikel 44, §3, 3° van het btw-wetboek'*.

GEEN VRIJSTELLING WANT NIET VOLDAAN AAN VOORWAARDEN

Niét vrijgesteld zijn dus loutere overdrachten van informatie die geen persoonlijk en origineel werkstuk van de journalist zijn, of die niet gebeuren met een 'contract voor uitgave'. Voorts geldt de vrijstelling alleen voor natuurlijke personen als auteur. Contracten voor uitgave die zijn afgesloten door een rechtspersoon (vennootschap) vallen dus onder de btw-plicht.

Sinds 2017 voeren de **Vlaamse nieuwsmedia** Mediahuis, De Persgroep, Mediafin en Roularta een eigen btw-beleid. Ze beschouwen hun contracten met freelancers – zowel redacteurs als fotografen – niet langer als contract voor uitgave, en vragen hen in het verlengde hiervan om voortaan te factureren met btw. Die uitgevers doen dat om redenen van interne administratieve vereenvoudiging. De VVJ betreurt deze eenzijdige koerswijziging fel, en verkreeg uiteindelijk dat er toch rekening wordt gehouden met de wil van journalisten die de btw-vrijstelling graag behouden.

Men kan dus btw-plichtige activiteiten hebben bij de ene uitgever en van btw vrijgestelde activiteiten bij een andere uitgever (waar men een contract voor uitgave mee heeft).

VRIJGESTELD EN TOCH ONDERWORPEN

Als zelfstandige journalist kun je er soms baat bij hebben btw-plichtig te zijn. Dat komt omdat je van de btw die je moet doorstorten aan de schatkist, de btw kunt aftrekken die je zelf hebt betaald op beroepshalve aangekochte producten of diensten. Omdat je als journalist-leverancier onder het 6%-tarief valt, en je bij je aankopen meestal hogere tarieven zult betalen, valt de rekening soms positief uit. Het saldo wordt in principe overgedragen naar het volgende jaar, maar wordt bij overschrijding van bepaalde sommen ook in baar geld terugbezorgd. Met name een journalist die veel investeert, kan zijn voordeel doen met een onderwerping aan de btw.

Opgelet: je hebt niet zomaar de vrije keuze om je al dan niet aan de btw te onderwerpen. Je bent slechts btw-plichtig als je in één van de twee onderstaande situaties bevindt:

1. Je let erop dat je contracten met je uitgever(s) niet aan de voorwaarden voor de vrijstelling voldoen, bijvoorbeeld door geen contract voor uitgave te hebben.
2. Een andere mogelijkheid is dat je je prestaties uitvoert in het kader van een (altijd btw-plichtige) vennootschap. Natuurlijk zullen ook andere factoren deze optie beïnvloeden – *meer hierover in hoofdstuk 23.*

Hou er ook rekening mee dat een btw-onderwerping een zekere administratie veronderstelt, van registratie bij de btw-administratie over het bijhouden van de facturen tot het regelmatig invullen van aangiften.

TARIEF VAN 6 OF 21%

Een freelancejournalist die niet aan de gestelde voorwaarden voldoet – geen origineel werk, of geen contract voor uitgave, of levering via een vennootschap – is btw-plichtig. Hij moet dan 6% op het deel 'auteursrechtenvergoeding' en 21% op het deel 'baten' aanrekenen. Als de uitgaande handeling in haar geheel een overdracht van auteursrechten betreft, dan moet er 6% op de gehele vergoeding worden gegeven.

Pas op: wie louter journalistieke 'dienstverlening' verricht op freelancebasis (redactiecoördinatie, foto- en video-opdrachten uitzetten, voor een deel ook eindredactie) is voor inkomsten uit die werkzaamheden in principe onderworpen aan een tarief van **21%**.

Sinds 2017 verplichten de Vlaamse nieuws- media freelancers om een btw-nummer te hebben, wat de VVJ betreurt.

Voor wie met btw factureert aan **buitenlandse afnemers**, zijn de regels in 2010 wat veranderd. Diensten die men verricht voor een btw-plichtige klant worden nu geacht te gebeuren op de geografische plaats van die klant. In dat geval reken je dus geen btw aan op je factuur. Werkt men voor een niet-btw-plichtige klant – wat toch wel uitzonderlijk zal zijn voor journalisten – dan blijft de plaats bepalend waar de leverancier van de dienst is gevestigd. In dat geval reken je dus wel btw aan op je factuur.

BTW-VERPLICHTINGEN

De **onderwerping** aan de btw veronderstelt dat je je laat registreren als btw-plichtige, je verrichtingen bijhoudt en regelmatig **aangifte** doet.

Btw-plichtige freelancers moeten ook **facturen** uitschrijven aan hun uitgevers waarop de volgende vermeldingen voorkomen:

- » het woord 'factuur'
- » datum van de factuur
- » volgnummer van de factuur
- » naam, adres, ondernemingsnummer, eventueel btw-nummer en bankrekening van de zelfstandige journalist of diens bedrijfje en van de medecontractant (van die laatste hoeft je natuurlijk niet de bankrekening te vermelden)
- » datum van het belastbare feit of de datum van de ontvangst van (een deel van) de prijs
- » omschrijving van de geleverde prestatie (zodat het toepasselijke btw-tarief kan worden vastgesteld)
- » de prijs
- » het toepasselijke btw-tarief en het hieruit voortvloeiende btw-bedrag
- » indien van toepassing: de reden van vrijstelling
- » eventuele algemene voorwaarden op de achterzijde van de factuur en verwijzing ernaar op de voorkant
- » 'Btw verlegd' indien btw is verschuldigd door de medecontractant.

Op het niet vermelden van de vereiste gegevens staat een administratieve boete. Die loopt op naargelang het de eerste, tweede of volgende overtreding betreft.

Een foute factuur moet je rechtzetten met een zogenaamde creditnota ten voordele van je klant.

VRIJSTELLING VOOR KLEINE ONDERNEMINGEN

Kleine ondernemingen kunnen na aanvraag via MyMinfin aanspraak maken op de btw-vrijstellingsregeling. Het gaat om ondernemingen met een jaaromzet aan btw-plichtige activiteiten van maximaal € 25.000 (exclusief btw).

Als je aan de voorwaarden voldoet, moet je op je facturen vermelden: *'Kleine onderneming onderworpen aan de vrijstellingsregeling van belasting, btw niet toepasselijk.'* (art. 56bis van het btw-wetboek en koninklijk besluit nr. 19 van 29 december 1992).

Er zijn wel enkele verplichtingen:

- » indienen van aanvang, wijziging en stopzetting van werkzaamheid;
- » facturen opmaken volgens de regels die gelden voor andere btw-plichtigen;
- » vóór 31 maart van elk jaar een opgave indienen van de afnemers-btw-plichtigen waaraan in de loop van het voorgaande kalenderjaar diensten werden verstrekt of goederen geleverd. Die opgave moet ook vermelden: het totaalbedrag van de omzet gerealiseerd in de loop van het voorgaande jaar, en het tijdvak waarin de activiteit werd uitgeoefend, indien die is aangevangen in de loop van het jaar.. ■

MEER INFO

www.belgium.be/nl/belastingen/btw

19

Inkomstenbelasting

Zoals elke werkende mens betaalt de freelancejournalist jaarlijks inkomstenbelasting aan de Staat. Daar gaat uiteraard een belastingaangifte aan vooraf. In het geval van de freelancer zijn de meest relevante vakken:

- » vak XIX 'Baten van vrije beroepen' in deel 2 van de belastingbrief, of/en
- » vak VII 'Inkomsten van kapitalen en roerende goederen', bij de letter D (inkomsten uit de cessie of concessie van auteursrechten, naburige rechten en wettelijke en verplichte licenties) in deel 1 van de belastingbrief.

INKOMSTEN

De aan te geven beroepsinkomsten zijn deze die reëel ontvangen zijn in de belastbare periode. Een ereloonnota die in 2022 is uitgeschreven, maar in dat jaar nog niet betaald, moet dus bij het invullen van de aangifte in 2023 nog niet worden aangegeven.

Het is belangrijk dat je al je **beroepsinkomsten** aan de fiscus doorgeeft, ook die van occasionele opdrachten. De verleiding om die bijverdiensten als 'diverse inkomsten' (in deel 2 van de belastingaangifte) aan te geven, is groot wegens het 33%-tarief dat hiervoor geldt. Maar de fiscus beschouwt ontvangsten die in verband kunnen worden gebracht met de hoofdactiviteit al heel snel als beroepsinkomsten, die dus bij het hoofdinkomen moeten worden geteld en aan de gewone belastingaanslagvoet zullen worden belast.

Wat **niet** als gewone beroepsinkomsten worden beschouwd, zijn de **auteursrechtelijke vergoedingen** die men ontvangt. Deze worden sinds 2008 als roerende inkomsten beschouwd en

tegen een lager tarief (van in principe 15%) belast. In principe houdt de schuldenaar van de auteursrechten de verschuldigde belasting aan de bron in en stort die door naar de overheid. Dit is voor de uitgever een wettelijke plicht. De 15% roerende voorheffing gebeurt bovendien op een bedrag waarvan eerst een forfaitair onkostenpercentage is afgetrokken, zodat je in de praktijk minder dan 15% betaalt (zie verder, hoofdstuk 20).

Prijzen en subsidies die journalisten in de wacht slepen, worden eveneens afzonderlijk belast. Een gedeelte is zelfs vrijgesteld; voor het saldo geldt een belasting van 16,5%.

BEROEPSKOSTEN

Je honoraria als freelancejournalist moeten worden gezien als omzet. Nog voor er een belasting op geheven wordt, kunnen vanzelfsprekend eerst alle beroepskosten worden afgetrokken.

Het gaat dan uiteraard wel om kosten die je als freelancer **zélf** draagt. Kosten die de uitgever terugbetaalt, zijn ofwel niet in rekening te brengen, ofwel in mindering te brengen van de zelfgemaakte kosten.

Je kunt kiezen voor twee mogelijkheden: een forfaitaire aftrek van kosten of een aftrek van de werkelijke kosten.

Forfaitaire aftrek beroepskosten voor 'baten'

AANSLAGJAAR 2023 / INKOMSTEN 2022

Inkomstenschijf	Aftrek
< € 6.410	28,70%
€ 6.410 tot € 12.730	10%
€ 12.730 tot € 21.190	5%
€ 21.190 tot € 72.367,49	3%
> € 72.367,49	0%

Maximumaftrek: € 4.430.

In de praktijk kiezen vooral loontrekkenden voor het forfaitaire aftreksysteem.

Werkelijke aftrek beroepskosten

Voor zelfstandigen is het stelsel van aftrek van werkelijke kosten interessanter⁹.

Voor het aftrekken van de werkelijke beroepskosten moet je werken met kosten die **nodig** of **nuttig** zijn voor het verkrijgen of behouden van beroepsinkomsten. De kosten moeten dus niet per se 'nodig' zijn, wel – vanuit de beroepsuitoefening gezien – 'nuttig'. Voorzichtigheid is hoe dan ook geboden: als de fiscus bepaalde beroepskosten verwerpt, zal dat een directe weerslag hebben op het financiële eindresultaat van je belastingen. Toch mag de fiscus niet oordelen over de opportuniteit van uitgaven die je als freelancer hebt gedaan.

De afgetrokken werkelijke beroepskosten moeten worden opgenomen in een bijlage bij de belastingaangifte. Let erop dat je de echtheid van de ingebrachte kosten kunt aantonen met bewijskrachtige stukken. Vandaar: vraag altijd documenten, laat die uitdrukkelijk vermelden waarop ze slaan, en hou ze goed bij. Vermeld bijvoorbeeld op de ommezijde van een restaurantbonnetje meteen op welke wijze die uitgave heeft bijgedragen tot je beroepsactiviteit. Of betaal met een kredietkaart. Slechts heel uitzonderlijk zal de fiscus beroepskosten aanvaarden die kunnen worden 'vermoed'.

⁹ De wettelijke basis is artikel 49 van het Wetboek van Inkomstenbelasting (WIB): "Als beroepskosten zijn aftrekbaar de kosten die de belastingplichtige in het belastbare tijdperk heeft gedaan of gedragen om de belastbare inkomsten te verkrijgen of te behouden en waarvan hij de echtheid en het bedrag verantwoordt door middel van bewijsstukken of, ingeval dit niet mogelijk is, door alle andere door het gemeen recht toegelaten bewijsmiddelen, met uitzondering van de eed. Als in het belastbare tijdperk gedaan of gedragen worden beschouwd, de kosten die in dat tijdperk werkelijk zijn betaald of gedragen of het karakter van zekere en vaststaande schulden of verliezen hebben gekregen en als zodanig zijn geboekt."

BEROEPSKOSTEN: ENKELE SUGGESTIES

- » **Gebouwen of lokalen.** Komen onder meer in aanmerking voor aftrek: huur en huurlasten. Check hierbij wel in je huurcontract of je je huurpand voor beroepsdoeleinden mag gebruiken, de eigenaar ervan wordt dan namelijk zwaarder belast op zijn onroerend goed. Voor zover een gebouw je eigendom is, zijn interesten op leningen en afschrijvingen aftrekbaar. Ook energie- en onderhoudskosten komen in aanmerking. Bij panden met een gecombineerd professioneel en privaat gebruik, kun je de kosten van het beroepsgedeelte aftrekken. Met de fiscus maak je vooraf een afspraak welk percentage van het hele gebouw als beroepsgedeelte geldt. Dat percentage pas je dan toe op al je kosten die verbonden zijn aan het gebouw.
- » **Kantoorbenodigheden.** Denk aan pc, tablet, smartphone, telefoon, postzegels, onderhoud en herstelling materiaal, drukwerk, fotokopieën, documentatie, klein materiaal... Vaak dienen deze zaken voor gemengd professioneel/privaat gebruik, en dat ontgaat de belastingcontroleurs niet. Ook hierover maak je een afspraak met de fiscus.
- » **Autokosten.**
- » **Financieringslasten** voor beroepsmatig gebruikte zaken zoals auto en pc zijn altijd beperkt tot het beroepsmatige gedeelte ervan. Voor dat gedeelte zijn ze dan wel volledig aftrekbaar.
- » **Afschrijvingen**, dat zijn geraamde jaarlijkse waardeverminderingen van eigen activa. De fiscus hanteert hiervoor meestal min of meer vaste termijnen: een pc schrijf je bijvoorbeeld af op drie jaar, een auto op vijf.
- » **Abonnementen.** Abonnementen op kranten, tijdschriften en andere publicaties, alsook aansluitingen voor tv of internet zijn aftrekbaar voor zover er een verband is met de beroepsactiviteit, en dat is bij journalisten toch echt wel het geval. Niettemin oppassen voor overdrijving: ook hier geldt dat je best overleg pleegt met je belastingcontroleur.
- » **Kosten voor vorming**, bijscholing, studiedagen, colloquia, en dergelijke.
- » **Restaurant- en receptiekosten.** Die zijn voor 69% aftrekbaar, de kosten kunnen zowel in het binnen- als in het buitenland gemaakt zijn.
- » **Representatiekosten:** diners, geschenken.
- » **Reizen.** Maak voor elke reportage in het buitenland een enveloppe met alle gemaakte kosten voor reis, verblijf enzovoort.

TARIEF BELASTINGEN

We gaan voorbij aan de diverse stappen in de berekening van het belastbare inkomen (met aftrekken voor personen ten laste, voor hypothecaire leningen en nog veel meer), en beperken ons hier tot de tarieven op de verschillende inkomensschijven.

AANSLAGJAAR 2023/ INKOMSTEN 2022

Belastbaar inkomen	Basis-belasting
< € 13.870	25%
€ 13.870 tot € 24.480	40%
€ 24.480 tot € 42.370	45%
> € 42.370	50%

Let wel: daar kunnen nog aanvullende gemeentebelastingen (de zogenaamde opcentiemen) bijkomen. Die variëren van nul tot negen opcentiemen. De gemeenten Knokke-Heist, De Panne en Koksijde hanteren een nultarief.

VOORAFBETALINGEN

Zelfstandigen doen er best aan voorafbetalingen op de personenbelasting te doen. Die vinden plaats voor 10 april, 10 juli, 10 oktober en 20 december. In principe ben je telkens $\frac{1}{4}$ van de totaal verschuldigde personenbelasting verschuldigd.

Doe je als zelfstandige geen voorafbetaling, dan wordt je belasting vermeerderd.

De banken bieden geautomatiseerde systemen aan voor de voorafbetalingen, inclusief de mogelijkheid tot lening als dit nodig zou zijn.

Zelfstandigen die zich voor het eerst vestigen als zelfstandige in hoofdberoep moeten tijdens de eerste drie jaar geen belasting vooraf betalen (zie hoofdstuk 6). Wie dat toch doet, krijgt een bonificatie. ■

MEER INFO

- » Info over voorafbetalingen: <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/voorafbetalingen>
- » Goede publicaties zijn de *Belastinggids* van Test--Aankoop en de *Belasting- & Belegingsgids* van uitgeverij Pelckmans.
- » Voor gepersonaliseerde informatie kun je ook terecht bij een boekhouder.

20

Fiscaliteit en auteursrechten

Sinds 2008 worden inkomsten uit de overdracht van auteursrechten beschouwd als 'roerende inkomsten', onderworpen aan een fiscaal voordelig tarief van 15%. Bovendien gelden voor auteursrechtelijke vergoedingen vrij hoge forfaitaire kosten, zodat men zelfs bij het maximale bedrag dat men als inkomsten uit auteursrechten kan inbrengen, niet aan 15% roerende voorheffing komt. Het maximumbedrag voor aanslagjaar 2023 (inkomsten 2022) is € 70.220.

Tegen alle verwachtingen in pakt de programmawet van 26 december 2022 ook het fiscaal voordeelregime voor auteursrechtenvergoedingen van journalisten aan. Om kort te gaan: journalistiek werk valt – voorwaardelijk – binnen het nieuwe toepassingsgebied maar de in aanmerking te nemen auteursrechtenvergoeding zakt naar 30%

van de totale vergoeding (inclusief de vergoeding voor de geleverde prestaties dus). Dat gebeurt niet abrupt. Voor het aanslagjaar 2024 (inkomstenjaar 2023 dus) kan er nog 50% ingebracht worden als auteursrechtenvergoeding en verandert er dus niets; voor het aanslagjaar 2025 (inkomstenjaar 2024) daalt het aandeel auteursrechten verder naar 40%. Pas in het aanslagjaar 2026 (inkomstenjaar 2025) strandt de voordelig belaste auteursrechtenvergoeding op 30% van de totale vergoeding. Dankzij het overgangsregime koopt de sector tijd en kan ze naar een oplossing zoeken, waardoor journalisten niet ineens meerdere duizenden euro's aan inkomsten (cf. simulaties van de Journalisten Auteursmaatschappij) verliezen. Het percentage auteursrechtenvergoeding – relatieve drempel genoemd – is bovendien gekoppeld aan een absolute drempel. Zo mogen de gemiddelde inkomsten uit

Een overzicht van de belastingen (roerende voorheffing) op de inkomsten uit auteursrechten.

VOOR HET INKOMSTENJAAR 2022 (AANSLAGJAAR 2023):

Auteursrechtelijke vergoeding	Forfaitaire kosten	Roerende voorheffing
€ 0 - € 17.090	50%	15%
€ 17.091 - € 34.170	25%	15%
€ 34.170 - ...	0%	15%

auteursrechten in de vier vorige belastbare tijdperken het maximumplafond van € 37.500 (€ 70.220 voor 2023) niet overschrijden. Als dat wel het geval is, dan worden de auteursrechten van het lopende jaar niet langer beschouwd als roerende inkomsten.

Wie kan aantonen dat hij méér kosten dan de forfaitaire kosten heeft gemaakt voor het verwerven van de auteursrechtelijke vergoedingen, mag dat uiteraard doen. Maar houd er rekening mee dat als je werkt in het stelsel van 50% 'auteursrechten' / 50% 'baten', je slechts de helft van je werkelijke kosten bij je gedeelte 'baten' kunt inbrengen. Meer informatie over het gewijzigde fiscaal stelsel van auteursrechten vind je op <https://journalist.be/2023/02/het-nieuwe-fiscale-regime-voor-auteursrechtenvergoedingen-uitgelegd>. ■

MEER INFO

Informatie over auteursrechten, hun fiscaal en sociale zekerheidsregime, vind je op

<https://journalist.be/> en <https://journalistenloket.be>

<http://www.jam.be>

JOUR- NALISTIEK ALS BIJVER- DIENSTE

21

Hoe een ander statuut combineren met freelancejournalistiek?

Veel zelfstandige journalisten zijn dat niet 'in hoofdberoep', maar combineren een ander statuut – een beroepsactiviteit of een niet-actief sociaal statuut – met journalistiek als zelfstandige.

Het 'freelancen in bijberoep' lijkt overigens in de lift te zitten. Het preciaire financiële statuut van de zelfstandige journalist heeft daar ongetwijfeld mee te maken. Verder valt het op dat ook veel oudere journalisten die uit de arbeidsmarkt worden gestoten, hun te vroege pensioen alsnog proberen te combineren met wat journalistiek.

In het algemeen heeft het nevenkarakter van de journalistieke activiteit twee gevolgen.

- » Op het vlak van het **beroepsstatuut** kun je als journalistieke bijberoeper in principe geen aanspraak maken op een erkenning als beroepsjournalist of journalist van beroep, aangezien journalistiek dan niet je hoofdactiviteit is. Een combinatie met een niet-actief hoofdstatuut (werkloze of gepensioneerde) laat wél toe dat je je titel van beroepsjournalist behoudt.

Een erkenning is eveneens uitgesloten als je wél een journalistieke hoofdactiviteit uitoefent, maar dat combineert met een commerciële nevenactiviteit. Je kunt dan wel als persmedewerker bij de VVJ aansluiten.

Zie hierover hoofdstuk 8.

- » Op het vlak van het **sociale zekerheidsstatuut** ben je als freelancejournalist in bijberoep vrijgesteld van betaling van sociale zekerheidsbijdragen¹⁰. De eerste voorwaarde is dat je wel degelijk journalistiek werk verricht dat onder

de wetgeving op de auteursrechten ressorteert. Voorwaarde twee: je hebt al een sociaal statuut dat minstens gelijk is aan dat van de zelfstandigen. Concreet: je moet al minstens een halftijdse job hebben als werknemer, een 60%-uurrooster als statutair docent, een andere zelfstandige hoofdactiviteit, of het statuut van werkzoekende, loopbaanonderbreker of gepensioneerde.

Ook al ben je vrijgesteld van sociale bijdragen, je moet wel een ondernemingsnummer aanvragen als inschrijvingsplichtige onderneming, met als Nacebel-code 90.031.

Als je je niet op de omschrijving 'journalist' kunt beroepen, zul je als bijberoeper toch verzekeringsplichtig zijn.

De freelancejournalist die nog geen sociaal statuut heeft dat minstens gelijk is aan dat van de zelfstandigen, is eveneens verzekeringsplichtig en bovendien als 'hoofdberoeper'. Eventueel kan ook een beroep worden gedaan op het zogenaamde 'artikel 37'. Het gaat om artikel 37, §1 van het uitvoeringsbesluit bij het sociaal statuut, dat zelfstandigen in hoofdberoep met geringe inkomsten de mogelijkheid biedt te vragen om gelijkgeschakeld te worden met een bijberoep.

Zie over het sociaal statuut hoofdstuk 15.

We overlopen de verschillende mogelijkheden. Telkens besteden we aandacht aan het beroepsstatuut (mogelijkheid tot erkenning als beroepsjournalist), het sociaal statuut (al dan niet bijdragen betalen) en het fiscaal statuut.

¹⁰ Artikel 5 van het Koninklijk Besluit nr. 38 van 27 juli 1967: Journalisten, perscorrespondenten en de personen die auteursrechten genieten zijn niet onderworpen aan het statuut van zelfstandige als zij reeds over een ander sociaal statuut beschikken dat minstens gelijkwaardige rechten biedt inzake rust- en overlevingspensioenen, familiale uitkeringen, ziekte- en invaliditeit, gezondheidszorgen en arbeidsongeschiktheid.

STUDENT-ONDERNEMER

Sinds januari 2017 is er een nieuw statuut voor student-ondernemers. Om hiervoor in aanmerking te komen, moet men aan de volgende voorwaarden voldoen:

- » minstens 18 jaar en hoogstens 25 jaar oud zijn;
- » een studie volgen aan een Belgische of buitenlandse onderwijsinstelling voor minstens 27 studiepunten (of minstens 17 lessen per week) in functie van een door de bevoegde overheid erkend diploma;
- » aan het sociaal verzekeringsfonds een verklaring bezorgen dat je de lessen op regelmatige basis volgt.

Het statuut impliceert een gunstig stelsel van **sociale bijdragen**. Zo moet je geen sociale bijdrage betalen tot inkomsten van € 8.204,60 per jaar. Verdien je tussen € 8.204,60 en € 16.409,20, dan betaal je een verminderde bijdrage, berekend op het inkomen boven het grensbedrag. Is je inkomen gelijk aan of hoger dan € 16.409,20, dan betaal je sociale bijdragen zoals een zelfstandige in hoofdberoep. Voor verminderde bijdragen als student-zelfstandige, kun je geen vrijstelling van sociale bijdragen vragen.

Je groeppakket behoud je als je een zelfstandige activiteit uitoefent waarvoor geen bijdragen verschuldigd zijn als zelfstandige in hoofdberoep.

Voor de **ouders** van een student-ondernemer is het fiscaal interessant dat deze laatste zo lang mogelijk ten laste blijft. Dat kan enkel wanneer de student deel uitmaakt van het gezin (wettelijk gedomicilieerd is in het ouderlijke huis op 1 januari van het aanslagjaar), hij of zij geen lonen ontvangt die beroepskosten zijn voor de ouders, en de totale netto-bestaansmiddelen niet hoger liggen dan

€ 3.820 (of € 7.965 bruto). Deze bedragen gelden voor inkomsten 2022 / aanslagjaar 2023.

Ook belangrijk: de student wiens totale inkomsten in 2022 (aanslagjaar 2023) lager zijn dan € 9.270 zal geen personenbelasting verschuldigd zijn.

Wat het **beroepsstatuut** betreft: een student kan niet worden erkend als beroepsjournalist.

ANDER WERK EN OCCASIONELE INKOMSTEN UIT JOURNALISTIEK

Het is mogelijk een job buiten de journalistiek te combineren met een occasionele bijverdienste in de journalistieke sfeer. Je kunt dan wel niet het officiële statuut van beroepsjournalist verkrijgen, aangezien dat veronderstelt dat journalistiek je hoofdberoep uitmaakt.

Het statuut van 'occasionele activiteit' heeft twee voordelen. Er zijn geen sociale zekerheidsbijdragen op verschuldigd. En fiscaal gezien mag je je bijverdienste opgeven als '**diverse inkomsten**', wat betekent dat ze niet gecumuleerd worden met de andere beroepsinkomsten en er slechts 33% belastingen op verschuldigd is.

Maar daarvoor is dus wel degelijk vereist dat het slechts om occasionele, uitzonderlijke prestaties gaat. Zo kan iemand met een journalistieke hoofdjob die af en toe wat snabbelt bij een andere uitgever in de mediasector, zich niet beroepen op de kwalificatie 'occasionele activiteit', omdat zijn bijkomend werk duidelijk in verband staat met zijn hoofdactiviteit. In dit geval dringt zich het statuut van zelfstandige in bijberoep op (zie hierna).

WERKNEMER EN ZELFSTANDIGE JOURNALIST IN BIJBEROEP

Wie kent ze niet: de bankbedienden, leerkrachten of andere loontrekkenden die 'na hun uren' werken als lokale nieuws- of sportcorrespondent voor de krant of de radio?

Pas op: een combinatie van het statuut van loontrekkende en dat van zelfstandige is in principe niet mogelijk bij eenzelfde werkgever. Dus: in de week een werknemersstatuut hebben en in het weekend in hetzelfde bedrijf als zelfstandige presteren, kan normaal niet. Werken als redacteur voor een tv-magazine en tegelijk freelancen voor datzelfde tijdschrift bijvoorbeeld werd beschouwd als liggend in elkaars verlengde. Een uitzondering kan worden gemaakt als je activiteit als loontrekkende heel duidelijk is afgescheiden van je nevenactiviteit als zelfstandige¹¹.

Wat het **beroepsstatuut** betreft: de wet van 1963 sluit een erkenning als beroepsjournalist uit wanneer het journalistieke werk niet je hoofdactiviteit is.

Belangrijk is hier nog dat je je **niet** hoeft aan te sluiten bij een sociaal zekerheidsfonds, op voorwaarde dat je bijberoep wordt gecombineerd met een hoofdberoep dat neerkomt op minstens de helft van een voltijdse betrekking. Voor statutaire leraren is wettelijk 60% van een volledig uurrooster vereist, voor contractuele leerkrachten volstaat een halftijdse leeropdracht. Statutaire leerkrachten die tussen 50 en 60% in het onderwijs staan, kunnen worden aangesloten als een zogenaamde 'artikel 37' (gelijkgeschakeld met een bijberoep, waardoor een geringere bijdrage mogelijk is).

Worden die minima in loondienst niet gehaald, dan wordt de journalistieke activiteit alsnog als hoofdberoep beschouwd en moet je als zelfstandige de volledige sociale zekerheidsbijdragen betalen.

EEN ZELFSTANDIGE JOB BUITEN EN EEN IN DE JOURNALISTIEK

In principe belet niets een advocaat, een cafébaas of een manager om tegelijk op structurele basis een zelfstandige journalistieke arbeid te ontplooiën.

Dat heeft wel gevolgen voor het **beroepsstatuut**: wegens combinatie met een 'commerciële nevenactiviteit' is een erkenning als beroepsjournalist dan onmogelijk.

Met betrekking tot het sociaal statuut geldt de **vrijstelling** waarvan eerder sprake. Als zelfstandige in hoofdberoep moet je dus geen bijkomende sociale bijdragen betalen op je inkomsten als zelfstandig journalist in bijberoep. Je betaalt uiteraard wel belastingen op de inkomsten uit je journalistieke nevenactiviteit.

WERKZOEKEND EN FREELANCEJOURNALISTIEK

Een werkzoekende mag in principe geen activiteit verrichten die enig materieel voordeel oplevert.

Occasionele arbeid als werkzoekende

Toch kun je als werkzoekende wel eens een **occasionele** journalistieke opdracht vervullen tegen betaling. Dan moet je vooraf op je controlekaart de overeenstemmende dag (of dagen) aankruisen: indien het een weekday is, voor het werk tussen zeven en achttien uur, indien het een zaterdag, zondag of feestdag is, om het even welk tijdstip). Je verliest dan je uitkering voor die dag(en).

De directeur van het werkloosheidsbureau kan beslissen dat de activiteit niet langer een occasioneel karakter heeft, maar moet worden beschouwd als een bijkomstige of zelfs hoofdactiviteit.

¹¹ Art. 5bis Wet op de arbeidsovereenkomsten.

Werkloos en behoud van bijberoep

Als je werkloos wordt, en je was op dat moment ook actief als journalist in bijberoep, dan mag je je bijberoep slechts verderzetten als vier voorwaarden cumulatief vervuld zijn. Zo moet je het beroep reeds hebben uitgeoefend tijdens je tewerkstelling als werknemer en moet je het aangeven op het moment van de uitkeringsaanvraag. Bovendien mag je deze activiteit niet uitoefenen op weekdagen en dat telkens tussen 7 en 18 uur. Tot slot zijn sommige activiteiten verboden (ook als de drie andere voorwaarden voldaan zijn). Contacteer de RVA voor verdere informatie: <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t46>.

Springplank naar zelfstandige

Wie werkzoekende wordt, kan nu ook een bijberoep opstarten en gedurende twaalf maanden het recht op werkloosheidsuitkering behouden. Daarvoor moet je wel gelijktijdig aan enkele voorwaarden voldoen:

1. Je meldt de start van je bijberoep bij je uitbetalingsinstelling op het ogenblik van je uitkeringsaanvraag. Ontvang je al uitkeringen, dan doe je dat vóór je opstart. Laat je dit na, dan ga je je uitkeringen moeten terugbetalen en enkele weken van het recht op uitkeringen worden uitgesloten.
2. Je mag je job als loontrekkende niet stopzetten puur om van deze maatregel te kunnen profiteren.
3. Je mag je toekomstig bijberoep niet als hoofdberoep hebben uitgeoefend in de afgelopen zes jaar.
4. Je mag je activiteit niet door derden laten uitoefenen, bijvoorbeeld door iemand aan te werven met een arbeidsovereenkomst of via onderaanneming.

Meer info op <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t158>.

Wat het **beroepsstatuut** betreft, geldt de regeling dat een erkende beroepsjournalist die werkzoekend wordt, zijn titel tijdelijk kan behouden. Dat geldt a *fortiori* wanneer hij in bijberoep als freelance-journalist actief is.

Ook voor werkzoekenden die journalistiek verrichten in bijberoep geldt de niet-onderwerping aan het **sociaal statuut** van zelfstandigen, voor zover de tewerkstelling die voorafging aan de werkloosheid minstens halftijds was.

Hoger gingen we al in op de **tegemoetkomingen** waarop je als werkzoekende een beroep kunt doen als je je voluit als zelfstandige wil engageren (zie hoofdstuk 6).

BRUGPENSIOEN (SWT) EN ZELFSTANDIGE

De term 'pensioen' is hier misleidend: het gaat niet om pensioen, maar om een werkloosheidsuitkering, door de voormalige werkgever aangevuld met een bedrag. Daarom ook wordt sinds januari 2012 de term 'brugpensioen' niet meer gebruikt en is hij vervangen door het duidelijkere 'stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage' (afgekort SWT). Met andere woorden: de RVA is hier betrokken partij.

Mag je als 'werkzoekende met bedrijfstoelage' nog iets bijverdienen? Dat kan, onder bepaalde voorwaarden. Wie **af en toe** eens een stuk schrijft, moet dat officieel melden voor hij aan zijn activiteit begint (ook als het om een weekend of een feestdag gaat). Dat kan op twee manieren: wie gekozen heeft voor een controlekaart, maakt het vakje zwart van de dag van arbeid. Wie zonder controlekaart door het leven stapt, moet zijn activiteit bij zijn uitbetalingsinstelling melden met een formulier C99. Je verliest dan je uitkering voor elke activiteitsdag.

Als je **regelmatig** een nevenactiviteit uitoefent, zijn er meer voorwaarden. Je moet je bijberoep al hebben uitgeoefend als werknemer, gedurende

minstens drie maanden vóór je uitkeringsaanvraag. Je kunt dus niet met je bijberoep starten tijdens je werkloosheid, behalve in het kader van een 'springplank naar zelfstandige' (zie hoger). Je moet je bijberoep ook aangeven bij je uitbetalingsinstelling op het ogenblik dat je je werkloosheid met bedrijfstoelage aanvraagt.

Als je aan de betreffende voorwaarden voldoet, kan de directeur van het werkloosheidsbureau je recht op werkloosheidsuitkering toch nog intrekken als hij oordeelt dat je activiteit niet het karakter heeft van een nevenactiviteit. Hij baseert zich daarvoor op het aantal uren dat je eraan besteedt of het inkomen dat je ermee verwerft.

De inkomsten van je nevenactiviteit mag je in beperkte mate cumuleren met je uitkeringen. Meer info over werken als SWT'er vind je op de website van de RVA (<https://www.rva.be/nl>).

Net zoals gewone werkzoekenden, kunnen zij die een bedrijfstoelage ontvangen hun **titel van beroepsjournalist** behouden.

Ook voor werkzoekenden met bedrijfstoelage die als 'bijberoeper' journalistiek actief zijn, geldt de vrijstelling van **sociale bijdrageplicht**.

GEPENSIONEERD EN ZELFSTANDIGE

Als gepensioneerde kun je sinds 2015 **onbeperkt bijverdienen**, althans wanneer je **ouder bent dan 65** of kan terugblikken op een **loopbaan van 45 jaar**. Het is om het even of je die bijverdienste hebt als zelfstandige of als loontrekkende.

Voldoe je niet aan de leeftijdsvoorwaarde of de voorwaarde van de 45-jarige loopbaan, dan kun je wel bijverdienen maar geldt er een plafond. Zit je daarboven, dan worden de meerverdiensten in mindering gebracht van het pensioen.

Gepensioneerde journalisten die een gezinspensioen ontvangen, moeten extra opletten want er gelden gelijkaardige beperkingen voor wat je echtgenoot/echtgenote nog mag verdienen. Als diens verdiensten de maxima overstijgen, wordt het gezinspensioen omgezet naar dat van een alleenstaande.

Hieronder de **maximale bedragen** voor een zelfstandig journalist met rustpensioen respectievelijk overlevingspensioen, telkens met en zonder kinderen ten laste.

Gepensioneerd en **zelfstandige**: maximale bedragen (bruto 2023)

	Minimumbedrag
Rustpensioen	€ 19.643,95 (als alleenstaande) € 24.547,20 (als gezin)
Overlevingspensioen	€ 19.381,42

Inzake het **beroepsstatuut** kunnen erkende beroepsjournalisten die tijdens het pensioen actief blijven in de journalistiek als 'actief gepensioneerde' hun beroepstitel behouden. Beroepsjournalisten die niet beroepsactief blijven, kunnen bij de VVJ/AVBB erelid worden.

Als je als gepensioneerde een zelfstandige journalistieke activiteit in bijberoep uitoefent, ben je niet onderworpen aan de **sociale zekerheid** voor zelfstandigen. ■

MEER INFO

- » De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg: <https://werk.belgie.be/nl>
- » De RVA: www.rva.be
- » De VDAB: <https://www.vdab.be>
- » De Federale Pensioendienst: <https://www.sfpd.fgov.be/nl>

ALLEEN OF IN GROEP

22

De helper van de zelfstandige

Freelancejournalisten kunnen wat hulp altijd goed gebruiken.

Voor helpers heeft de wet een apart **sociaal statuut** uitgewerkt. De toepassingsvoorwaarde is dat het gaat om iemand die de zelfstandige bijstaat of hem vervangt in de uitoefening van diens beroep, zonder gebonden te zijn door een arbeids-overeenkomst. Een familieband is niet vereist.

Een helper is verzekeringsplichtig en moet zich, zoals de zelfstandige, zelf aansluiten bij een sociaal verzekeringsfonds.¹² Hij valt wel onder een eigen sociale bijdragen- en sociale rechtenregeling. Wie als 'helper' aanspraak wil maken op het volledige sociaal statuut van de zelfstandige, moet zich als volwaardig zelfstandige aansluiten bij een sociaal-verzekeringsfonds.

Fiscaal gezien worden helpers in principe als zelfstandige behandeld, maar voor zowel de meewerkende echtgenote als de kinderen gelden afwijkingen.

HELPENDE ECHTGENO(O)T(E)

In de praktijk is het veelal de echtgeno(o)t(e) die de zelfstandige helpt.

De meewerkende echtgeno(o)t(e) is verplicht aan te sluiten voor het zogenaamde maxistatuut. Dat omvat een grotere dekking dan het ministatuut: pensioen, gezinsbijslagen, gezondheidszorg, arbeidsongeschiktheid, invaliditeit, moederschap en overbruggingsrecht (behalve bij faillissement).

Ben je aangesloten in het maxistatuut, dan worden de sociale bijdragen berekend op je netto belastbaar inkomen van het jaar zelf. Omdat dit

inkomen niet direct gekend is, geldt een verplichte voorlopige bijdrage van minimaal € 369,44 per kwartaal. Dit bedrag wordt herzien zodra je jaarinkomen gekend is.

Je definitieve bijdrage is een percentage van je werkelijke jaarinkomen. Ligt dat lager dan € 7.208,56, dan wordt je voorlopige minimum-bijdrage definitief. Ligt dit inkomen hoger, dan geldt er een bijdrage van:

Bijdrageberekening

Inkomensschijf	Bijdragevoet
< € 70.857,99	20,5%
€ 70.857,99 tot € 104.422,24	14,16%
> € 104.422,24	0

Op **fiscaal** vlak kan de meewerkende echtgenoot niet het statuut van helper of loontrekkende¹³ hebben. De zelfstandige kan zijn helpende echtgenoot wel een fictief, zogenaamd meewerkinkomen toekennen, weliswaar beperkt tot 30% van het netto-inkomen. Dat komt neer op een fiscaal voordelige decumul van het zelfstandigeninkomen.

HELPENDE KINDEREN

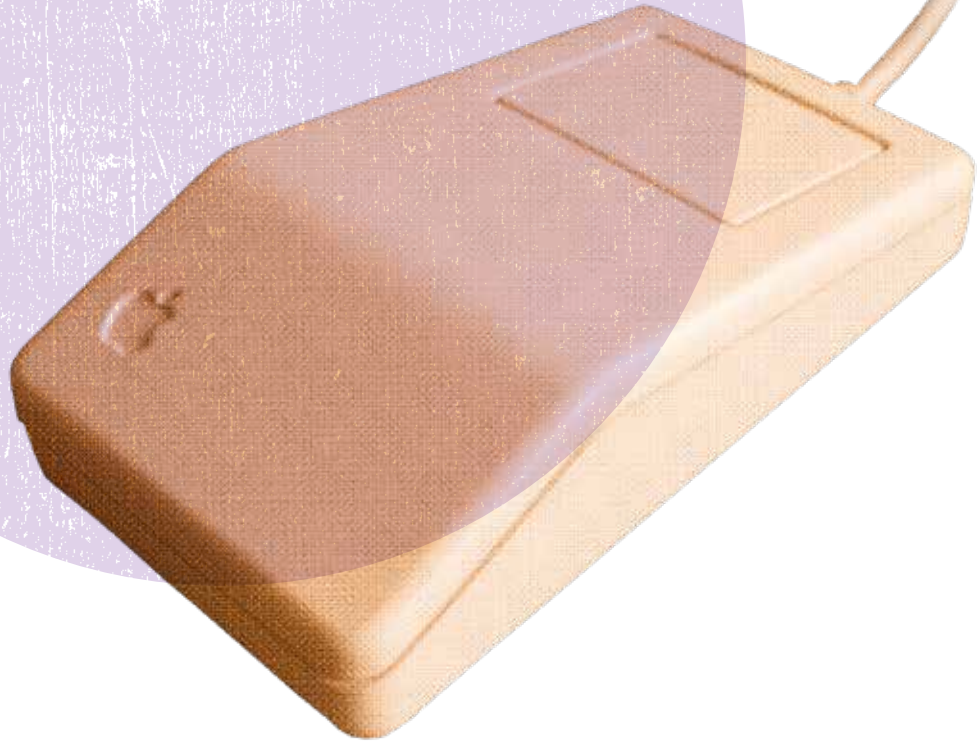
Zijn niet **sociaal** verzekeringsplichtig:

- » helpers jonger dan 20 jaar (vóór 1 januari van het jaar waarin ze 20 worden), behalve wanneer ze al gehuwd zijn;

¹² Uitzonderingen: • helpers voor 1 januari van het jaar waarin ze 20 worden (tenzij ze gehuwd zijn) • helpers die slechts occasioneel meehelpen, dit is gedurende maximaal 90 dagen per jaar • studenten die nog recht geven op kinderbijslag (maximum leeftijd 25 jaar)

¹³ Dat laatste behoudens in het kader van een vennootschap, zie hoofdstuk 23.

- » helpers die minder dan 90 dagen per jaar werken en van wie de activiteit bovendien niet regelmatig is;
- » studenten die recht geven op kinderbijslag.

Fiscaal gezien worden de vergoedingen aan helpende gezinsleden (kinderen en andere verwanten) gekwalificeerd als bezoldigingen van werknemers voor zover er een band van ondergeschiktheid is. In het andere geval, wanneer er sprake is van gelijkwaardigheid, wordt het helpende gezinslid fiscaal als zelfstandige behandeld.

WERKZOEKEND EN HELPER

Ben je werkzoekend en help je geregeld een zelfstandige, dan moet je dat melden aan je uitbetalingsinstelling.

Help je de zelfstandige slechts occasioneel, dan volstaat het dat op voorhand op de controlekaart te vermelden door het overeenstemmende vakje zwart te maken. ■

MEER INFO

<http://www.rsvz.be/nl>

<https://www.socialsecurity.be/>

En verder de websites van de sociaalverzekeringsfondsen
(zie lijst in hoofdstuk 15)

23

Eenmanszaak of vennootschap?

We hadden het tot nu toe uitsluitend over freelancers die hun journalistieke activiteit uitoefenen in het kader van een eenmanszaak. De 'kleine zelfstandige' zeg maar. In tegenstelling tot een vennootschap heeft zo'n zaak geen eigen rechtspersoonlijkheid, maar als je als freelancer wil uitbreiden, valt de oprichting van een vennootschap te overwegen.

EENMANSZAAK

Voordelen

- + Je kunt alleen beslissen, snel en zonder veel formaliteiten.
- + Je beschikt autonoom over de gerealiseerde winst.
- + Je kunt gebruik maken van de gunstige fiscale regeling voor inkomsten uit auteursrechten.
- + Geen minimumkapitaal vereist.
- + Beperkte administratieve en boekhoudkundige verplichtingen (geen oprichtingsakte, geen financieel plan verplicht, vereenvoudigde boekhouding).

Nadelen

- Je bent met je persoonlijk vermogen onbeperkt aansprakelijk.
- Er is geen afzonderlijke fiscale aanslag voor de zaak, wel een integratie van de winst in de globale personenbelasting (zij het dat hier het fiscaal voordelige regime van auteursrechtelijke vergoedingen van toepassing is).
- Het regelen van opvolging en overname zijn moeilijker dan bij een vennootschap.

VENNOOTSCHAP

Voordelen

- + Rechtspersoonlijkheid: de vennootschap heeft eigen rechten en plichten.
- + Voor sommige vormen geldt een beperkte persoonlijke aansprakelijkheid.
- + Het regime van de vennootschapsbelasting is in het algemeen voordeliger dan de personenbelasting (behalve voor inkomsten uit auteursrechten).
- + Formele afspraken tussen de partners.
- + Makkelijkere regeling van de erfopvolging.
- + Een deel van de eigen woning kan aan de vennootschap worden verhuurd.
- + De bedrijfsleider kan een forfaitaire kostenvergoeding krijgen (binnen bepaalde perken), waarop geen belastingen of sociale zekerheidspremies moeten worden betaald.
- + Indien een privévoertuig voor de zaak wordt gebruikt, kan een kilometervergoeding op forfaitaire basis worden doorgerekend. Dat is een aftrekbare kostenpost voor de vennootschap.

Nadelen

- Duurdere oprichting. Opgelet, onder het nieuwe vennootschapsrecht wordt de kapitaalsvereiste van € 6.200 afgeschaft bij het oprichten van een BV, de meest gebruikte vorm.
- Meer juridische, administratieve en boekhoudkundige verplichtingen.
- Formele besluitvorming.
- Geen (laag belaste) roerende inkomsten uit auteursrechten. Op de vraag of je eigen

vennootschap je auteursrechten (bovenop je loon of bezoldiging als bedrijfsleider) kan uitbetalen, kan bevestigend worden geantwoord.. Je vennootschap krijgt dan de exploitatierechten en jij in ruil een vergoeding in auteursrechten.

VENNOOTSCHAPPEN: FISCALE BEHANDELING

De fiscale behandeling is een stuk milder dan in de personenbelasting.

Voor aanslagjaar 2022 bedraagt het tarief in de vennootschapsbelasting 25%. Voor kmo's geldt onder bepaalde voorwaarden een verlaagd tarief van 20% op de eerste schijf van € 100.000. De aanvullende crisisbijdrage valt dan weer volledig weg.

VENNOOTSCHAP: DOEN?

Richt je nu een vennootschap op of niet? Dat hangt van diverse factoren af. Belangrijk is dat je niet louter de fiscale aspecten ervan bekijkt. Ook de andere voor- en nadelen – zie hoger – moet je goed tegen elkaar afwegen.

Vergeet niet dat als je een vennootschap opricht, je als bedrijfsleider of werkende vennoot ervan als zelfstandige wordt beschouwd en je als zodanig ook moet aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds voor zelfstandigen.

Je kunt ook iemand anders de rol van bedrijfsleider op zich laten nemen en zelf als werknemer van de vennootschap aan de slag gaan. Maar dan zal die andere persoon wel als zelfstandige worden beschouwd en sociale kwartaalbijdragen moeten

Als je het werken met een vennootschap overweegt, kun je het best een simulatie laten uitvoeren door een goede boekhouder-fiscalist die jouw persoonlijke situatie kan evalueren.

betalen. Bovendien zal de vennootschap dan ook moeten instaan voor de patronale bijdragen op het loon dat ze je betaalt.

Wanneer heb je er dan *fiscaal* voordeel bij om je activiteiten in een vennootschap onder te brengen? Ook dat is niet zomaar te zeggen, omdat diverse parameters een rol spelen. Denk er bijvoorbeeld aan dat je als eenmanszaak een deel (of zelfs het geheel) van je journalistieke inkomsten als (fiscaal gunstige) roerende inkomsten kunt inbrengen, wat een vennootschap niet kan.

Als je ervan uitgaat dat een vennootschap in vergelijking met een eenmanszaak (een natuurlijke persoon) al gauw enkele duizenden euro's méér kost (door extra administratie, boekhouding, opstellen van balans enzovoort), dan moet je – zeer algemeen gesproken – al meer dan pakweg € 60.000 aan *belastbaar* jaarinkomen hebben voor je er financieel voordeel mee doet een vennootschap op te richten. Als je het werken met een vennootschap overweegt, kun je het best een simulatie laten uitvoeren door een goede boekhouder-fiscalist die jouw persoonlijke situatie kan evalueren.

VENNOOTSCHAPSVORMEN

Naast de eenmanszaak, waarin de ondernemer onbeperkt aansprakelijk is en dus met zijn hele vermogen – ook zijn privévermogen – instaat voor de risico's, bestaan diverse vormen van vennootschappen met rechtspersoonlijkheid. In het vroegere vennootschapsrecht waren dat de (E)BVBA, de VOF, de CVBA, de CVOA, de NV.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers keurde op 28 februari het nieuwe vennootschapsrecht goed.

Dat werd van kracht op 1 mei 2019. Voor bestaande vennootschappen is er een overgangsregeling. De krachtlijnen zijn: minder vennootschapsvormen (nog vier in plaats van vijftien) en meer flexibiliteit.

Er blijven nog vier vennootschapsvormen over:

1. de Maatschap
2. de Coöperatieve Vennootschap (CV)
3. de Besloten Vennootschap (BV)
4. de Naamloze Vennootschap (NV)

Voor elk van hen gelden er ook nieuwe spelregels.

1. De **Maatschap** is de basisvorm van de personenvennootschap en de enige vennootschapsvorm zonder rechtspersoonlijkheid. Dat impliceert een eenvoudige oprichting maar ook meer risico wegens de persoonlijke en onbeperkte aansprakelijkheid. Weliswaar zijn twee varianten mogelijk mét rechtspersoonlijkheid: de VOF en de Comm.V.
2. De **CV (Coöperatieve Vennootschap)** krijgt haar eigenheid terug en staat enkel nog open voor ondernemingen die daadwerkelijk het coöperatieve gedachtengoed nastreven. Het voornaamste doel van de CV moet zijn te voldoen aan de behoeften van haar aandeelhouders en/of de ontwikkeling van hun economische en sociale activiteiten. De CV kan zich laten erkennen als sociale onderneming.
3. De **BV (Besloten Vennootschap)** komt in de plaats van de BVBA, en wordt nog interessanter voor kleine en middelgrote ondernemingen omdat het vereiste kapitaal (€ 18.550) vervalt. Aandelen worden vrij overdraagbaar en zelfs een beursnotering wordt mogelijk. Er komt ook een eenvoudig standaardmodel voor

deze vennootschapsvorm, met wettelijke modelstatuten die kunnen worden aangevuld met diverse opties die een zekere flexibiliteit toelaten. Daartegenover staat wel dat er een versterkt financieel plan moet worden voorgelegd. Zoals bij een NV spreken we voortaan van aandeelhouders en bestuurders (niet langer van zaakvoerders).

4. De **NV (Naamloze Vennootschap)** blijft de aangewezen rechtsvorm voor de grootste en beursgenoteerde ondernemingen. De NV beoogt het bijeenbrengen van voldoende kapitaal om een onderneming van een zekere omvang uit te bouwen. Een eenhoofdige NV wordt mogelijk. ■

MEER INFO

- » <http://www.belgium.be/nl/economie/onderneming/oprichting/vennootschapsvormen/>
- » www.unizo.be

COVER
WINE

PROMO
LEVEL 2

SOMMAIRE

EDITO

BUZZ
(DVL)
MCZ

2

3

4

Handige Harry
te huur

INFOGRAPHIE:
PROFIL CLIENT
SUPERMARCHÉ
(DVL)
32E

X 8

BIJLAGEN

QUALITY INTERNET
MOBILE
(BJA)
MNE

QUALITÉ INTERNET
MOBILE

WINE
(DVL)
32E

33

34

31 32

30

ZOOM

DECHALLENGE TITEL 32E

47

24

Tips voor beginnende freelancers

- » Investeer in je deskundigheid, betrouwbaarheid en taalvaardigheid. Op die manier kun je een degelijk en aantrekkelijk product aanbieden. Probeer een goede allrounder te zijn. Digitalisering betekent sneller op de bal spelen en diversifiëring van content. Wie én een goede tekst kan schrijven, én goed uit de voeten kan met zijn smartphone om beelden te schieten en opnames te maken, staat concurrentieel sterker.
- » Netwerking is essentieel: leg contacten, contacten en nog eens contacten.
- » Beginnen met een job naast je freelancewerk heeft het voordeel dat je op iets terug kunt vallen als het niet lukt. En je bent vrijgesteld van betaling van sociale bijdragen als die andere job minstens halftijds is. Het nadeel is meestal dat je niet voluit kunt gaan met je freelancewerk. Ook op een erkenning als (stagiair-)beroepsjournalist blijft het dan nog even wachten.
- » Wees in het begin niet té ambitieus. De praktijk dwingt je vaak tot enig realisme. Wees anderzijds ook ambitieus genoeg. Enthousiasme kan bergen verzetten.
- » Maak een realistisch ondernemingsplan, zonder je daarop blind te staren.
- » Zorg voor een goede opvolging van je boekhouding.
- » Praat over je werk met deskundige buitenstaanders. Win advies in bij de journalistenvereniging, bevoegde overheidsdiensten, middenstandsverenigingen.
- » Onderhoud goede contacten met je collega's. Wissel onderling opdrachten uit, als je eens niet beschikbaar bent.
- » Laat, ondanks de zwarte sneeuw die je soms ziet, niet na te genieten van de geneugten die het zelfstandigenstatuut ook biedt. Knijp er af en toe eens tussenuit.
- » Werk zoveel mogelijk aan de algemene leverings- en contractvoorwaarden die je zelf wil (zie hoofdstukken 9 tot en met 11). Als je té veel toegevingen doet, wordt het beroep op de duur voor iedereen moeilijk leefbaar. Onderlinge collegialiteit levert meer op dan onderlinge scherpe prijsconcurrentie.
- » Houd je financiële situatie goed in de gaten. Reageer snel op wanbetalers.
- » Denk aan de toekomst. Verzeker je zo snel mogelijk voor ziekte, arbeidsongeschiktheid, pensioen en beroepsaansprakelijkheid.

25

Model van kaderovereenkomst tussen Opdrachtgever en Journalist voor zelfstandige samenwerking en licentie van auteursrechten

Tussen

[naam van de opdrachtgever]

met maatschappelijke zetel [adres, postcode, gemeente],
en met ondernemingsnummer [.....],
vertegenwoordigd door [naam, functie],

hierna genoemd: 'de Opdrachtgever'

en

[naam van de journalist]

met woonplaats te [adres, postcode, gemeente]

of

[naam van de vennootschap]

met maatschappelijke zetel te [adres, postcode, gemeente],
en met ondernemingsnummer [.....],
vertegenwoordigd door [naam, functie],

hierna genoemd: 'de Journalist'

wordt het volgende overeengekomen:

Artikel 1: Toepassingsgebied

Deze Kaderovereenkomst is van toepassing op Journalistiek Werk [teksten, foto's, tekeningen, grafieken, films, geluidsmateriaal, ...] van de Journalist bestemd voor publicatie in een Uitgave van de Opdrachtgever, en de auteursrechten die daarop rusten. Onder 'Uitgave' wordt verstaan: een papieren, audiovisueel of digitaal nieuwsmedium dat de Opdrachtgever uitgeeft.

Artikel 2: Algemene afspraken

- 2.1 Vrijwaring: de Journalist bevestigt dat hij de enige titularis is van de auteursrechten op het geleverde Journalistiek Werk en dat die rechten niet reeds zijn overgedragen aan derden. De Journalist vrijwaart de Opdrachtgever voor schade veroorzaakt door de niet-naleving van deze verbintenis.
- 2.2 De Journalist is niet verplicht om een exclusieve licentie te geven aan de Opdrachtgever met betrekking tot zijn Journalistiek Werk.

Artikel 3: Licentie van auteursrechten

De Journalist verleent de Opdrachtgever een [niet-exclusieve / exclusieve] licentie m.b.t. het Journalistiek Werk dat de Journalist ontwikkelt voor de Opdrachtgever. Deze licentie geeft de Opdrachtgever het recht om het Journalistiek Werk te [rechten specificeren .....].

Artikel 4: Morele rechten

- 4.1 De morele rechten van de Journalist worden te allen tijde gerespecteerd, zo ook het recht op vaderschap. De Opdrachtgever en de Journalist maken duidelijk afspraken over naams- of initialenvermelding.
- 4.2 Het geleverde Journalistiek Werk moet beantwoorden aan de afgesproken redactionele en technische vereisten. Indien dat niet het geval is, behoudt de Opdrachtgever zich het recht voor om het Journalistiek Werk in overleg met de Journalist daaraan aan te passen, onverminderd het integriteitsrecht. De Opdrachtgever is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door aanpassingen die niet in overleg zijn gebeurd met de Journalist.

Artikel 5: Vergoeding

- 5.1 De vergoedingen worden in onderling overleg tussen de Opdrachtgever en de Journalist vastgelegd, en dit voor elke exploitatiewijze afzonderlijk, zoals bepaald in de bijlage bij deze overeenkomst. De vergoedingen worden jaarlijks geïndexeerd [met .....].
- 5.2 De niet-btw-plichtige Journalist ofwel legt [bijvoorbeeld maandelijks] een werkstaat met ereloonafrekening voor aan de Opdrachtgever.
ofwel krijgt na afloop van elke maand van de Opdrachtgever een overzicht van het geleverde Journalistiek Werk en de daarmee overeenkomende vergoedingen.
De Opdrachtgever respectievelijk de Journalist kan deze afrekening betwisten per e-mail binnen de 3 dagen na ontvangst.
De betaling gebeurt binnen de 30 kalenderdagen na ontvangst van de (definitieve) afrekening. De afrekening wordt gemaakt onmiddellijk na voltooiing en bezorgen van het Journalistiek Werk.

De btw-plichtige Journalist factureert maandelijks en wordt binnen de 30 kalenderdagen na factuur betaald, onverminderd de Wet Betalingsachterstand.
- 5.3 De vergoeding wordt betaald met inhouding van de vereiste roerende voorheffing van 15%. 50% van de vergoeding wordt beschouwd als vergoeding voor licentie van auteursrechten. Deze afspraak bindt beide partijen onder voorbehoud van toekomstige wettelijke of reglementaire ontwikkelingen.

- 5.4 Volgende kosten komen in aanmerking voor terugbetaling en wel op deze wijze: [.....]
Deze vergoedingen worden niet beschouwd als auteursrechtelijke vergoedingen.

Artikel 6: Diverse bepalingen

- 6.1 De Journalist komt alle wettelijke bepalingen na die op hem en zijn zelfstandige activiteit van toepassing zijn. Meer bepaald is dat de regelgeving betreffende het ondernemingsnummer, het sociaal statuut voor zelfstandigen, btw (indien van toepassing) en inschrijving in het rechtspersonenregister.
- 6.2 De Opdrachtgever waarborgt gerechtelijke bijstand aan de Journalist die burgerrechtelijk of strafrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld voor vermeende fouten of misdrijven.
- 6.3 De partijen verklaren de Code van de Raad voor de Journalistiek na te leven en zich te schikken naar eventuele uitspraken van de Raad.
- 6.4 Deze Kaderovereenkomst en de eventuele bijlage(n) vervangen alle mogelijke vorige afspraken.

Artikel 7: Duur en beëindiging

- 7.1 Deze Kaderovereenkomst treedt in werking op de datum van ondertekening en heeft een onbepaalde duur.
- 7.2 De beëindiging van deze Kaderovereenkomst heeft geen invloed op de reeds in licentie gegeven rechten.
- 7.3 Elke partij kan deze Kaderovereenkomst op elk ogenblik beëindigen met een opzeggingstermijn van minstens twee maanden wat de Journalist betreft en minstens drie maanden wat de Opdrachtgever betreft. De Opdrachtgever kan ervoor kiezen om deze opzeggingstermijn te vervangen door een opzeggingsvergoeding. De opzeggingsvergoeding wordt berekend op basis van de gemiddelde maandvergoeding gedurende de duur van deze Kaderovereenkomst.
- 7.4 De opzeggingstermijn of -vergoeding dient eveneens in acht te worden genomen bij herstructurering.
- 7.5 Elke partij kan deze Kaderovereenkomst op elk ogenblik beëindigen zonder opzeggingstermijn of opzeggingsvergoeding
- a. in geval van bedrog en/of een zware fout of tekortkoming van de andere partij;
  - b. in geval van faillissement, invereffeningstelling, aankondiging van een WCO-procedure; of
  - c. wanneer de andere partij haar verbintenissen (gedeeltelijk) niet nakomt en ook binnen de 14 dagen na schriftelijke aanmaning in gebreke blijft dit te doen.
- 7.6 Een beëindiging gebeurt per bevestigde e-mail of per aangetekende brief en gaat in de dag na verzending ervan.

Artikel 8: Geschillenregeling

Op deze Kaderovereenkomst is het Belgisch recht van toepassing. Alle geschillen in het kader van deze Kaderovereenkomst worden beslecht door de bevoegde Nederlandstalige rechtbanken te Brussel.

Overeengekomen te [.....] op [.....] in 2 originelen, waarvan elke partij er één ontving.

Voor de Opdrachtgever

De Journalist

26

Eisenplatform VVJ

Eisenplatform VVJ – maart 2020

TEN AANZIEN VAN DE UITGEVERS

1. Elke freelancer heeft recht op een duidelijk, geschreven en individueel onderhandeld contract. Tijdens de onderhandelingen over dat contract moet de freelancer als een volwaardige zakenpartner worden behandeld. De VVJ ontwierp een contractmodel dat de rechten van beide contractpartijen respecteert (zie <http://www.journalistenloket.be/>). Warme omroep om er gebruik van te maken!
2. De uitgever sluit schijnzelfstandigheid uit. Een freelancer staat per definitie niet onder het gezag van de uitgever, is volledig vrij opdrachten te aanvaarden of te weigeren en bepaalt zelf wanneer hij/zij werkt. Een eventueel concurrentiebeding mag het vrije ondernemerschap niet belemmeren. De freelancer die economisch volledig afhankelijk is van een uitgever, maakt aanspraak op een arbeidsovereenkomst.
3. Freelancers hebben het recht zich te verenigen om hun belangen te verdedigen. Ze zouden, al dan niet ondersteund door de VVJ, moeten kunnen collectieve overeenkomsten nastreven en ondertekenen. In het verlengde daarvan ijvert de VVJ voor de opname van een freelancer in de redactieraad en regelmatige momenten van samenkomst voor zelfstandigen per mediabedrijf én redactie.
4. De tarieven die uitgevers hun freelancers betalen, moeten correct zijn. Ze moeten de freelancer in staat stellen een duurzame carrière in de journalistiek uit te bouwen en hoger liggen dan wat een collega-journalist die hetzelfde werk doet in loondienst wordt betaald. Bovendien moeten ze elk jaar geïndexeerd worden, ook het leven wordt elk jaar duurder. Kijk daartoe naar de indexeringsmaatregelen van de relevante paritaire comités van toepassing op de loontrekkende collega's. Voor de start van de opdracht moet schriftelijk vaststaan hoeveel de opdracht wordt vergoed en hoe de vergoeding wordt berekend. VVJ stelde in 2019 een bundel met praktijktarieven samen voor de printmedia, tv & radio alsook online only media. We roepen op om niet onder de voorgestelde tarieven te gaan.
5. Een werk dat in opdracht is geleverd, moet worden betaald zoals afgesproken, ongeacht of de uitgever het werk al dan niet (volledig) gebruikt. De betaling gebeurt uiterlijk 30 kalenderdagen na ontvangst van de ereloonnota of factuur zoals ook de wet dat voorschrijft. De freelancer moet niet wachten tot het werk gepubliceerd is, maar mag zijn/haar factuur onmiddellijk na voltooiing en bezorgen van de opdracht indienen, dan wel op maandelijkse basis.
6. Freelancers moeten, conform de Auteurswet, autonoom kunnen beslissen of ze hun auteursrechten overdragen aan een uitgever voor eenmalig gebruik, dan wel voor elk hergebruik dat de uitgever ervan wil maken. De vergoeding die de freelancer voor zijn overdracht ontvangt zal mede worden bepaald door de aard van die overdracht.

7. Freelancer en uitgever regelen de vergoeding conform de mogelijkheden die de fiscale wetgeving met betrekking tot auteursrechtelijke vergoedingen biedt. De uitgever neemt de bijbehorende administratieve verplichtingen voor zijn rekening en betaalt de bevrijdende roerende voorheffing zoals de wet dit bepaalt.
8. Journalistenverenigingen en uitgevers hebben succesvol schouder-aan-schouder geijverd voor het nieuw naburig recht voor uitgevers. De Europese richtlijn waarin dat recht is opgenomen moet nu worden omgezet in nationaal recht. VVJ wil de nieuwe inkomsten op basis van het uitgeversrecht fifty-fifty verdelen onder uitgevers en journalisten en wel via de Journalisten Auteursmaatschappij (JAM).
9. Journalisten zijn vrijgesteld van btw-heffing, als ze een contract van uitgave kunnen voorleggen en als ze werk maken dat auteursrechtelijk beschermd is. Meer en meer opdrachtgevers treden die wettelijke vrijstelling met de voeten, en vragen van hun zelfstandige journalisten dat ze btw-plichtig worden met veel administratieve rompslomp en kosten als gevolg. VVJ vraagt de uitgevers de wettelijke vrijstelling te respecteren
10. Na stopzetting van de samenwerking moet de uitgever een opzeggingstermijn van minstens drie maanden in acht nemen. Die duur wordt verlengd naargelang de duur en de intensiteit van de samenwerking. Zo oordeelde de rechter nog in 2018 dat een freelancer recht had op een opzeggingsvergoeding van 9 keer het gemiddelde maandinkomen na een plotse verbreking van een 25-jaar durende en zeer regelmatige, intensieve samenwerking. Vooraleer de samenwerking wordt stopgezet door de uitgever, moet de hoofdredactie de freelancer een gesprek toestaan.
11. Schakel de toegang tot vorming gelijk voor werknemers en freelancers met wie er regelmatig wordt samengewerkt. Voorzie voor beginnende journalisten een goede begeleiding en geef feedback op de geleverde teksten. Maak geen onderscheid tussen freelancers en werknemers voor wat betreft de veiligheidsvoorzieningen en de mogelijkheid tot het afsluiten van een verzekering. De VVJ is vragende partij om samen met de uitgevers een voordelige collectieve verzekering beroepsaansprakelijkheid uit te werken voor freelancers.
12. Zelfstandige beroepsjournalisten hebben geen recht op het journalistenpensioen, een discriminatie die niet te rechtvaardigen valt. Daarom zou elke freelancer moeten kunnen intekenen op een collectief VAPZ dat door de sector wordt gefinancierd.
13. De uitgever stimuleert de journalist om beroepsjournalist/journalist van beroep te worden, en faciliteert waar nodig, dit in het belang van de journalist en diens uitgever.

TEN AANZIEN VAN DE ERKENNINGSCOMMISSIE

De Erkenningscommissie moet de erkenningsaanvragen van loontrekkende en van zelfstandige journalisten op een gelijke manier behandelen. Freelancejournalisten moeten, zoals loontrekkenden, op hun woord van eer kunnen verklaren dat ze geen commerciële nevenactiviteiten ontplooiën, zonder dat hiermee een doorgedreven screening van hun boekhouding gepaard gaat. Dit belet niet dat de Erkenningscommissie bij vaststelling van onregelmatigheden steeds weer de erkenning kan intrekken.

TEN AANZIEN VAN DE OVERHEID

1. Een freelancer moet van de overheid een sociale bescherming krijgen die vergelijkbaar is met die van een loontrekkende, op het vlak van pensioen en werkloosheidsuitkering.
2. Freelancejournalistiek verdient fiscale bescherming en bevordering. Het bestaande fiscale regime voor auteursrechtelijke vergoedingen moet worden versterkt. Freelancejournalistiek moet van een btw-vrijstelling blijven genieten.
3. Overheden moeten bij hun steunbeleid ten aanzien van nieuwsmedia rekening houden met de mate waarin deze bedrijven correct omgaan met hun freelancejournalisten zoals dat ook is vastgelegd in het Sociaal Charter voor de mediasector in 2019.

EPILOOG

Voor de ene is freelancejournalistiek het allermooiste wat er bestaat. Boeiender dan om het even welk metier, veel interessanter ook dan het statuut van ‘loonslaaf’ in een mediahuis. Mogen deze freelancers hun ‘mooiste vak ter wereld’ nog lang kunnen uitoefenen.

Maar vele andere zelfstandige journalisten zien – vaak na verloop van tijd – vooral de schaduwzijden van het beroep. De investeringen en kosten, die niet of onvoldoende gedekt worden door inkomsten. De onzekerheid en onregelmatigheid van het werk, die op den duur te weinig worden gecompenseerd door arbeidsvreugde. De soms ronduit vernederende redactionele behandeling van het aangeleverde product, die soms elke intellectuele genoegdoening smooit.

WAT TE DOEN?

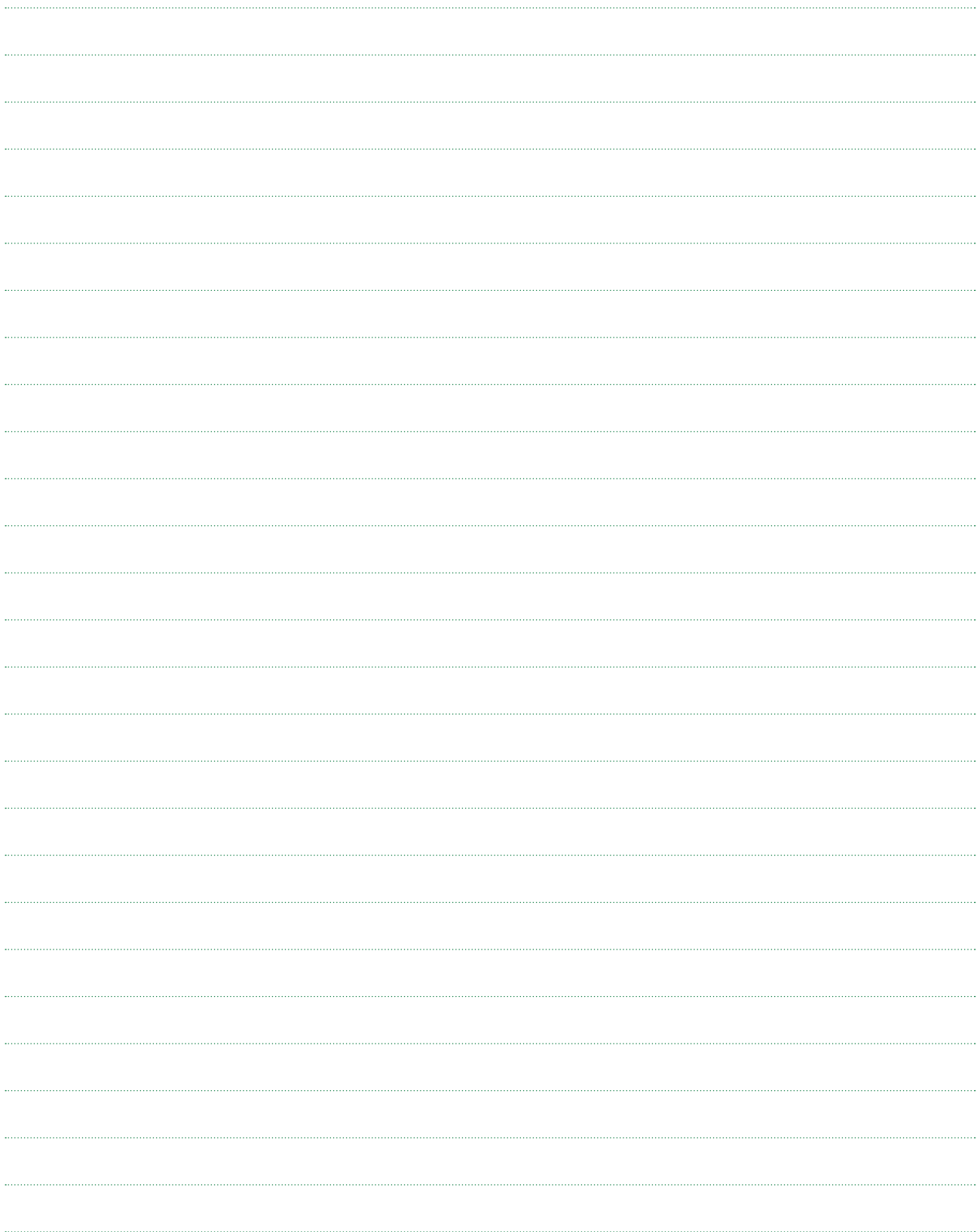
Over de knelpunten in het statuut van de freelancer hebben we het in dit Vademecum uitvoerig gehad. Onder meer de bezoldiging, de auteursrechten, de werkzekerheid en de redactionele behandeling verdienen aandacht.

De vraag blijft hoe op al deze punten vooruitgang kan worden geboekt. Wellicht valt van de mediahuizen zelf niet te veel te verwachten – toch niet op korte termijn. In het huidige scherpe concurrentieklimaat regeert het primaat van de rentabiliteit, en dan zijn zelfstandige medewerkers de eersten op wie beknibbeld wordt.

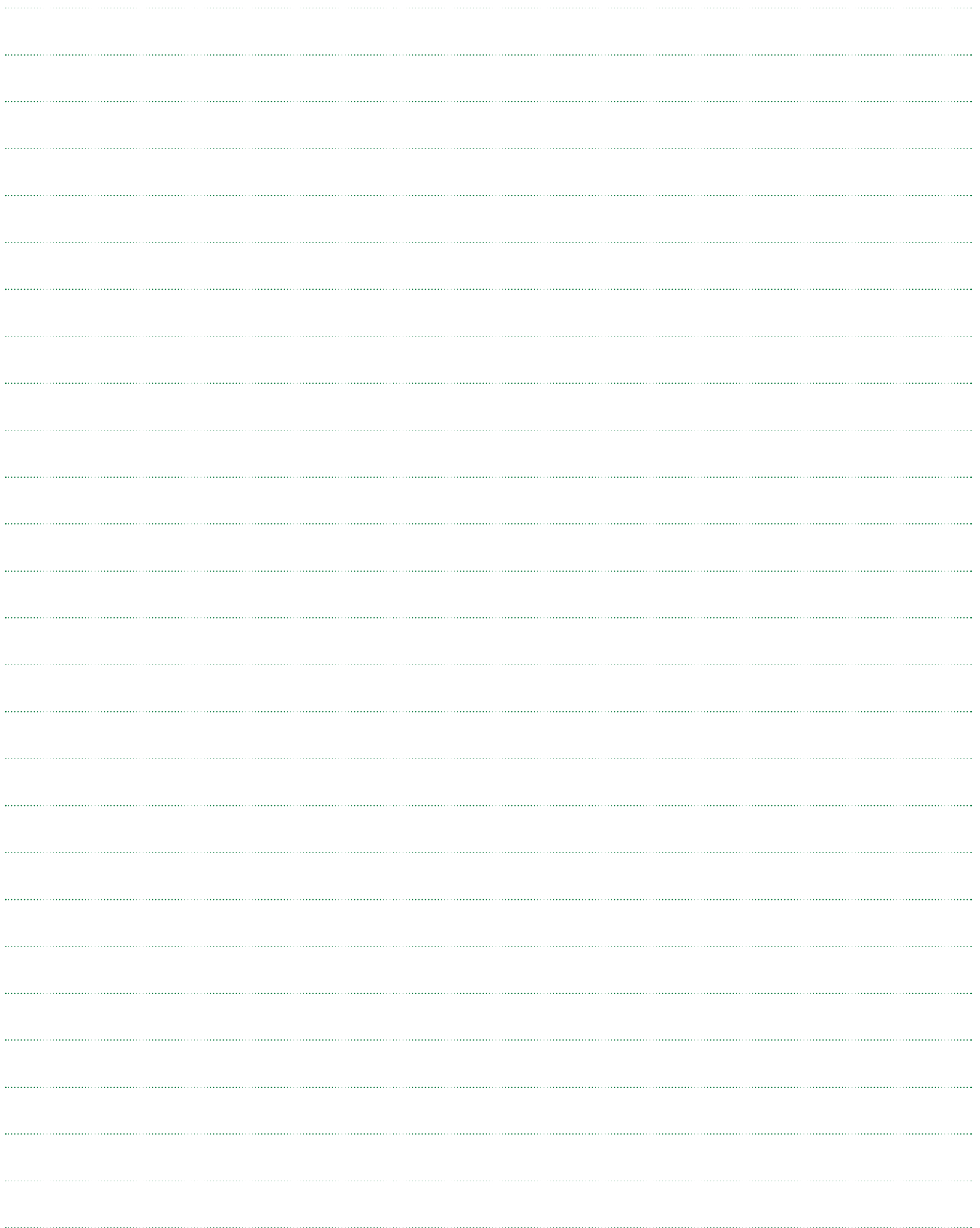
Ook de overheid kan daarom een rol spelen. Gedacht kan worden aan rechtstreekse wettelijke ingrepen in het sociaal en fiscaal statuut van de freelancejournalist. Bijkomend kan via het steunbeleid aan de media (en met name het formuleren van de juiste voorwaarden voor steun) enige druk op de uitgevers en omroepen worden gezet.

Een eerste voorwaarde om zover te komen, is en blijft dat de freelancejournalisten zélf een minimale solidariteit aan de dag leggen en als groep hun desiderata formuleren. Geen vanzelfsprekendheid: voor elke freelancer die naar de zin van de redactiechef iets te hard op tafel klopt, staat doorgaans een veelvoud van gretige vervangers klaar. Maar het kan. En daarvan getuigen de verwezenlijkingen die freelancejournalisten via de VVJ/AVBB met enige regelmaat toch ook binnenhalen. ■

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

